

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Název projektu	Zvýšení kvality vzdělávání na Slezské univerzitě v Opavě ve vazbě na potřeby Moravskoslezského kraje
Registrační číslo projektu	CZ.02.2.69/0.0/0.0/18_058/0010238

Kontrola ve veřejné správě

Distanční studijní text

Marie Sciskalová

Opava 2022

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
FAKULTA VEŘEJNÝCH
POLITIK V OPAVĚ

Obor: studijní opora je určena především studentům bakalářské formy studia programu Sociální práce ve veřejné správě, Fakulty veřejných politik Slezské univerzity v Opavě, případně dalším studijním programům vyučovaným na Slezské univerzitě v Opavě a zájemcům zabývajícím se problematikou veřejné správy.

Klíčová slova: Kontrola, dozor, kontrolor, kontrolovaný, právo, povinnost, nedostatek, opatření, náprava.

Anotace: Předmět „Kontrola ve veřejné správě“, je určen studentům Slezské univerzity v Opavě, Fakulty veřejných politik, výše citovaného studijní programu. Obsahová stránka uvedeného předmětu je právního charakteru, má souvislost s oblastí zaměřenou na správu věcí veřejných dotýkající se kontrolní činnosti oprávněných subjektů vůči správním orgánům, kteří vykonávají státní správu ve svěřeném rozsahu. Jedná se např. o kontrolu, ke které je oprávněn z hlediska uplatňování schválených právních předpisů, Parlament České republiky, Nejvyšší kontrolní úřad na úseku nakládání s majetkem státu, Česká národní banka v oblasti cenové stability a v neposlední řadě veřejnost např. při dodržování závazků zastupitelstva územních samosprávných celků vůči občanům a dalším subjektům.

Autor: **JUDr. Marie Sciskalová, Ph.D.**

Obsah

ÚVODEM.....	9
RYCHLÝ NÁHLED STUDIJNÍ OPORY.....	11
1.1 Předmětem kontroly,	13
1.2 Prameny práva.....	13
1.2.1 Zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole, ve znění pozdějších předpisů.....	13
1.2.2 Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve znění pozdějších předpisů .	16
1.2.3 Nařízení Vlády České republiky č. 222/ 2010 Sb., o katalogu prací ve veřejných službách a správě.....	17
1.2.4 Zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy ve znění pozdějších předpisů.....	18
1.2.5 Zákon č. 85/1995 Sb., o právu petičním, ve znění pozdějších předpisů.....	18
1.2.6 Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci ve znění pozdějších předpisů	19
1.2.7 Uplatnění nároku na náhradu škody ze strany poškozeného subjektu.....	19
1.3 Principy kontroly.....	21
1.4 Funkce kontrolní činnosti.....	22
1.4.1 Doporučené prvky textu.....	26
LITERATURA	29
2 KONTROLA A DOZOR Z POHLEDU TEORIE VEŘEJNÉ SPRÁVY	30
2.1 Obecná charakteristika	30
2.2 Kontrola.....	31
2.3 Dozor ve veřejné správě.....	32
2.3.1 Specializované dozorující orgány	33
2.3.2 Doporučené prvky textu.....	37
LITERATURA	40
3 VÝZNAM A ČLENĚNÍ KONTROLY VE VEŘEJNÉ SPRÁVĚ.....	41
3.1 Obecně o kontrole veřejné správy	42
3.2 Druhy kontrol	43
3.3 Kontrola ve veřejné správě je vykonávána přímo, anebo nepřímo	45
3.4 Systém kontroly ve veřejné správě.....	47
3.5 Význam a členění kontroly ve veřejné správě	48
3.5.1 Doporučené prvky textu.....	50

LITERATURA	53
4 PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY A VEŘEJNÁ SPRÁVA.....	54
4.1 Obecná charakteristika	55
4.1.1 Mandát poslance nebo senátora vzniká zvolením.....	55
4.1.2 Poslanecká sněmovna	56
4.1.3 Výbory Sněmovny	57
4.1.4 Kontrolní výbor Poslanecké sněmovny	58
4.1.5 Komise poslanecké sněmovny	58
4.1.6 Senát Parlamentu České republiky	60
4.1.7 Výbory Senátu Parlamentu České republiky	61
4.1.8 Komise Senátu	62
4.1.9 Senát pro veřejnost.....	63
4.1.10 Jiná podání občanů.....	64
LITERATURA	68
5 SOUDY A VEŘEJNÁ SPRÁVA	69
5.1 Ústavní soud.....	70
5.2 Soustava soudu v České republice	71
5.2.1 Nejvyšší soud	72
5.2.2 Nejvyšší správní soud	73
5.2.3 Vrchní soudy se sídlem v Praze a v Olomouci	73
5.2.4 Krajské soudy.....	74
5.2.5 Okresní soudy	74
5.2.6 Doporučené prvky textu.....	78
LITERATURA	80
6 NEJVYŠŠÍ KONTROLNÍ ÚŘAD A VEŘEJNÁ SPRÁVA.....	81
6.1 Obecná charakteristika	82
6.1.1 Postavení a působnost Nejvyššího kontrolního úřadu	82
6.1.2 Organizace úřadu	83
6.1.3 Členové Úřadu	86
6.1.4 Kolegium Úřadu.....	87
6.1.5 Senáty NKÚ	88
6.1.6 Činnost Úřadu	89
6.1.7 Plán kontrolní činnosti NKÚ	89

6.1.8	Výroční zpráva.....	90
6.1.9	Kontrolní řád NKÚ	90
6.1.10	Financování a hospodaření úřadu	93
6.1.11	Kárná odpovědnost	93
6.1.12	Kárná komora NKÚ	94
6.1.13	Kárné řízení.....	94
6.1.14	Kárné opatření.....	95
6.1.15	Věstník NKÚ	95
6.1.16	Doporučené prvky textu.....	100
LITERATURA		102
7	VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV	103
7.1	Obecná charakteristika	104
7.2	Volba Veřejného ochránce práv	105
7.3	Činnost ochránce	106
7.3.1	Zvláštní oprávnění a povinnosti Veřejného ochránce práv.....	109
7.3.2	Doporučené prvky textu.....	111
LITERATURA		114
8	KONTROLA VEŘEJNÉ SPRÁVY VEŘEJNOSTÍ.....	115
8.1	Obecně o problematice.....	116
8.2	Postavení občana ve společnosti	116
8.3	Práva a svobody člověka a občana stanovené Listinou základních práv a svobod 117	
8.4	Stížnosti ve veřejné správě podle zákona č. 500/2004 Sb., správní řád ve znění pozdějších předpisů.....	118
8.5	Kontrola veřejnosti na základě zákona č.128/2000 Sb., o obcích ve znění pozdějších předpisů.....	119
LITERATURA		124
9	SPRÁVNÍ KONTROLA A JEJÍ ETAPY	125
9.1	Obecná charakteristika	126
9.1.1	Úkony předcházející kontrole, průběh kontroly	127
9.1.2	Práva a povinnosti kontrolní orgánu při realizaci kontroly, práva a povinnosti kontrolované osoby podle kontrolního řádu	127
9.1.3	Protokol o provedené kontrole kontrolním orgánem.....	129
9.1.4	Přestupky fyzických, právnických a podnikajících fyzických osob	131

9.1.5	Zveřejňování informací o kontrolách realizovaných ve veřejné správě	131
LITERATURA		135
10 FINANČNÍ KONTROLA, SUBJEKTY, PŮSOBNOST KONTROLNÍCH ORGÁNŮ, PŘESTUPKY.....		136
10.1	Obecná charakteristika.....	137
10.1.1	Předmět úpravy finanční kontroly	137
10.1.2	Vymezení některých pojmů	138
10.1.3	Finanční kontrola	139
10.1.4	Hlavní cíle finanční kontroly	139
10.1.5	Organizační zajištění finanční kontroly	140
10.1.6	Kontrolní metody a kontrolní postupy.....	140
10.1.7	Veřejnosprávní kontrola.....	141
10.1.8	Finanční kontrola podle mezinárodních smluv	143
10.1.9	Vnitřní kontrolní systém	144
10.1.10	Interní audit	145
10.1.11	Postavení útvaru interního auditu.....	146
10.1.12	Doporučené prvky textu	149
LITERATURA		151
11 KONTROLA HOSPODAŘENÍ PODLE ROZPOČTU, ROZPOČTU ÚZEMNÍCH SAMOSPRÁVNÝCH CELKŮ		152
11.1	Finanční hospodaření územních samosprávných celků.....	153
11.1.1	Střednědobý výhled rozpočtu územních samosprávných celků	154
11.1.2	Rozpočet ÚSC.....	154
11.1.3	Rozpočtový proces.....	156
11.1.4	Rozpočtové provizorium.....	157
11.1.5	Závěrečný účet	157
11.1.6	Porušení rozpočtové kázně	158
11.2	Kontrola a přezkouvání hospodaření územních samosprávných celků	159
11.2.1	Předmět přezkoumání hospodaření ÚSC	160
11.2.2	Hlediska přezkoumání hospodaření ÚSC	160
11.2.3	Postup při přezkoumání hospodaření ÚSC	161
11.2.4	Práva a povinnosti kontrolorů při realizaci kontroly na úseku přezkoumání hospodaření ÚSC	162

11.2.5	Práva a povinnosti ÚSC při přezkoumání hospodaření	163
11.2.6	Zpráva o výsledku přezkoumání hospodaření ÚSC a její náležitosti	163
11.2.7	Projednání zprávy o výsledku přezkoumání hospodaření ÚSC a její předání 164	
	SHRNUTÍ STUDIJNÍ OPORY	171
	LITERATURA	176
	PŘEHLED DOSTUPNÝCH IKON.....	184

ÚVODEM

Studijní opora se věnuje kontrole ve veřejné správě, kterou realizují oprávněné subjekty s cílem ochraňovat veřejnost při výkonu státní správy.

Obsahovou stránkou studijní opory je náplň vycházející ze sylabu předmětu „Kontrola ve veřejné správě“ vyučovaný pro studenty bakalářské formy studia. Patří zde obecná charakteristika kontroly ve veřejné správě, pojmy, význam a členění související s problematikou kontrolní činnosti ve veřejné správě.

Nezbytnou součástí studijní opory, je pojednání o pravomocích konkrétních subjektů, oprávněných kontrolovat dodržování uložených povinností správních orgánů při výkonu státní správy, poskytování služeb veřejnosti ve veřejném zájmu. V rámci vnější kontroly zde patří mj. Parlament České republiky, soudy, Nejvyšší kontrolní úřad, Veřejný ochránce práv, ministerstva a jiné ústřední správní orgány, Česká národní banka.

Studenti, kteří si předmět „Kontrola ve veřejné správě“ zapsali ke studiu, budou vycházet ze znalostí získaných při studiu předmětů z oblasti práva a veřejné správy např. Úvod do právní teorie a praxe. V tomto ohledu mají povědomí o subjektech, jejich právech a povinnostech vymezených v právních předpisech, tj. o správních orgánech, rozsahu jejich činností, právech a povinnostech včetně odpovědností. Dovedou posoudit kontrolní činnosti ve veřejné správě, která představuje zajištění kvality úrovně poskytovaných veřejných služeb, v souladu s právními předpisy, metodiky i finančních možnostech státu a veřejnoprávních korporací.

Studenti využijí text studijní opory k získání dalších informací a vědomosti z oblasti práva i jejich aplikace v praxi při kontrolní činnosti oprávněných orgánů vůči subjektům veřejné správy. Studium textu studijní opory poslouží k úspěšnému absolvování předmětu.

Autor předlohy doporučuje seznámit se blíže s dalšími publikacemi, právními předpisy i informacemi, které k řešené problematice lze dohledat na webových stránkách ústředních správních úřadů. Lze se důvodně domnívat, že některé z kontrolních činností uvedených subjektů, mohou studenty inspirovat k výběru tématu vyhotovení závěrečné práce i příp. výběru budoucího profesního zaměření.

Kontrola ve veřejné správě

V rámci plnění povinnosti budou studenti v seminární složce výuky předmětu, prezentovat nabyté znalosti, které ověří dostupnými formami u vybraných subjektů veřejné správy. Mezi povinnosti studentů patří, vypracování seminární práci na zadané téma a úspěšné absolvování průběžného písemného testu.

RYCHLÝ NÁHLED STUDIJNÍ OPORY

Předmět „Kontrola ve veřejné správě“ je zaměřen na objasnění kontrolní činnosti oprávněnými subjekty v oblasti veřejné správy. Kontrola jako taková, může být chápána jako ta, která zasahuje do systému veřejné správy, ale též jako kontrola veřejné správy ze strany oprávněných, ale i jiných subjektů. Oprávněnými subjekty, institucemi v České republice v oblasti kontroly je mj. Parlament České republiky, Nejvyšší kontrolní úřad, Česká národní banka, Veřejný ochránce práv, soudy a též veřejnost.

Pravomoci, odpovědnost a působnost v rámci správně právních činností je různorodého charakteru. Může se ve veřejné správě jednat o rozhodování o právech a povinnostech subjektů, v oblasti kontroly pak o dodržování právních předpisů, plnění uložených povinností ve veřejném zájmu, využívání finančních prostředků ze státního rozpočtu, třeba i následného ověření plnění přijatých opatření, z provedené kontroly.

Obsah studijní opory

1. Obecná charakteristika. Základy, prameny a principy kontroly
2. Kontrola a dozor z pohledu teorie veřejné správy
3. Význam a členění kontroly ve VS
4. Parlament České republiky a veřejná správa
5. Soudy a veřejná správa
6. Nejvyšší kontrolní úřad a veřejná správa
7. Veřejný ochránce práva
8. Kontrola veřejné správy veřejností
9. Správní kontrola a její etapy
10. Finanční kontrola, subjekty, působnost kontrolních orgánů, přestupky, správní delikty
11. Kontrola hospodaření podle rozpočtu ÚSC

1 OBECNÁ CHARAKTERISTIKA. ZÁKLADY, PRAMENY A PRINCIPY KONTROLY.

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Obsahová stránka kapitoly objasňuje problematiku kontrolní činnosti ve veřejné správě, blíže ji charakterizuje, definuje pojmy a hlouběji se zabývá zásadami kontrolní činnosti, realizovanou oprávněnými správními orgány vůči subjektům, kteří vykonávají správní činnost, ve veřejném zájmu.

CÍLE KAPITOLY

Cílem kapitoly je charakterizovat kontrolu ve veřejné správě, uvést prameny práva a seznámit studenty se zásadami, které provázení kontrolora i kontrolované subjekty v rámci vlastní realizace kontroly na místě. Prostudováním textu, účastí na přednáškách a též aktivním podílem prezentovat praktické poznatky na seminární složce, studenti získají obecný přehled o kontrole ve veřejné správě. Zorientují se v právních předpisech a zejména, mohou v nich vyhledat a určit subjekty oprávněné kontrolovat předmět právního vztahu.

Studenti získají informace o uplatnění možných sankcí při zjištění nedostatků kontrolovaného subjektů. Seznámí se s dalšími zásadami, které kontrolor musí respektovat a dodržovat při vlastní realizaci kontroly u kontrolovaného subjektu veřejné správy, závěrech i výsledné zprávě.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Kontrola, kontrolovaný, správní orgán, právní předpisy, právo, povinnost, zásady ve veřejné správě

VÝKLADOVÁ ČÁST

Občan, právnická osoba, obec, kraj, člen zastupitelstva i stát a úředníci správních orgánů, pojem kontrola, dohled, dozor, znají. Kdo řídí, kontroluje, úsloví je nám známo. Kontrola, činnost oprávněných subjektů v oblasti kontroly, spočívá ve zjištění, zda skutečný stav v rozhodování ve veřejné správě, odpovídá stavu, uvedeném v dotčené právní úpravě.

Kontrola oprávněných pověřených subjektů se při kontrole soustředí na porovnání skutečného stavu ve věcech výkonu státní správy tj. např. dodržování postupu při rozhodování o právech a povinnostech účastníků správního řízení ze strany oprávněné úřední osoby, **se stavem vymezeným v právním předpise.**

1.1 Předmětem kontroly,

Předmětem kontroly, jak je výše uvedeno, je porovnávání skutečného výkonu veřejné správy při činnostech, např. rozhodování o právech, oprávněných zájmech a povinnostech subjektů, se stavem požadovaným, stanoveným v právním předpise. Kontrolní orgán je oprávněn vyvodit závěry z provedené kontroly. V případě zjištění odchylek od požadovaného stavu, může kontrolní správní orgán po kontrolovaném správním orgánů, požadovat přijetí příslušného opatření.

1.2 Prameny práva

Prameny práva představují zdroje z různých hledisek, mezi obecné patří rozdělení na materiální a formální, z toho materie tvoří skutečnosti, které ovlivňují vznik, změnu příp. zánik skutečnosti (koupí nemovitosti, žádost o vydání stavebního povolení, nebo skutečnost, kterou nelze ovlivnit a přesto nastane tj. smrt). Formálním pramenem práva je sdělení obsahové stránky např. písemně, ústně. Z předchozích předmětů z oblasti práva máme informace, že závazné tzv. primární právní předpisy v podmínkách České republiky jsou publikovány ve Sbírce zákonů České republiky, Sbírce mezinárodních smluv České republiky.

1.2.1 Zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole, ve znění pozdějších předpisů.

Citovaný zákon upravuje **postup kontrolního orgánů** tj.:

- orgánů moci výkonné (vláda České republiky, ministerstva a jiné ústřední správní úřady),
- orgánů územních samosprávných celků (orgány obcí, krajů a hl. města Prahy),
- jiných orgánů a právnických nebo fyzických osob (zdravotní pojišťovny, myslivecká stráž, orgány technické kontroly).

pokud vykonávají působnost v oblasti veřejné správy, **při kontrole činnosti kontrolovaných osob** tj.:

- orgánů moci výkonné (např. odbor veřejné správy ministerstva vnitra, Český úřad zeměměřičský a katastrální, Úřad vlády),
- orgánů územních samosprávných celků (např. odbor životního prostředí města Hlučín, stavební odbor Moravskoslezského kraje)
- jiných orgánů,
- právnických a fyzických osob (např. Revírní bratská pokladna, rybářská stráž).

Kontrolní orgány postupují v souladu s ustanovením §1 odst. 2. zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o kontrole), rovněž při kontrole výkonu státní správy a též při kontrole činnosti právnických **osob založených nebo zřízených státem nebo územním samosprávným celkem** vykonávané ze strany zakladatele nebo zřizovatele.

Vlastní kontrolu na místě samém u kontrolovaného subjektu, provádí kontrolní orgán, pověřená fyzická osoba (dále jen „kontrolující“). Ustanovení § 4 odst. 2, zákona o kontrole stanoví, že pověření ke kontrole kontrolujícímu, vydává vedoucí kontrolního orgánu. Pokud je v kontrolní skupině kontrolujících více, je určen jeden z kontrolujících, vedoucím kontrolní skupiny.

Kontrolní orgán je v rámci kontroly **oprávněn** mj. vstupovat do objektu kontroly, požadovat předložení podkladů, poskytnutí potřebných údajů, provádět kontrolní nákupy, odebírat vzorky, pořizovat si záznamy a v neposlední řadě od kontrolovaného požadovat součinnost, nezbytnou k realizaci kontroly. **Povinností kontrolujícího je** mj. předložit kontrolovanému subjektu pověření ke kontrole, v rámci vlastní kontroly zjistit objektivně stav kontrolované věci, doložit kontrolní zjištění potřebnými podklady, šetřit práva a oprávněné zájmy kontrolované osoby. Kontrolující je též **povinen** vydat kontrolovanému potvrzení o zajištěných originálních podkladech, a pominou-li důvody jejich zajištění, neprodleně je

vrátit. V neposlední řadě, pak umožnit kontrolované osobě, účastnit se kontrolních úkonů při výkonu kontroly na místě. O výsledcích kontroly kontrolující, je povinen vyhotovit protokol a seznámit s nimi kontrolovaného a jeho přímého nadřízeného.

Kontrolovaná osoba je oprávněna dle ustanovení §10 zákona o kontrole, požadovat po kontrolujícím mj. **předložení pověření ke kontrole**, může namítat podjatost kontrolujícího nebo přizvané osoby. Kontrolující má povinnost seznámit se s obsahem protokolu o kontrole kontrolovaného, a kontrolovaný v případě kontrolního zjištění uvedeného v protokolu o kontrole, je oprávněn **podávat námitky**.

Mezi **povinnostmi kontrolovaného** patří vytvoření podmínek pro výkon kontroly, poskytovat místnost, v míře nezbytné pro průběh kontroly užívat technických prostředků kontrolované osoby (po předchozím projednání s kontrolovanou osobou), na základě kontrolního zjištění uvedeném v protokolu o kontrole, **podat ve lhůtě určené kontrolujícím, písemnou zprávu o odstranění nebo prevenci nedostatků** zjištěných kontrolou.

Protokol o kontrole

Kontrolní orgán je povinen vyhotovit o výsledku kontroly protokol do 30 dnů od poslední kontrolního úkonu a předložit kontrolované osobě (náležitosti protokolu viz §12 zákona o kontrole). **Proti kontrolnímu zjištění může kontrolovaná osoba** ve lhůtě do 15 dnů ode dne doručení protokolu, **podat** kontrolnímu orgánu, **námitky**. V rámci vyřizování námítky kontrolovaného, může dojít k situaci, že textu námítky není zřejmé mj., proti jakému kontrolnímu zjištění směřují, nebo chybí odůvodnění. V takovém případě, nadřízený kontrolujícího zamítne námitku jako nedůvodnou. Nadřízená osoba kontrolujícího zamítne také **námitky podané opožděně nebo neoprávněnou osobou**.

V souladu s ustanovením §15 zákona o kontrole, může kontrolní orgán uplatnit sankci, pokud tomu kroku odpovídají výsledky provedené kontroly a zavinění kontrolovaného je hodnoceno jako přestupek. **Přestupku se dopustí** fyzická, právnická nebo podnikající fyzická osoba jako kontrolovaná osoba nesplnila některou ze zákonných povinností, např.:

- nevytvořila podmínky pro výkon kontroly,
- neposkytla k tomu potřebnou součinnost, anebo
- nepodala ve lhůtě určené kontrolujícím písemnou zprávu o odstranění nebo prevenci nedostatků zjištěných kontrolou jako povinná osoba.

Za přestupek lze uložit rozhodnutím ve správním řízení, pokut až do výše 500 000 Kč.

Zveřejňování informací o kontrolách

Kontrolní orgán pravidelně, alespoň jednou ročně, **zveřejní** způsobem umožňujícím dálkový přístup **obecné informace o výsledcích kontrol**.

1.2.2 Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon finanční o kontrole), v ustanovení § 1 vymezuje uspořádání a rozsah finanční kontroly vykonávané:

- mezi orgány veřejné správy,
- mezi orgány veřejné správy a žadateli nebo příjemci veřejné finanční podpory
- uvnitř orgánů veřejné správy.

Zákon o finanční kontrole dále stanoví předmět, hlavní cíle a zásady finanční kontroly vykonávané v oblasti veřejné správy. Vztahuje se i na kontrolu státního podniku vykonávanou příslušným ministerstvem, které plní jménem státu funkci jeho zakladatele.

Na tomto místě je potřeba uvést, že zákon o finanční kontrole se nevztahuje na kontrolu vykonávanou Nejvyšším kontrolním úřadem na kontrolu hospodaření s majetkem zvláštního charakteru a na přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků (mj. zákon č.128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení, zákon č.129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení). Zákon o finanční kontrole se nevztahuje též na kontrolu právnických osob, k nimž stát nebo územní samosprávné celky plní funkci zakladatele např. zákon č.250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů s výjimkou kontroly poskytované veřejné finanční podpory.

Finanční kontrola jako taková, zahrnuje širokou oblast kontroly, jak uvádí ustanovení § 3 zákona o finanční kontrole, jde o:

- skutečností rozhodné pro hospodaření s veřejnými prostředky zejména při vynakládání veřejných výdajů včetně veřejné finanční podpory u kontrolovaných osob, **před jejich poskytnutím, v průběhu jejich použití a následně** po jejich použití, včetně auditu podle přímo použitelných předpisů Evropských společenství např.

Nařízení Rady (ES) č.1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj,

- tzv. řídicí kontrolu, zajišťovanou odpovědnými vedoucími zaměstnanci jako součást vnitřního řízení orgánu veřejné správy při přípravě operací **před jejich schválením, při průběžném sledování uskutečňovaných operací až do jejich konečného vypořádání** a vyúčtování a následném prověření vybraných operací v rámci hodnocení dosažených výsledků a správnosti hospodaření,

Cíl finanční kontroly, jak je uvedeno v ustanovení § 4 zákona o finanční kontrole je zejména prověřovat **dodržování právních předpisů a opatření přijatých orgány veřejné správy** v mezích těchto předpisů **při hospodaření s veřejnými prostředky**. Dále zajištění **ochrany veřejných prostředků** proti rizikům, nesrovnalostem nebo jiným nedostatkům způsobeným zejména porušením právních předpisů, **nehospodárným, neúčelným a neefektivním nakládáním s veřejnými prostředky** nebo trestnou činností. Včasné a spolehlivé **informování vedoucích orgánů veřejné správy o nakládání s veřejnými prostředky**, o prováděných operacích, o jejich průkazném účetním zpracování za účelem účinného usměrňování činnosti orgánů veřejné správy v souladu se stanovenými úkoly.

Z hlediska využívaných **metod** při výkonu finanční kontroly jsou používány kontrolní metody **zjištění skutečného stavu hospodaření s veřejnými prostředky a jeho porovnání s příslušnou dokumentací**. Dále pak sledování správnosti postupů při hospodaření s veřejnými prostředky a neposlední řadě **analýza** údajů ve finančních výkazech nebo jiných informačních systémech a vyhodnocení jejich vzájemných vztahů. (blíže k metodám kontroly viz vyhláška č. 416/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné).

1.2.3 Nařízení Vlády České republiky č. 222/ 2010 Sb., o katalogu prací ve veřejných službách a správě

Citované nařízení, je z hlediska kontrolní činnosti důležité, a to z důvodu, že stanoví zařazení prací ve veřejných službách a správě do platových tříd zaměstnanců, jimž je za práci poskytován plat podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti povolání (ukázka viz příloha č. 1).

1.2.4 Zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy ve znění pozdějších předpisů

Citovaný zákon stanoví práva a povinnosti, které souvisejí s vytvářením, správou, provozem, užíváním a rozvojem informačních systémů veřejné správy spravovaných státními orgány nebo orgány územních samosprávných celků, tj. orgánů veřejné správy.

Jak je vymezeno v ustanovení § 5 zákona o informačních systémech veřejné správy „Orgány veřejné správy v rozsahu své zákonné působnosti **provádějí výběr technických a programových prostředků a dalších produktů pro provoz jimi vytvářených a spravovaných informačních systémů veřejné správy**“ (blíže viz vyhláška č. 529 /2006 Sb., o dlouhodobém řízení informačních systémů veřejné správy ve znění pozdějších předpisů).

1.2.5 Zákon č. 85/1995 Sb., o právu petičním, ve znění pozdějších předpisů

Ustanovení §1 zákona č. 85/1995 Sb., o právu petičním, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o petičním právu) „Každý má právo sám nebo společně s jinými, obracet se na státní orgány se žádostmi, návrhy a stížnostmi ve věcech veřejného nebo jiného společného zájmu, které patří do působnosti těchto orgánů. Právnícké osoby mohou toto právo vykonávat, je-li to v souladu s cíli jejich činnosti. Petici se nesmí zasahovat do nezávislosti soudu. Petice nesmí vyzývat k porušování ústavy a zákonů, popírání nebo omezování osobních, politických nebo jiných práv občanů pro jejich národnost, pohlaví, rasu, původ, politické nebo jiné smýšlení, náboženské vyznání a sociální postavení, nebo k rozněcování nenávisti a nesnášenlivosti z těchto důvodů, anebo k násilí nebo hrubé neslušnosti.“

Petice musí být písemná a musí být pod ní uvedeno jméno, příjmení a bydliště toho, kdo ji podává; podává-li petici petiční výbor, uvedou se jména, příjmení a bydliště všech členů výboru a jméno, příjmení a bydliště toho, kdo je oprávněn členy výboru v této věci zastupovat. Státní orgán, jemuž je petice adresována, **je povinen ji přijmout**. Nepatří-li věc do jeho působnosti, petici do 5 dnů postoupí příslušnému státnímu orgánu a uvědomí o tom toho, kdo petici podal, je povinen její obsah **posoudit a do 30 dnů písemně odpovědět tomu, kdo ji podal anebo tomu, kdo zastupuje členy petičního výboru**. V odpovědi uvede stanovisko k obsahu petice a způsob jejího vyřízení.(§5 zákona o petičním právu)

1.2.6 Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci ve znění pozdějších předpisů

Mezi prameny práva, patří dle názoru autorky, zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci (dále jen zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci) z toho důvodu, že **stát odpovídá** za podmínek stanovených citovaným zákonem **za škodu způsobenou při výkonu státní moci** (ustanovení § 1 zákona o odpovědnosti za škodu). Kontrolní činnost je jednoznačně, je výkonem státní moci.

Ustanovení § 3 a násl. zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci uvádí mj., že stát odpovídá za škodu, kterou způsobily státní orgány, právnické a fyzické osoby při výkonu státní správy, která jim byla svěřena zákonem nebo na základě zákona.

Stát odpovídá za škodu, která byla způsobena rozhodnutím, které bylo vydáno mj. též i ve správním řízení nebo v řízení podle soudního řádu správního příp. v řízení trestním, anebo **nesprávným úředním postupem**. Úřadem je mj. příslušný úřad, došlo-li ke škodě v odvětví státní správy, jež náleží do jeho působnosti, a dále v případech, kdy bylo soudem ve správním soudnictví vydáno nezákonné rozhodnutí, jímž soud rozhodl o žalobě proti rozhodnutí vydanému v odvětví státní správy, jež náleží do působnosti tohoto úřadu (ustanovení § 6 zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci).

Z hlediska kontrolní činnosti pokud došlo k vydání nezákonného rozhodnutí vydáno Českou národní bankou nebo na základě mezinárodní smlouvy orgánem dohledu nad finančním trhem jiného členského státu Evropské unie nebo došlo-li u České národní banky nebo tohoto orgánu dohledu k nesprávnému úřednímu postupu, **jedná za stát Česká národní banka. Bylo-li nezákonné rozhodnutí vydáno Nejvyšším kontrolním úřadem nebo došlo-li u Nejvyššího kontrolního úřadu k nesprávnému úřednímu postupu, jedná za stát tento orgán** (ustanovení § 6 odst. 5 a 6 zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci).

1.2.7 Uplatnění nároku na náhradu škody ze strany poškozeného subjektu

Vznikne-li u poškozeného, škoda musí být prokazatelně způsobená při výkonu státní moc, např. účastníkovi správního řízení, kontrolované, může uplatnit náhradu škody u soudu.

Přízná-li příslušný správní úřad náhradu škody, je třeba nahradit škodu do 6 měsíců od uplatnění nároku. Domáhat se náhrady škody u soudu může poškozený pouze tehdy, pokud do 6 měsíců ode dne uplatnění nebyl jeho nárok plně uspokojen.

Co se týče náhrady škody poškozenému, pak tato dle ustanovení § 31 a násl. zákona o náhradě škodě způsobenou veřejnou mocí, zahrnuje takové **náklady řízení**, které byly poškozeným účelně vynaloženy na zrušení nebo změnu nezákonného rozhodnutí nebo na nápravu nesprávného úředního postupu. **Náklady zastoupení** jsou součástí nákladů řízení. Zahrnují účelně vynaložené hotové výdaje a odměnu za zastupování. Výše této odměny se určí podle vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb, ve znění pozdějších předpisů.

V neposlední řadě, je potřeba upozornit na lhůty k uplatnění nároku na úhrady škody. Nárok na náhradu škody podle zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci **se promlčí za 3 roky ode dne, kdy se poškozený dozvěděl o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá.** Je-li podmínkou pro uplatnění práva na náhradu škody zrušení rozhodnutí, běží promlčecí doba ode dne doručení (oznámení) zrušovacího rozhodnutí. Nejpozději se nárok promlčí za 10 let ode dne, kdy poškozenému bylo doručeno (oznámeno) nezákonné rozhodnutí, kterým byla způsobena škoda; to neplatí, jde-li o škodu na zdraví (ustanovení § 32 zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci).

1.3 Principy kontroly

Zásady, principy, podstata, jsou pojmy, které jednoznačně souvisí s rozsáhlou činností veřejné správy (jedna z nejdůležitějších zásad ve veřejné správě je **služba veřejnosti**). Procesní právní předpisy, tj. mj. daňový řád, správní řád, jsou těmi, které stanoví oprávněným orgánům veřejné správy postup při rozhodování o právech a oprávněných zájmech účastníků řízení. Dodržování zásad ve veřejné správě patří mezi základní povinnosti správního orgánu při shromažďování podkladů pro vydání rozhodnutí ve věci, realizace kontroly, zjištění výsledků kontroly a návrhů na přijetí opatření v případě zjištění nedostatků.

Zásadami, které provází kontrolní činnost ve veřejné správě, jsou mj.:

- odbornost, včasnost,
- objektivnost, závaznost,
- soustavnost, efektivnost,
- komplexnost a hospodárnost.

Zásada odbornosti

Zásada odbornosti v oblasti kontrolní činnosti ve veřejné správě, je jednou z nejdůležitějších, která se dotýká kontrolora. Odbornost, jeho specializace kontrolora musí zákonitě provázet jeho činnost od začátku až po ukončení kontroly, je nepostradatelnou zárukou odborné úrovně s profesionálním neutrálním přístupem.

Objektivnost

Objektivnost v přístupu ke kontrole kontrolora je podstatou kontrolní činnosti. Kontrolní činnost z hlediska přípravy plánu kontrol, schvalování, sestavení týmu, zahájení kontroly na místě samém, vlastní průběh kontroly, vyhotovení zprávy, seznámení kontrolovaného s výsledky kontroly, vyžaduje objektivnost, věcnost a nezájatost.

Včasnost

Čas v právu sehrává důležitou roli, lze konstatovat, že pojmy lhůta, doba, prekluze naplňují uvedené skutečnosti i v rámci kontroly. Kontrolní činnost z hlediska včasnosti znamená, stanovení časového limitu pro zahájení kontroly u kontrolovaného subjektů, určení lhůty trvání kontroly, lhůty pro vyhotovení zprávu a projednání výsledků kontroly a určení lhůty pro přijetí opatření k odstranění nedostatku.

Závaznost

Závaznost postupu, celkového průběhu, přijetí závěrů kontroly se týká celého souhrnu, a to jak stanovení kritérií plánu kontroly, zjištěného stavu tak i přijatých opatření k odstranění nedostatků.

1.4 Funkce kontrolní činnosti

Funkce kontroly jako takové, ve veřejné správě realizovaná oprávněnými subjekty je mj. **poznávací, preventivní, nápravná, represivní**. Mezi funkce kontroly patří též zjišťování skutečného stavu řešení věci, porovnávání a hodnocení se stavem vymezeným právními předpisy, ale i informativní. Tato funkce má za úkol zobecnit poznatky kontroly a seznámit veřejnost příp. motivovat občanskou společnost účastnit se intenzivněji na činnostech veřejné správy.

Poznávací funkci kontroly lze charakterizovat jako zjišťování skutečného stavu řešených věcí ve veřejné správě se stavem „chtěným“ tj. stanovených právními předpisy a zásadami při provádění kontroly.

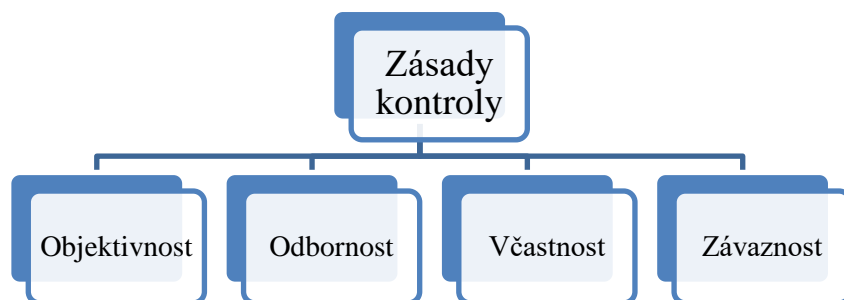
Preventivní funkce kontroly je především předcházení odchylkám od stavu žádoucího při výkonu státní správy.

Funkce nápravná sleduje dvě oblasti, za prvé, aby v době realizace výkonu již byly uskutečněná náprava zjištěných vad. V druhé řadě pak určení lhůty pro přijetí opatření, odpovědné osoby a lhůty pro odstranění nedostatku včetně oznamovací povinnosti kontrolovaných a kontrolnímu orgánu.

Represivní funkce kontroly nachází uplatnění v případech, že kontrolní orgánem byly zjištěny nedostatky vážného charakteru nebo opakovaně. Uplatnění sankcí se řídí speciálními právními předpisy, mají působit nejen preventivně do budoucna.

Obrázek č. 1

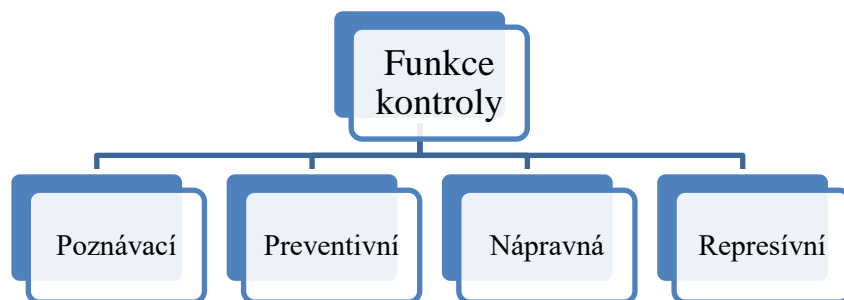
Zásady kontroly ve veřejné správě

Zdroj: vlastní

Obrázek č. 2

Funkce kontroly ve veřejné správě

Zdroj: vlastní

SHRUTÍ KAPITOLY

Kapitola je úvodní, ta si klade za cíl, seznámit studenty s charakteristickými aspekty, související s kontrolní činností uskutečňované ve veřejné správě. Kontrola, kontrolní činnost, dohled, dozor patří nepochybně k výkonu státní moci, zejména z hlediska ověření správnosti postupu při výkonu státní správy. Poskytování **služeb veřejnosti**, příp. zahájení správního řízení z úřední povinnosti, patří mezi základní zásady, které veřejná správa naplňuje.

Kapitola poskytuje obecné informace předmětu právního vztahu vznikající v oblasti kontroly, prameny práva, kterými se řídí oprávněné správní orgány při realizaci kontroly. Dále uvádí principy kontroly a funkci, kterou kontroly plní ve veřejné správě.

Z hlediska právních předpisů je zde pojednání k zákonu č. 255/2012 Sb., o kontrole, ve znění pozdějších předpisů, který upravuje **postup kontrolního orgánů** moci výkonné (vláda České republiky, ministerstva a jiné ústřední správní úřady, orgánů územních samosprávných celků (orgány obcí, krajů hl. města Prahy), jiných orgánů a právnických nebo fyzických osob (zdravotní pojišťovny, myslivecká stráž, orgány technické kontroly). Je potřeba zdůraznit, pokud vykonávají působnost v oblasti veřejné správy, **při kontrole činnosti kontrolovaných osob**, tj. orgánů moci výkonné (např. odbor veřejné správy ministerstva vnitra, Český úřad zeměměřičský a katastrální, Úřad vlády), orgánů územních samosprávných celků (např. odbor životního prostředí města Hlučín, stavební odbor Moravskoslezského kraje) jiných orgánů, právnických a fyzických osob (např. Revírní bratská pokladna, rybářská stráž).

Kontrolu na místě samém u kontrolovaného subjektu, provádí kontrolní orgán tj., pověřená fyzická osoba, **je oprávněná** mj. vstupovat do objektu kontroly, požadovat předložení podkladů, poskytnutí údajů, provádět kontrolní nákupy, odebírat vzorky, pořizovat si záznamy a v neposlední řadě od kontrolovaného požadovat součinnost, nezbytnou k realizaci kontroly. **Povinností kontrolujícího** je mj. předložit kontrolovanému subjektu pověření ke kontrole, v rámci vlastní kontroly zjistit objektivně stav kontrolované věci, doložit kontrolní zjištění potřebnými podklady, šetřit práva a oprávněné zájmy kontrolované osoby.

Kontrolovaná osoba je oprávněna, požadovat po kontrolujícím mj. **předložení pověření ke kontrole**, může namítat podjatost kontrolujícího nebo přizvané osoby. Kontrolující má povinnost seznámit se s obsahem protokolu o kontrole kontrolovaného, a kontrolovaný v případě kontrolního zjištění uvedeného v protokolu o kontrole, **podávat námítky**.

Kontrolní orgán je povinen vyhotovit o výsledku kontroly protokol do 30 dnů od poslední kontrolního úkonu a předložit kontrolované osobě.

Kontrolní orgán uplatnit sankci, pokud tomu kroku odpovídají výsledky provedené kontroly a zavinění je hodnoceno jako přestupek. Za přestupek lze uložit rozhodnutím ve správním řízení, pokut až do výše 500 000 Kč.

Kontrolní orgán pravidelně, alespoň jednou ročně, zveřejní způsobem umožňujícím dálkový přístup obecné informace o výsledcích kontrol.

Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole, ve znění pozdějších předpisů vymezuje uspořádání a rozsah finanční kontroly vykonávané mezi orgány veřejné správy, dále mezi orgány veřejné správy a žadateli nebo příjemci veřejné finanční podpory a kontrolu uvnitř orgánů veřejné správy.

Zákon o finanční kontrole se ale nevztahuje na kontrolu vykonávanou Nejvyšším kontrolním úřadem na kontrolu hospodaření s majetkem zvláštního charakteru a na přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků

Finanční kontrola zahrnuje kontrolu hospodaření s veřejnými prostředky zejména při vynakládání veřejných výdajů včetně veřejné finanční podpory u kontrolovaných osob, před jejich poskytnutím, v průběhu jejich použití a následně po jejich použití.

Cílem finanční kontroly je prověřovat dodržování právních předpisů a opatření přijatých orgány veřejné správy v mezích těchto předpisů při hospodaření s veřejnými prostředky. Kontrolou se též zajišťuje ochrana veřejných prostředků proti rizikům, nebo jiným nedostatkům způsobeným zejména porušením právních předpisů, nevhodným, neúčelným a neefektivním nakládáním s veřejnými prostředky nebo trestnou činností.

Co se týče **metod** při výkonu finanční kontroly, jsou používány kontrolní metody **zjištění skutečného stavu hospodaření s veřejnými prostředky a jeho porovnání s příslušnou dokumentací**. Dále pak sledování správnosti postupů při hospodaření s veřejnými prostředky a neposlední řadě **analýza** údajů ve finančních výkazech nebo jiných informačních systémech a vyhodnocení jejich vzájemných vztahů.

Nařízení vlády České republiky č. 222/ 2010 Sb., o katalogu prací ve veřejných službách a správě, je z hlediska kontrolní činnosti důležité, stanoví zařazení prací ve veřejných službách a správě do platových tříd zaměstnanců, jimž je za práci poskytován plat podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti povolání.

Zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy ve znění pozdějších předpisů stanoví práva a povinnosti, které souvisejí s vytvářením, správou, provozem, užíváním a rozvojem informačních systémů veřejné správy spravovaných státními orgány nebo orgány územních samosprávných celků, tj. orgánů veřejné správy v rozsahu zákonné působnosti provádějí výběr technických a programových prostředků a dalších produktů pro provoz jimi vytvářených a spravovaných informačních systémů veřejné správy.

Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci ve znění pozdějších předpisů, stanoví - stát odpovídá za podmínek stanovených citovaným zákonem za škodu způsobenou při výkonu státní moci. Stát odpovídá za škodu, kterou způsobily státní orgány, právnické a fyzické osoby při výkonu státní správy, která jim byla svěřena zákonem nebo na základě zákona. Vznikne-li poškozeného, škoda musí být prokazatelně způsobená při výkonu státní moc, např. účastníkovi správního řízení, kontrolované, může uplatnit náhradu škody u soudu. Přizná-li příslušný úřad náhradu škody, je třeba nahradit škodu do 6 měsíců od uplatnění nároku. Domáhat se náhrady škody u soudu může poškozený pouze tehdy, pokud do 6 měsíců ode dne uplatnění nebyl jeho nárok plně uspokojen.

Náklady zastoupení jsou součástí nákladů řízení. Zahrnují účelně vynaložené hotové výdaje a odměnu za zastupování.

Zásady jsou uplatňované v rámci postupu oprávněným orgánům veřejné správy rozhodovat o právech a oprávněných zájmech účastníků řízení. Dodržování zásad patří mezi základní povinnosti správního orgánu při shromažďování podkladů pro vydání rozhodnutí ve věci, realizace kontroly, zjištění výsledků a návrhů na přijetí opatření v případě zjištění nedostatků. **Zásadami**, které provází kontrolní činnost ve veřejné správě, jsou mj. odbornost (dotýká se kontrolního orgánu), včasnost (je spojená s určením lhůty, trváním kontroly, lhůt pro projednání výsledků kontroly) objektivnost (je podstatou kontrolní činnosti, která souvisí s osobou kontrolora) i závaznost, která souvisí se stanoveným postupem celého průběhu kontroly.

Kapitolu uzavírá **funkce kontroly**. Charakterizuje poznávací funkci kontroly, preventivní nápravnou a represivní funkci kontroly, která je uplatněná jako poslední, pokud dojde kontrolní orgán ke zjištění nedostatků vážného charakteru.

1.4.1 Doporučené prvky textu

- Charakterizujte pojem kontrola
- Vyhledejte na webových stránkách České národní banky příp. Nejvyššího kontrolního úřadu počet plánovaných kontrol veřejné správy v roce 2022 včetně zaměření.

V rámci tutoriálu zjistěte výsledky kontroly ministerstva vnitra na úseku veřejného opatrovníka (vyberte 2 z obcí České republiky) a prezentujte je.

KONTROLNÍ OTÁZKA

Vyjmenujte funkce kontrolní činnosti ve veřejné správě, jednu z nich okomentujte.

Odůvodněte zásadu zákonnosti, která je v oblasti kontroly ve veřejné správě uplatňována (autorka ji ve studijní opoře neuvádí, ale tuto významnou zásadu studenti znají z předmětu právních disciplín, které se na fakultě vyučují).

KORESPONDENČNÍ ÚKOL

„Ministerstvo školství“ je ústřední správní úřad. Do kompetence patří kontrola ve veřejné správě. Vyhledejte na webových stránkách v roce 2022 kontrolu, kterou tento ústřední správní úřad realizovat v oblasti hospodaření s finančními prostředky na vybrané vysoké škole a zjistěte závěry, ty popište a na seminární složce výuky, prezentujte

K ZAPAMATOVÁNÍ

Dodržování zásad při realizaci kontroly ve veřejné správě, je povinností kontrolního orgánu. Právním kontrolovaného je požadovat, aby kontrolní orgán respektoval a dodržoval zásady při realizované kontrole.

DALŠÍ ZDROJE

Zdroji, se kterými je potřeba pracovat, jsou právní předpisy veřejného práva, některé jsou prezentovány v textu kapitoly, najdete je též v „ zákonech pro lidi“ na internetu

ODPOVĚDI

Odpovědi, kladené v textu níže „otázky“ naleznete v textu kapitoly 1. Podívejte se.

OTÁZKY

Charakterizujte svými slovy pojem kontrola ve veřejné správě, kontrolní orgán, kontrolovaný.

Co rozumíte pod pojmem funkce kontrolní činnosti ve veřejné správě.

Vyjmenujte 3 zásady uplatňované při kontrole ve veřejné správě.

SAMOSTATNÝ ÚKOL

Vyhotovte „Korespondenční úkol“ na téma uplatňování zásad, ze stany správního orgánu při realizaci kontroly. Text bude mít 3 strany (úvod, stať a závěr).

LITERATURA

Zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole, ve znění pozdějších předpisů,

Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole, ve znění pozdějších předpisů

Nářízení vlády České republiky č. 222/ 2010 Sb., o katalogu prací ve veřejných službách a správě,

Zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci ve znění pozdějších předpisů

2 KONTROLA A DOZOR Z POHLEDU TEORIE VEŘEJNÉ SPRÁVY

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Text kapitoly poskytne studentům obecný pohled na poslání kontroly a dozoru ve veřejné správě. Kapitola obsahuje informace k rozdílnosti pojmů kontrola a dozor, jejich působnost a poslání.

CÍLE KAPITOLY

Charakterizovat pojmy kontrola a dozor, uplatňovaných v oblasti veřejné správy. Představeny budou též některé ze specializovaných dozorujičích orgánů ve veřejné správě.

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

Ke studiu kapitoly postačí 45 min.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

VÝKLADOVÁ ČÁST

2.1 Obecná charakteristika

Kontrola a dozor ve veřejné správě je prezentován v různých hlediscích. Kontrola může být charakterizována jako vyhledávací činnost, působit preventivně, odhalovat nedostatky

při výkonu státní správy a příp. přistoupit i k uložení sankce. Kontrola plní i funkci preventivní, hodnotí zjištěný stav z hlediska hospodárnosti, účelnosti i efektivnosti. Hodnotí dodržování právních předpisů i směrnic ústředních správních úřadu.

Dozor ve veřejné správě se soustředí na zjišťování nezákonnosti vydaných dokumentů, uplatněných postupu např. při hospodaření s finančními prostředky podle státního rozpočtu tzn. nejen v rámci výkonu státní správy o rozhodování správního orgánu ve veřejných službách. **Dozor ve veřejné správě je vykonáván následně** tj. po platnosti a účinnosti právních předpisů např. vydaných zastupitelstvem územního samosprávného celku, vydání rozhodnutí ve věci služby veřejnosti (povolení ke stavbě).

2.2 Kontrola

Fyzická osoba, právnická osoba, podnikající fyzická osoba, územní samosprávné celky (obec, kraj, hlavní město Praha), člen zastupitelstva i stát a zaměstnanci (úředníci) jeho administrativního aparátu, mají povědomí z určitého úhlu pohledu o kontrolní činnosti ve veřejné správě. Stanovení systému kontroly ve veřejné správě má z hlediska právních záruk, ekonomických a organizačních předpokladů, rozhodující vliv na průběh činností i postupů oprávněných úředních osob při výkonu státní správy. Kontrolní činností se zjišťuje, nakolik odpovídá existujícímu stavu veřejné správy tomu, co je stanoveno právními předpisy, jak jsou uplatňovány při rozhodování a jaké příčiny přispěly např. k nesplnění zákonných povinností.

Kontrola ve veřejné správě je oprávnění pověřených subjektů (kontrolní orgánů) porovnávat skutečný a předpokládaný stav určité činnosti, stanovit opatření k zabezpečení odstranění nedostatků a dbát jejich realizace.

Je nepochybné, že kontrola ve veřejné správě má pro celkovou činnost při poskytování veřejných služeb významné přínosy. V rámci kontroly ve veřejné správě lze spatřovat přínosy zejména v tom, že v objektivní míře jsou oprávněnými kontrolními orgány ověřovány, posuzovány a vyhodnocovány činnosti při správě věcí veřejných (např. rozhodování na úseku výkonu státní správy při vymáhání daňových nedoplatků) se stavem zákonným. V souladu s využitím metod kontroly, lze analyzovat zjištěná rizika, příčiny vzniku nedostatku s doporučením přijetí adekvátních opatření. Kontrola ve veřejné správě plní zákonné poslání, je-li vykonávána tak, aby včas odhalila odchylky od stavu požadovaného a byla směřována k důslednému sjednání nápravy a zlepšení činnosti na kontrolovaném úseku výkonu státní správy.

Významnou roli, kterou kontrola ve veřejné správě plní, je předcházet vzniku nedostatků, upozorňovat na příp. vady při výkonu státní správy, vydávat metodiku k jejich odstranění a poukázat na ty, kteří nesou právní odpovědnost za způsobené vadné jednání a samozřejmě, nést za ně důsledky. Přispívá nepochybně ke zkvalitnění činností ve veřejné správě.

Předmětem kontroly ve veřejné správě je, jak výše uvedeno, porovnávání skutečného výkonu veřejné správy na vybraném úseku, se stavem požadovaným, stanoveným v právním předpise. Pokud byly zjištěné nedostatky, pak **kontrolní orgán vyvodí závěry** a stanovení příslušná opatření. K podstatě kontroly ve veřejné správě patří též sledovat dodržování účelnosti a hospodárnosti ve veřejné správě

Nepochybně se lze shodnout na tom, že kontrola ve veřejné správě je zpětnou vazbou řízení i činnosti při výkonu státní správy. Má za úkol ověřit, zda předchozí etapy řídicího procesu byly řádně vykonány.

Důležitou roli v oblasti kontroly ve veřejné správě má občanská společnost. Právním i povinnostmi veřejnosti je kontrolovat přímo (např. petiční právo) nebo nepřímo chod veřejné správy, a to jak na úrovni samosprávy, tak i celostátní (např. prostřednictvím zvolených zástupců).

Předpoklady pro realizaci kontroly ve veřejné správě jsou jednoznačné, jde zejména o zajištění správy věcí veřejných v souladu s právními předpisy, dostupnost informací pro veřejnost a v neposlední řadě, řádné organizační a personální zajištění.

Při kontrole ve veřejné správě, kontrolující správní orgán u kontrolovaného správního orgánu porovnává v rámci výkonu státní správy, skutečný stav např. rozhodovaných věcí, se stavem žádoucím.

2.3 Dozor ve veřejné správě

Dozor, dozorová činnosti v oblasti veřejné správy je pojmem vyhrázaným pro specializovanou správní činnost. Činnost vykonávanou specializovanými odborníky, inspektory, kteří jsou obeznámeni s cíli, prostředky a pravidly, tedy s vzorem, jímž je možné a reálné chování změřit. Správní dozor je obecnou formou správní činnosti, v níž porovnávání a

vyhodnocování přechází v ovlivňování spravovaných subjektů, aby se chovali požadovaným způsobem. mvcr.cz/soubor/spravni-pravo-56-12w-pomahac-pdf.aspx, str. 267. Správní **dozor** a kontrolní řád.

Dozor představuje specifickou formu kontroly, prováděnou specializovanými správními orgány vůči adresátům veřejné správy. Půjde např. o státní požární dozor, státní odborný dozor v silniční dopravě, státní dozor v oblasti nakládání s odpady, vodohospodářský dozor, státní zdravotní dozor (zákon 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví ve znění pozdějších předpisů), stavební dozor.

2.3.1 Specializované dozorující orgány

Mezi specializované dozorující orgány, které vykonávají tzv. dozor ve veřejné správě, jsou např., Česká obchodní inspekce, Česká inspekce životního prostředí, Český úřad bezpečnosti práce, Stanice technické kontroly.

Česká obchodní inspekce

Zákon č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci, ve znění pozdějších předpisů, stanoví, že je orgánem státní správy podřízeným ministerstvu průmyslu a obchodu, která se člení na ústřední inspektorát a jemu podřízené inspektoráty. Česká obchodní inspekce kontroluje a dozoruje právnické a fyzické osoby prodávající nebo dodávající výrobky a zboží na vnitřní trh, poskytující služby nebo vyvíjející jinou podobnou činnost na vnitřním trhu, poskytující spotřebitelský úvěr nebo provozující tržiště (tržnice), pokud podle zvláštních právních předpisů nevykonává tento dozor jiný správní úřad.

Mezi oprávnění inspektorátu České obchodní inspekce postihovat určitá protiprávní jednání v souvislosti s provedenou kontrolou, např. nesplnění opatření uloženého inspektorem.

Příloha č. 2 Seznam zákonů, nad jejichž plněním česká obchodní inspekce ve vymezeném rozsahu vykonává dozor (coi.cz/o-coi/legislativa/pravni-predpis)

Česká inspekce životního prostředí.

Česká inspekce životního prostředí, je odborný orgán, který je pověřen dozorem nad respektováním právních předpisů v oblasti životního prostředí. Dohlíží rovněž na dodržování

závazných rozhodnutí správních orgánů v oblasti životního prostředí. Česká inspekce životního prostředí byla zřízena v roce 1991 zákonem č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí, ve znění pozdějších předpisů a její působnosti v ochraně lesa. Citovaný zákon mj. uvádí, že Inspekce dozírá na dodržování ustanovení právních předpisů a rozhodnutí týkajících se funkcí lesů jako složky životního prostředí, právníckými a fyzickými osobami. Inspekce zjišťuje nedostatky a škody na funkcích lesa jako složce životního prostředí, jejich příčiny a osoby zodpovědné za jejich vznik nebo trvání, dále vyžaduje odstranění a nápravu zjištěných nedostatků, jejich příčin a škodlivých následků a ukládá opatření k jejich odstranění a nápravě.

Inspekce provádí kontrolu uložených opatření. Zjistí-li, že opatření nejsou splněna, je oprávněna stanovit k jejich splnění náhradní lhůtu.

Fyzická, právnícká nebo podnikající fyzická osoba se **dopustí přestupku** např. tím, že neoprávněně používají lesní půdu k jiným účelům než pro plnění funkcí lesů. Za přestupek může inspekce uložit pokutu do výše 5 000 000 Kč.

Český úřad bezpečnosti práce,

Činnost Českého úřadu bezpečnosti práce vymezuje zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů. Upravuje zřízení a postavení orgánů inspekce práce jako kontrolních orgánů na úseku ochrany pracovních vztahů, pracovních podmínek a služby péče o dítě v dětské skupině, působnost a příslušnost orgánů inspekce práce, práva a povinnosti při kontrole a sankce za porušení stanovených povinností.

Přestupky ve sledované oblasti se dotýkají fyzických osob a to na úseku součinnosti zaměstnavatele a orgánu jednajícího za zaměstnance tím, že poruší povinnosti vůči příslušným odborovým orgánům, radám zaměstnanců nebo zástupcům pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci zákoníku práce, nebo na úseku rovného zacházení tím, že nezajistí rovné zacházení se všemi zaměstnanci, pokud jde o jejich pracovní podmínky, odměňování za práci a poskytování jiných peněžitých plnění a plnění peněžité hodnoty, a odbornou přípravu a příležitost dosáhnout funkčního nebo jiného postupu v zaměstnání, nebo diskriminuje zaměstnance, anebo na úseku odměňování zaměstnanců tím, že neposkytne zaměstnanci za stejnou práci nebo práci stejné hodnoty stejnou mzdu nebo plat jako jinému zaměstnanci, neposkytne zaměstnanci mzdu.

Za přestupky může uložit úřad až do výše 2 000 000 Kč

Stanice technické kontroly

Práva a povinnosti **stanice technické kontroly** upravuje zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích (dále jen zákon o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích). Předmětem právního vztahu, jak vymezuje ustanovení § 1, je úprava podmínek provozu vozidel na pozemních komunikacích a to mj. v rozsahu registraci vozidel, technických požadavků na provoz silničních vozidel a zvláštních vozidel a schvalování jejich technické způsobilosti, práv a povinností osob, které vyrábějí, dovážejí a uvádějí na trh vozidla, práv a povinností vlastníků a provozovatelů vozidel a též kontroly technického stavu vozidel v provozu.

Zákon upravuje výkon státní správy a státního dozoru v oblasti podmínek provozu vozidel na pozemních komunikacích.

Ustanovení § 80 zákona o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích uvádí, že státní správu a státní dozor ve věcech podmínek provozu vozidel na pozemních komunikacích vykonávají a v rozsahu, vymezeném podle mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána, **ministerstvo, krajské úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností a Česká obchodní inspekce.**

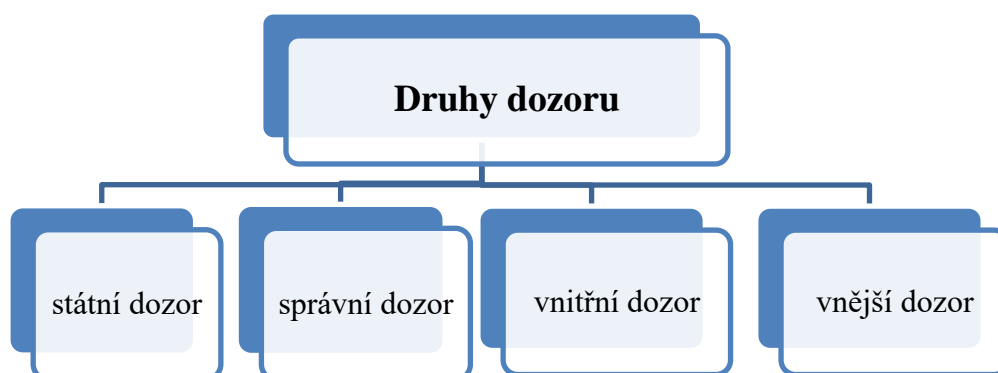
Způsob výpočtu kapacitní potřeby technických prohlídek, kapacity kontrolních linek stanic technické kontroly a počtu skutečně provedených technických prohlídek stanoví vyhláška č. 211/2018 Sb., o technických prohlídkách vozidel, a to konkrétně příloha č. 6. Výpočet se provádí na základě údajů získaných z centrálního registru vozidel a z informačního systému technických prohlídek vždy k 1. lednu a k 1. červenci za období předcházejících 12 měsíců. Tyto údaje jsou dostupné na webových stránkách [Ministerstva dopravy](#).

Právnícká osoba nebo podnikající fyzická osoba se podle ustanovení § 83 písm. a) zákona o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích, jako výrobce dopustí přestupku tím, že v rozporu s přímo použitelným předpisem Evropské unie upravujícím schválení typu z hlediska palubního systému využívajícího linku tísňového volání. Za přestupek lze uložit pokutu až do výše 1 000 000 Kč, přestupky uvedené druhu projednává ministerstvo dopravy.

Dozor ve veřejné správě je zaměřen obdobně jak kontrola, a to na **účelnost, hospodárnost i zákonnost** v oblasti rozsáhlé činnosti správního práva, **avšak následně**, po realizaci úkolů vyplývajících s právních předpisů, směrnic ústředních správních úřadu.

Obrázek 3

Druhy dozoru

Zdroj: vlastní

Správní dozor je regulován od 1. 1. 2014 zákonem č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád).

SHRNUTÍ KAPITOLY

Kontrolu lze charakterizovat jako vyhledávací činnost, působit preventivně, odhalovat nedostatky při výkonu státní správy a příp. přistoupit i k uložení sankce. Kontrola plní i funkci preventivní, hodnotí zjištěný stav z hlediska hospodárnosti, účelnosti i efektivnosti.

Dozor ve veřejné správě se soustředí na zjišťování nezákonnosti vydaných dokumentů, uplatněných postupu **je vykonáván následně**. Kontrola

Kontrola ve veřejné správě je oprávnění pověřených subjektů (kontrolní orgánů) porovnávat skutečný a předpokládaný stav určité činnosti, stanovit opatření k zabezpečení odstranění nedostatků a dbát jejich realizace.

Přínos kontrolní činnosti ve veřejné správě spatřovat v objektivní míře ověřování, posuzování a vyhodnocování činnosti při správě věcí veřejných. Kontrola ve veřejné správě plní

zákonné poslání, je-li vykonávána tak, aby včas odhalila odchylky od stavu požadovaného a byla směřována k důslednému sjednání nápravy a zlepšení činnosti na kontrolovaném úseku výkonu státní správy.

Předmětem kontroly ve veřejné správě je, porovnávání skutečného výkonu veřejné správy na vybraném úseku, se stavem požadovaným, stanoveným v právním předpise. Kontrola ve veřejné správě je zpětnou vazbou řízení i činnosti při výkonu státní správy. Má za úkol ověřit, zda předchozí etapy řídicího procesu byly řádně vykonány.

Dozor, dozorová činnosti v oblasti veřejné správy je pojmem vyhrazovaným pro specializovanou správní činnost. Dozor představuje specifickou formu kontroly, prováděnou specializovanými správními orgány vůči adresátům veřejné správy (státní požární dozor, státní odborný dozor v silniční dopravě, státní dozor v oblasti nakládání s odpady).

Mezi specializované dozorující orgány, které vykonávají tzv. dozor ve veřejné správě, jsou např., Česká obchodní inspekce, Česká inspekce životního prostředí, Český úřad bezpečnosti práce, Stanice technické kontroly.

Uvedené specializované dozorové orgány jsou oprávněny ukládat sankce.

2.3.2 Doporučené prvky textu

- Uveďte rozdíl mezi kontrolou a dozorem, který uplatňují oprávněné orgány ve veřejné správě

V rámci tutoriálu vyberte jeden ze specializovaných dozorových orgánů, vyberte jeden ze závěrů činnosti, zjistěte, zda uplatnil sankce při dozoru.

KONTROLNÍ OTÁZKA

Kontrolu ve veřejné správě mohou realizovat i občané. Jak se Vy angažujete v kontrole ve veřejné správě z této Vaší pozice?

Odůvodněte zásadu prevence kontroly ve veřejné správě.

Dozor je důležitou součástí veřejné správy, zjistěte ve Vaši obci, jakou oblast veřejné správy dozoroval některý z výše uvedených subjektů.

KORESPONDENČNÍ ÚKOL

Český úřad bezpečnosti práce, „Inspektorát“ má sídlo v Opavě, zjistěte, jaká oblast zájmu, byla řešená v roce 2022. Prozkoumejte, zda byl uskutečněn dozor ve věcech pracovního práva realizován na Slezské univerzitě, na seminární složce výuky, prezentujte.

K ZAPAMATOVÁNÍ

Dozor a kontrola jsou nejen rozdílnými pojmy.

DALŠÍ ZDROJE

Zdroji, se kterými je potřeba pracovat, jsou právní předpisy veřejného práva, některé jsou prezentovány v textu kapitoly, najdete je též v „zákonech pro lidi“ na internetu

ODPOVĚDI

Odpovědi, kladené v textu „otázky“ naleznete v textu kapitoly 1. Podívejte se.

OTÁZKY

Jmenujte alespoň 2 kontrolní orgány a 2 dozoruující orgány, oprávněné řešit věci ve veřejné správě.

Co rozumíte pod předpoklady kontrolní činnosti?

Které skutečnosti mohou být předmětem dozoru ve veřejné správě?

SAMOSTATNÝ ÚKOL

Vyhotovte „Korespondenční úkol“ na téma sjednání nápravy po realizaci kontroly nebo dozoru, ve veřejné správě. Text bude mít 3 strany (úvod, stať a závěr).

LITERATURA

Zákon č. 282/991 Sb., o České inspekci životního prostředí ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích.

Vyhláška č. 211/2018 Sb., o technických prohlídkách vozidel.

<http://www.nku.cz/cz/20-vyroci-nku/jiny-uhel-pohledu-na-zakon-o-nejvyssim-kontrolnim-uradu---rudolf-nemecek--clen-kolegia-nku-id6552/>

http://www.europeum.org/disp_article.php?aid=464

<http://eca.europa.eu>

<http://parlament-vlada.cz/modules.php?name=News&file=article&sid=349>

Emil Hácha: *Dozor*. In *Slovník veřejného práva československého I [A až CH]*. Polygrafia, Rudolf M. Rohrer, Brno 1929; reprint Eurolex Bohemia, Praha 2000, [ISBN 80-902752-5-7](https://www.eurolex.cz/ISBN/80-902752-5-7), pp. 458–66.

3 VÝZNAM A ČLENĚNÍ KONTROLY VE VEŘEJNÉ SPRÁVĚ

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Kapitola třetí je věnována významu kontroly ve veřejné správě, prováděnou oprávněnými správními orgány vůči správním orgánům poskytujícím služby veřejnosti. Další část kapitoly, je pojednáním o členění a druzích kontroly.

Kapitola poskytuje orientaci v systému právní úpravy kontrolních činností ve veřejné správě, tzn. pro rozlišování jednotlivých druhů kontrol a jejich právního základu a pro hlubší porozumění strukturám hmotně právní a procesně právní úpravy těchto druhů kontrol ve veřejné správě.

Znalost právních předpisů postupů kontrolního zjišťování uplatňovaných při výkonu jednotlivých druhů kontrolních činností, včetně tvorby výsledných kontrolních dokumentů, jakož i postupů při uplatňování opatření navazujících na kontrolní zjištění, tedy nápravných opatření a sankcí.

CÍLE KAPITOLY

Cílem kapitoly je charakterizovat význam kontroly ve veřejné správě, která nepředstavuje jen uplatňování sankcí při zjištění nedostatků v rámci výkonu státní správy. Kontrola ve veřejné správě má být především prevencí pro správní orgány (úředníky veřejné správy) tj. poukázat na pochybení, která mohou nastat v činnostech při poskytování služeb veřejnosti při výkonu státní správy. Cílem další části kapitoly je představit členění kontroly ve veřejné správě.

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

Autorka předpokládá, že k prostudování kapitoly bude stačit 120 min.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Kontrola, hledisko kontroly, lhůty, plán kontroly, kontrolní orgán, kontrolovaný orgán, druhy kontroly ve veřejné správě.

VÝKLADOVÁ ČÁST

3.1 Obecně o kontrole veřejné správě

Kontrola je nezbytnou součástí každé organizované činnosti správu věcí veřejných nevyjímaje, lze konstatovat provází lidskou činnost. Kontrola, je cílenou činností ve veřejné správě, kde podstatu tvoří porovnávání skutečného stavu se stavem, který je stanoven právními předpisy. Kontrola obsahuje zjišťování (pozorování), analýzu skutečného stavu, tedy materiální pravdy, aby mohl být zhodnocen skutečný stav, zjištěné příčiny případných odchylek, přijetí opatření k odstranění vad a též vyvození důsledků k uplatnění odpovědnosti za případné protiprávní jednání.

Kontrolující správní orgán má v rámci kontroly ve veřejné správě zákonné nástroje, jak využít prostředky k zajištění odstranění nežádoucího stavu. Je nepochybné, že kontrola ve veřejné správě je spjata se správním právem. To dokumentují mnohé publikace, z nich alespoň např.:

- Žák, M. a kol.: Velká ekonomická encyklopedie. Linde, Praha 1999, uvádí „kontrola nedílnou součástí manažerských aktivit na všech stupních řízení, plní řadu užitečných funkcí: funkci inspekční spočívající v objektivním zjišťování a vyhodnocování skutečného stavu řízené reality a určení, zda bylo dosaženo shody ve vývoji řízené reality vůči specifikovaným požadavkům.“
- Hendrych, D.: Správní věda. Teorie veřejné správy. ASPI, Praha 2003 mj., uvádí „Kontrola spočívá v pozorování stavu nějaké činnosti, věci a ve srovnávání a vyhodnocování stavu existujícího se stavem zamýšleným. K odstranění zjištěných rozdílů může k tomu oprávněný orgán činit potřebná nápravná opatření.“

Kontrola je jedním z mnoha prvků, který představuje rozsáhlou činnost veřejné správy, je proto nasnadě, že i zde může docházet ze strany úředních osob k pochybení při opatrování podkladů, pochybení při jednání s účastníkem řízení, pochybení při doručování písemnosti,

pochybení ve vedení účetnictví, pochybení při používání finančních prostředků ze státního rozpočtu.

Činnosti ve veřejné správě podléhají kontrole, kterou realizují oprávněné kontrolní orgány uvnitř (např. audit) a zejména vně, tento typ kontroly provádějí mj. Parlament České republiky, Nejvyšší kontrolní úřad, Česká národní banka. Kontrolní činnost ve veřejné správě mohou provádět pouze povolané subjekty, samozřejmostí musí být nestrannost, objektivita, to jsou významné zásady, které provázení každou fází kontroly.

3.2 Druhy kontrol

Kontrolu ve veřejné správě uskutečňovanou v oblasti státní správy i samosprávy, lze členit podle různých kritérií. Pro tento výklad, lze uvést obecně prezentované druhy, kontroly ve veřejné správě např.

- podle časového kritéria kontrolní činnosti
- podle obsahu a rozsahu kontroly,
- podle oprávněných subjektů ke kontrolní činnosti.

Klasické třídění podle časového hlediska, představuje kontrolu **předběžnou, průběžnou a následnou**.

Předběžnou kontrolou je prověřování a hodnocení zamýšleného záměru provedení kontroly, způsobů a využití prostředků k budoucí realizaci. Předběžná kontrola realizována např., vedoucím správního orgánu (ředitelem okresní správy sociálního zabezpečení), má rozhodující vliv na koncepčnost řešení svěřeného úseku, efektivnost řízení a správy věcí veřejných. V rámci předběžné kontroly jsou ověřovány skutečnosti, které jsou rozhodné pro výkon státní správy a zda jsou v souladu s dotčenými právními předpisy.

Posláním **průběžné kontroly** a jejich kontrolních postupů je každodenní rozhodování a plnění svěřených úkolů. **Průběžná kontrola** se především zaměřuje na chod správního úřadu, na dodržování stanovených podmínek včetně dodržování podmínek pro informační systém. Dále pak ovlivňování činnosti jednotlivých zaměstnanců, zjišťování odchylek a žádoucí nápravu nedostatků při výkonu státní správy. K tomu vedoucí úřadu vydávají **pokyny v souladu se stanovenými úkoly**.

Následnou kontrolou v oblasti veřejné správy, je ověřováno plnění opatření stanovených předcházející kontrolou. Zobrazuje dodržování postupů v souladu s právními předpisy.

Při následné kontrole výkonu státní správy, se převážně jedná o ověření dodržování zásad uplatňovaných ve veřejné správě, důraz je kladen na poskytování služeb, náležejících žadatelům. Hodnotící postupy jsou zaměřeny např. na vydaná rozhodnutí ve správním řízení a vyhodnocení postupu při zjišťování skutečného stavu věci v souladu s právními předpisy.

Podle **obsahové stránky a rozsahu kontroly** ve veřejné správě lze členit např.:

- kontrolu **komplexní**,
- **dílčí** kontrolu,
- **vnitřní** kontrolu,
- **vnější** kontrolu.

Komplexní kontrola např. při výkonu státní správy, představuje prověření činností, správních úřadů a dalších veřejných institucí, které má na svém úseku svěřené (např. oblast životního prostředí, živnostenského práva, zdravotních a sociálních služeb, stavebního práva, dopravně správních agend, školství).

Dílčí kontrolou, kontrolní orgán prověřuje určitou část činnosti kontrolovaného subjektu např. správnost náležitostí vydaného rozhodnutí ve správním řízení nebo kontrola v oblasti hospodaření územních samosprávných celků při plnění rozpočtu.

Podle charakteru rozsahu vzájemných vztahů kontrolujícího a kontrolovaného subjektu lze rozlišovat ve veřejné správě kontrolu vnitřní a vnější. **Vnitřní kontrola** je zaměřena na činnost správních orgánů ve vztazích nadřízenosti a podřízenosti včetně kontroly prováděné uvnitř jednotlivých orgánů veřejné správy. Příkladem, nám poslouží územní samosprávné celky, které mj. povinně vytvářejí kontrolní orgány (audit). Zastupitelstva obcí a krajů povinně zřizují kontrolní a finanční výbor, hlavní náplní je kontrolní činnost.

Organizace v rámci vnitřní kontroly je realizována především v rámci hierarchie nadřízenosti a podřízenosti. Vedoucí správní orgánu na základě odpovědnosti, je povinen na svěřeném úseku správních činností zavést vnitřní kontrolní systém. Ten zahrnuje řídicí kontrolu a funkci interního auditu (podrobněji v kap. 9).

Řídící kontrola má tzv. třífázový postup, který zahrnuje předběžnou, průběžnou a následnou kontrolu příslušných činností, rozhodovacích aktivit.

Interní audit představuje nezávislé a objektivní přezkoumání činností ve veřejné správě včetně vyhodnocení činností ve veřejné správě a vnitřního kontrolního systému správního orgánu, který zajišťuje nezávislý „odbor“ (zvláště pověřený zaměstnanec správního orgánu).

Vnější kontrolu provádí subjekt, který není orgánem veřejné správy, není ke kontrolovanému orgánu ve vztahu nadřízenosti vůči kontrolovanému subjektu, např. Nejvyšší kontrolní úřad je nezávislý orgán, oprávněn vykonávat kontrolu hospodaření se státním majetkem a plnění státního rozpočtu. Vnější kontrola ve veřejné správě je vykonávána dalšími subjekty:

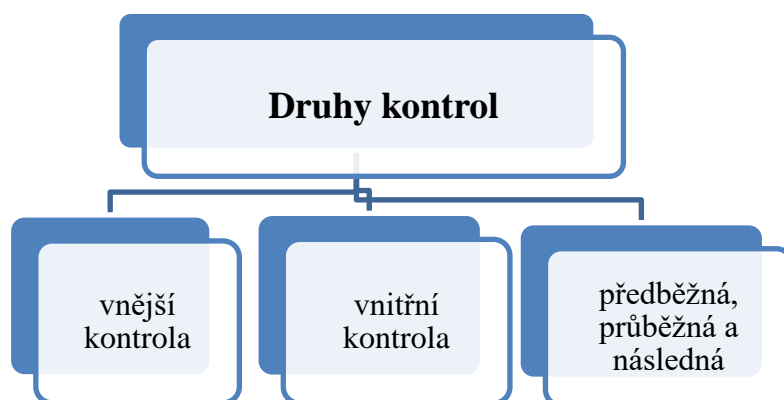
- Parlament České republiky
- Nejvyšší kontrolní úřad
- Veřejný ochránce práv
- Nezávislé soudy

3.3 Kontrola ve veřejné správě je vykonávána přímo, anebo nepřímo

Kontrola vykonávána přímo nebo nepřímo. **Přímou kontrolu** realizuje např. kontrolní orgán na základě pověření, na místě samém u kontrolovaného správního úřadu (katastrální úřad, matriční úřad). **Nepřímá kontrola** je uskutečňována např. v oblasti hospodaření územních samosprávných celků v souladu se zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Dle ustanovení § 22 písm. a) se územní samosprávný celek dopustí přestupku, kdy v rozporu s § 17 odst. 4 citovaného zákona, **nezajistí přezkoumání svého hospodaření za uplynulý kalendářní rok.**

Obrázek 4

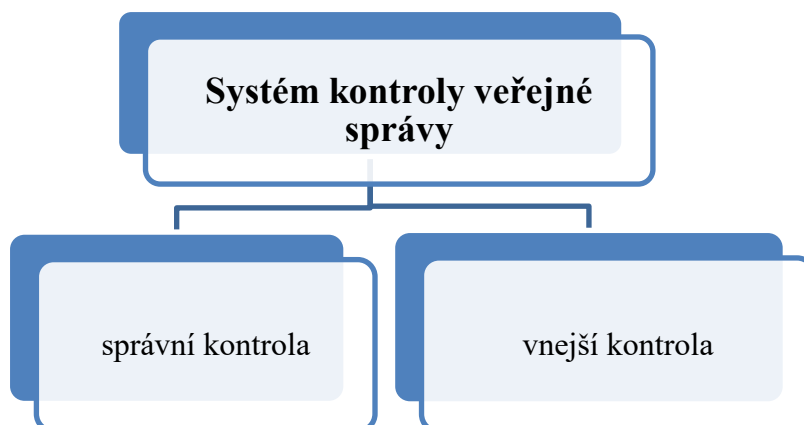
Druhy kontrol

Zdroj: vlastní

Obrázek 5

System kontrol ve veřejné správě

Zdroj: vlastní

Obrázek 6

Správní kontrola veřejné správy

Zdroj: vlastní

Obrázek 7

Vnější kontrola veřejné správy

Zdroj: vlastní

3.4 Systém kontroly ve veřejné správě

Orgány státní správy vystupují při výkonu kontroly ve dvojitým postavení. Kontrolují správní orgány a jejich činnost je též předmětem kontroly, jsou tedy kontrolováni. Kontrola ve veřejné správě je složitým mechanismem.

Orgány státní správy např. ministerstva a jiné správní úřady kontrolují činnost jiných správních orgánů třeba činnost České správy sociálního zabezpečení, Katastrálního úřadu, Úřadu práce České republiky, ale i činnost organizací, které ústřední správní založily např. Česká pošta, s. p. a občanů, a kontrola se také provádí uvnitř organizační struktury jednotlivých orgánů státní správy. Předmět kontroly ve veřejné správě je mj. výkon státní správy tj. rozhodování o právech, právem chráněných zájmech a povinnostech účastníků řízení, dodržování hospodaření podle státního rozpočtu, dodržování činností vyplývajících ze zakládací listiny např. u základní školy, nemocnice podle zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

Systém kontrol státní správy tvoří 2 subsystemy, a to správní kontroly vnější a správní kontrola vnitřní, každý se dále vnitřně člení, viz názorná ukázka výše.

3.5 Význam a členění kontroly ve veřejné správě

Kontrola ve veřejné správě spočívá též v pozorování stavu činnosti, předmětu právního vztahu a ve srovnávání a vyhodnocování stavu existujícího se stavem zamýšleným. Pokud jsou kontrolním orgánem zjištěné vady, kontrolní orgán může k odstranění zjištěných rozdílů vydat pokyn a požadovat přijetí potřebných nápravných opatření.

Kontrolou v oblasti veřejné správy, kontrolní orgán sleduje nejen dodržování zákonnosti, ať už hmotného práva nebo správnosti postupu, též účelnost a hospodárnost věcí, které jsou předmětem kontroly. Uplatní-li kontrolní orgán výše uvedená hlediska kontroly, závisí to na řadě činitelů, mj. i na kontrolním plánu. Půjde-li o kontrolu nadřízeného vůči podřízenému, převáží kumulace kritérií kontroly, půjde o **vnitřní kontrolu**.

Kontrola ve veřejné správě spočívá buď v tom, že kontrolní orgány vykonávají kontrolu činnosti prostřednictvím orgánů, úřadů na veřejné správě nezávislých např. Veřejný ochránce práv, nebo kontrolu vykonávají prostřednictvím příslušného správního orgánu, na základě zákona správní dozor nad činností fyzických a právnických osob, jde **kontrolu vnější**.

SHRNUTÍ KAPITOLY

Kontrola, je cílenou činností ve veřejné správě, obsahuje zjišťování (pozorování), analýzu skutečného stavu, tedy materiální pravdy, aby mohl být zhodnocen skutečný stav, zjištěné příčiny případných odchylek, přijetí opatření k odstranění vad a též vyvození důsledků k uplatnění odpovědnosti za případné protiprávní jednání.

Kontrolující správní orgán má v rámci kontroly ve veřejné správě zákonné nástroje, jak využít prostředky k zajištění odstranění nežádoucího stavu.

Kontrolu ve veřejné správě uskutečňovanou lze členit podle různých kritérií např. podle časového kritéria kontrolní činnosti, podle obsahu a rozsahu kontroly, anebo podle oprávněných subjektů ke kontrolní činnosti.

Klasické třídění podle časového hlediska, představuje kontrolu **předběžnou, průběžnou a následnou**.

Podle **obsahové stránky a rozsahu kontroly** ve veřejné správě lze členit kontrolu **komplexní, dílčí, vnitřní a vnější** kontrolu.

Organizace v rámci vnitřní kontroly je realizována především v rámci hierarchie nadřízenosti a podřízenosti. Vedoucí správní orgánu na základě odpovědnosti, je povinen na svěřeném úseku správní činnosti zavést vnitřní kontrolní systém. Ten zahrnuje řídicí kontrolu a funkci interního auditu. Řídicí kontrola má tzv. třífázový postup, který zahrnuje předběžnou, průběžnou a následnou kontrolu příslušných činností, rozhodovacích aktivit. Interní audit je přezkoumání činností uvnitř správního orgánu (např. přenesená působnost v obci, kraji), který zajišťuje pověřený zaměstnanec správní orgánu.

Vnější kontrolu provádí subjekt, který není orgánem veřejné správy, není ke kontrolovanému orgánu ve vztahu nadřízenosti vůči kontrolovanému subjektu, např. Nejvyšší kontrolní úřad je nezávislý orgán, oprávněn vykonávat kontrolu hospodaření se státním majetkem a plnění státního rozpočtu.

Kontrola vykonávaná **přímo nebo nepřímo**. **Přímou kontrolu** realizuje např. kontrolní orgán na základě pověření, na místě samém u kontrolovaného správního úřadu (katastrální úřad, matriční úřad). **Nepřímá kontrola** je uskutečňována např. v oblasti hospodaření územních samosprávných celků.

System kontrol státní správy tvoří 2 subsystemy, a to správní kontroly vnější a správní kontrola vnitřní, každý se dále vnitřně člení.

Kontrolní orgán sleduje nejen dodržování zákonnosti, at' už hmotného práva nebo správnosti postupu, půjde-li o kontrolu nadřízeného vůči podřízenému, převáží kumulace kritérií kontroly, půjde o **vnitřní kontrolu**.

Kontrolní orgány vykonávají kontrolu činnosti prostřednictvím orgánů, úřadů na veřejné správě nezávislých např. Veřejný ochránce práv, nebo kontrolu vykonávají prostřednictvím příslušného správního orgánu, na základě zákona správní dozor nad činností fyzických a právnických osob, jde **kontrolu vnější**.

3.5.1 Doporučené prvky textu

- Posuďte sami, jaký je význam kontroly ve společnosti
- Kontrola ve veřejné správě se mj. člení na přímou a nepřímou, odůvodněte

V rámci tutoriálu zjistěte, zda ministerstvo financí provádělo v roce 2022 dílčí kontrolu (subjekt vyberte) a prezentujte je.

KONTROLNÍ OTÁZKA

Vnitřní kontrola ve veřejné správě, okomentujte.

KORESPONDENČNÍ ÚKOL

Finanční ředitelství v Ostravě, do kompetencí patří vymáhání odvodů, poplatků, pokut a penále. Vyhledejte v I. pololetí 2022 uplatnění svých pravomocí vůči daňovým subjektům. Vyberte z nabízených alespoň 2 tituly a zjistěte podrobnosti, ty popište a na seminární složce výuky, prezentujte

K ZAPAMATOVÁNÍ

Kontrola předběžná, průběžná a následná tj. třídění podle časového hlediska.

DALŠÍ ZDROJE

Zdroji, se kterými je potřeba pracovat, jsou právní předpisy veřejného práva, některé jsou prezentovány v textu kapitoly, najdete je též v „ zákonech pro lidi“ na internetu

ODPOVĚDI

Odpovědi, kladené v textu „otázky“ naleznete v textu kapitoly 1. Podívejte se.

OTÁZKY

Druhy kontrol, vyjmenujte je a uveďte podrobnosti

Zařaďte kontrolu komplexní, dílčí, vnitřní a vnější.

Co znamená v kontrole pojem soustavnou, objektivnost.

SAMOSTATNÝ ÚKOL

Vyhotovte „Korespondenční úkol“ na téma petiční právo. Text bude mít 3 strany (úvod, stať a závěr).

LITERATURA

Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

Zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích

Zákon č. 85/1995 Sb., o právu petičním

Zákon č. 84/1990 Sb., o právu shromažďovacím

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů,

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

4 PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY A VEŘEJNÁ SPRÁVA

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Kapitola pojednává o postavení Parlamentu České republiky ve společnosti. Z hlediska věcné působnosti, poukázat na pravomoci poslanců a senátorů Parlamentu České republiky, jejich aktivit, které jsou nepochybně spojené i z kontrolní činnosti ve veřejné správě. Text je soustředěn na poslání Parlamentu České republiky v oblasti kontroly ve veřejné správě.

CÍLE KAPITOLY

Objasnit činnost zákonodárného sboru České republiky, věnovat pozornost funkci Senátu a senátorů při plnění úkolů vyplývajících z právních předpisů. Výklad v kapitole pod názvem Parlament České republiky a veřejná správa se soustředí pouze na sledovanou oblast spojenou s činností se zřetelem na kontrolní oblast.

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

Ke studiu textu budou studenti potřebovat 180 min., je nezbytné se seznámit podrobněji s právními a postupy vyplývající oprávněným ke kontrole ve veřejné správě (např. Jednáním řádem Poslanecké sněmovny).

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Ústava České republiky, Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, Senát, poslanci, senátoři, práva, povinnosti zákon, schvalování, kontrola.

VÝKLADOVÁ ČÁST

4.1 Obecná charakteristika

Ústavní zákon č.1/1993 Sb., Ústava České republiky v čl. 15 a násl. uvádí „Zákonodárná moc v České republice náleží Parlamentu, je tvořen dvěma komorami, Poslaneckou sněmovnou a Senátem“. Poslanecká sněmovna má 200 poslanců, kteří jsou voleni na dobu čtyř let. Senát má 81 senátorů, kteří jsou voleni na dobu šesti let. Každé dva roky se volí třetina senátorů. Volby do obou komor se konají ve lhůtě počínající třicátým dnem před uplynutím volebního období a končící dnem jeho uplynutí.

Do Poslanecké sněmovny může být zvolen každý občan České republiky, který má právo volit a dosáhl věku 21 let. Do Senátu může být zvolen každý občan České republiky, který má právo volit a dosáhl věku 40 let.

4.1.1 Mandát poslance nebo senátora vzniká zvolením.

Mandát poslance i senátora vzniká zvolením. Poslanec i senátor skládají na první schůzi, které se zúčastní, slib předepsaný Ústavou. Učiní tak pronesením slova "slibuji" a podáním ruky tomu, do jehož rukou slib skládá. Složení slibu stvrzují svým podpisem. (Náhradník, podle zákona č.247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky, nabyvá mandát poslance, za nějž náhradník nastupuje, okamžikem zániku mandátu tohoto poslance).

Mandát poslance nebo senátora zaniká mj. odepřením slibu nebo složením slibu s výhradou, uplynutím volebního období, vzdáním se mandátu, ztrátou volitelnosti. Poslanec i senátor, obdrží průkaz opatřený fotografií, razítkem Sněmovny a podpisem předsedy Sněmovny.

Poslanci a senátoři vykonávají svůj mandát osobně v souladu se svým slibem a nejsou přitom vázáni žádnými příkazy. Poslance ani senátora nelze postihnout pro hlasování v Poslanecké sněmovně nebo Senátu nebo jejich orgánech. Za projevy učiněné v Poslanecké sněmovně nebo Senátu nebo v jejich orgánech nelze poslance nebo senátora trestně stíhat. Mandát poslance i senátora zaniká mj. odepřením slibu nebo složením slibu s výhradou, uplynutím volebního období Sněmovny. Poslanec nebo senátor podléhá jen disciplinární pravomoci komory, jejímž je členem.

Disciplinární řízení se zavede proti poslanci příp. senátorovi, který se svým projevem učeným ve Sněmovně nebo v Senátu nebo v jejich orgánech dopustí jednání, pro které by mohl být jinak trestně stíhán (ustanovení § 13 jednacího řádu PS). Disciplinární řízení se zavede také proti poslanci, který se dopustí přestupku a požádá orgán příslušný k projednání přestupku o projednání přestupku v disciplinárním řízení. Disciplinární řízení zahájí mandátový a imunitní výbor. Za přestupky poslanec nebo senátor, podléhá jen disciplinární pravomoci komory, jejímž je členem.

Podle čl. 29 Ústavy České republiky, poslanci Poslanecké sněmovny i senátoři Senátu Parlamentu České republiky, po svém zvolení volí a odvolávají předsedu a místopředsedy. Obě komory zřizují jako své **orgány výbory a komise**. Činnost Poslanecké sněmovny se řídí zákonem o jednacím řádu, činnost Senátu se řídí zákonem o jednacím řádu:

- **Jednání upravuje zákon č. 90/1995 Sb.**, o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů.
- **Jednání Senátu upravuje zákon č. 107/1999 Sb.**, o jednacím řádu Senátu, ve znění pozdějších předpisů.

4.1.2 Poslanecká sněmovna

Jednací řád Poslanecké sněmovny (dále jen Jednací řád PS) upravuje zásady jednání Poslanecké sněmovny, jejích orgánů a funkcionářů, zásady jednání společné schůze komor Parlamentu, styky Sněmovny navenek, postavení poslanců, orgánů a funkcionářů Sněmovny. Podstatné aktivity poslanců se odehrávají na zasedání senátu (viz níže).

Z hlediska práv poslanců, tedy i kontrolní činnost je dle ustanovení § 11 Jednacího řádu PS, oprávněn požadovat od členů vlády a vedoucích správních úřadů a orgánů územní samosprávy informace a vysvětlení potřebná pro výkon jeho funkce. Informace a vysvětlení jsou členové vlády a vedoucí správních úřadů a orgánů územní samosprávy povinni poskytnout poslanci do 30 dnů, pokud jejich poskytnutí nebrání zákony upravující mlčenlivost anebo zákaz jejich zveřejnění.

V rámci projednávání zákonů mají poslanci právo využít svých pravomocí, v tomto ohledu je to předsedající Sněmovny, který řídí a kontroluje průběh jednání. Poslanec má právo např. navrhnout změnu nebo doplnění pořadu, o tom rozhodne Sněmovna hlasováním bez

rozpravy. Do rozpravy se poslanci **hlásí písemně**, a to buď před zahájením schůze **u předsedy Sněmovny**, nebo v průběhu schůze u předsedajícího až do ukončení rozpravy. Mají možnost se přihlásit i zdvižením ruky, písemné přihlášky poslanců mají přednost. V rámci rozpravy poslanci mohou podávat k projednávané věci návrhy, které se vztahují k určité věci projednávané, předsedající může požádat poslance, aby svůj návrh zpřesnil nebo jej předložil písemně. Návrhy poslance se mohou týkat odročení příslušného bodu jednání, zamítnutí návrhu nebo pozměňování. Dle ustanovení § 10 Jednacího řádku PS, **zveřejnění projevů poslanců pronesených ve Sněmovně** a v jejich orgánech nepodléhá žádným omezením, nejde-li o neveřejné schůze nebo jejich neveřejné části.

Poslanec je oprávněn požadovat od členů vlády a vedoucích správních úřadů a orgánů územní samosprávy informace a vysvětlení potřebná pro výkon jeho funkce. **Informace a vysvětlení jsou** členové vlády a vedoucí správních úřadů a orgánů územní samosprávy **povinni poskytnout poslanci** do 30 dnů, pokud jejich poskytnutí nebrání zákony upravující mlčenlivost anebo zákaz jejich zveřejnění (§11 Jednacího řádu PS).

Zasedání Sněmovny je stálé. Zasedání Sněmovny svolává prezident republiky, a to tak, aby bylo zahájeno nejpozději 30. den po dni voleb. Neučiní-li tak, sejde se Sněmovna 30. den po dni voleb, zasedání Sněmovny může být jejím usnesením přerušeno. Celková doba, po kterou může být zasedání přerušeno, nesmí překročit 120 dnů v roce. Zasedání Sněmovny končí uplynutím jejího volebního období nebo jejím rozpuštěním (ustanovení § 21 jednacího řádu PS).

Orgány Sněmovny jsou Výbory Sněmovny a Komise Sněmovny

4.1.3 Výbory Sněmovny

Jak je zmíněno výše, Sněmovna zřizuje Výbory. Poslanci zde vykonávají mj. i kontrolní činnosti. Mezi výbory, které Sněmovna zřizuje, patří **mandátový a imunitní výbor, petiční výbor, rozpočtový výbor, kontrolní výbor, organizační výbor, volební výbor, výbor pro evropské záležitosti** příp. i další výbory. Schůze výborů, které jsou veřejné (neustanoví-li jednací řád jinak), svolává a řídí jeho předseda nebo jím pověřený místopředseda. **Poslanec může být předsedou pouze jednoho výboru.** Poslanec, který je členem vlády, nemůže být členem výboru. Poslanci, kteří nejsou členy výboru, mají na schůzi výboru

poradní hlas; mohou se k projednávané věci vyjádřit a podávat k ní návrhy, nemohou však hlasovat.

Předseda a místopředsedové Sněmovny jsou členy jen organizačního výboru (ustanovení § 33 Jednacího řádu PS). Předseda výboru je povinen svolat schůzi výboru, stanoví-li to Sněmovna nebo požádá-li o to předseda Sněmovny anebo alespoň dvě pětiny všech členů výboru. Předseda příslušného výboru též navrhuje pořad jednání výboru, dobu a způsob projednávání jeho jednotlivých bodů. Výbor rozhodne, na který jednací den a hodinu schůze výboru se vždy zařadí bod "Návrh termínu a pořadu příští schůze výboru".

Výbory jsou ze své činnosti odpovědny Sněmovně.

4.1.4 Kontrolní výbor Poslanecké sněmovny

Co se týče „Kontrolního výboru Sněmovny“, v současné době má 17 členů. Činnost soustředí na kontrolu výdajové stránky státního rozpočtu a hospodaření s majetkem státu, má právo předvolat člena vlády i vedoucího jiného správního úřadu, v jehož čele nestojí člen vlády, a žádat od nich informace a vysvětlení. Zabývá se též kontrolou **efektivního nakládání s majetkem státu**, finančními prostředky ve veřejné správě, obecnými závěry interních auditů, činností Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, činností územních finančních orgánů a Celní správy ČR. Projednává kontrolní závěry Nejvyššího kontrolního úřadu a kontroluje účinnost přijatých nápravných opatření. Evropské agendě se Kontrolní výbor věnuje zejména v rámci své legislativní činnosti, v rámci každoročního projednávání zprávy NKÚ o finančním řízení prostředků Evropské unie v ČR (EU report) a Výroční zprávy Evropského účetního dvora o plnění rozpočtu.

<https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=3609&o=8>

4.1.5 Komise poslanecké sněmovny

Jak je uvedeno v Jednacím řádu PS, ta může ze svých poslanců a dalších osob, které nejsou poslanci, **zřizovat stálé nebo dočasné komise** a stanovit jim v rámci své působnosti úkoly. Předsedou komise je vždy poslanec, kterého volí Poslanecká sněmovna. Poslanec, který je členem vlády, nemůže být členem komise. Stálou komisí je vyšetřovací komise

Schůze komise svolává a řídí její předseda nebo jím pověřený místopředseda. Není-li předseda komise, svolává a řídí schůze komise některý z místopředsedů. Pro činnost a jednání komisí se užije přiměřeně ustanovení o činnosti a jednání výborů. Ustanovení § 48 zákona o jednacím řádu PS uvádí, že na návrh nejméně jedné pětiny všech poslanců může Sněmovna zřídit pro vyšetření věci veřejného zájmu vyšetřovací komisi. Předsedu a členy vyšetřovací komise, kterými mohou být jen poslanci, volí Poslanecké sněmovna. Poslanec, který je členem vlády, nemůže být členem vyšetřovací komise.

Usnesení Poslanecké sněmovny, kterým se zřizuje vyšetřovací komise, obsahuje přesné určení věci, která má být vyšetřena, a lhůtu, ve které vyšetřovací komise předloží svá zjištění s návrhem Poslanecké sněmovně. O návrhu rozhodne Poslanecké sněmovna usnesením.

V současné době má Poslanecké sněmovna 14 stálých komisí, např.

- Stálá komise pro kontrolu činnosti Finančního analytického úřadu,
- Stálá komise pro kontrolu činnosti Národního bezpečnostního úřadu,
- Stálá komise pro kontrolu poskytnutí údajů z centrální evidence účtu,
- Stála komise pro rodinu a rovné příležitosti,
- Stála komise pro Ústavu České republiky, (je poradním orgánem Poslanecké sněmovny pro projednávání a iniciování změn Ústavy ČR jako základního dokumentu demokratického státu, a pro posuzování zákonodárných iniciativ, které se týkají Ústavy a ústavních zákonů. Komise má 16 členů a je ustavena podle principu poměrného zastoupení. <https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=3609&o=8>

Na návrh nejméně jedné pětiny všech poslanců může Sněmovna zřídit pro vyšetření věci veřejného zájmu vyšetřovací komisi. Předsedu a členy vyšetřovací komise, kterými mohou být jen poslanci, volí Sněmovna. Poslanec, který je členem vlády, nemůže být členem vyšetřovací komise. Usnesení Sněmovny, kterým se zřizuje vyšetřovací komise, obsahuje přesné určení věci, která má být vyšetřena, a lhůtu, ve které vyšetřovací komise předloží svá zjištění s návrhem Sněmovně.

Vyšetřovací komise si může opatřovat potřebné podklady, vyžadovat nezbytná vysvětlení a vyslýchat svědky a podle povahy věci přibrat znalce a tlumočníka. Je oprávněná v rámci

vyšetřování si přibrat odborníky, zejména vyšetřovatelé i administrativně technických pracovníky. Jednání vyšetřovací komise je zpravidla veřejné. Dojde-li komise ke skutečnosti, které nasvědčují, že byl spáchán trestný čin, může oznámit orgánům činným v trestním řízení. Jednání vyšetřovací komise se řídí ustanoveními o činnosti a jednání výboru, pokud jednací řád vyšetřovací komise nestanoví jinak (ustanovení § 48 Jednacího řádu PS).

4.1.6 Senát Parlamentu České republiky

Senát (tzv. horní komora), je ústavní institucí trvalou, nemůže být rozpuštěn a každé dva roky je z jedné třetiny obnovován. První volby do Senátu byly vyhlášeny v roce 1996 a 18. prosince téhož roku se v Hlavním sále Valdštejnského paláce konala Ustavující schůze Senátu, prvním předsedou Senátu byl zvolen Petr Pithart. Senát má 81 členů, mandát senátora trvá šest let.

Do Senátu může být zvolen každý občan ČR, který má právo volit a dosáhl věku 40 let. Kandidáti mohou být navrženi politickou stranou, hnutím nebo mohou kandidovat jako nezávislí. Každé dva roky se do Senátu konají volby ve třetině obvodů. Probíhají podle zásad většinového systému v jednomandátových obvodech a jsou dvoukolové. Jak víme s funkcí senátora je neslučitelný např. úřad prezidenta, funkce poslance nebo soudce, senátoři ale mohou být ministry, hejtmany nebo starosty. Senát jako celek má zákonodárnou iniciativu, může podat Poslanecké sněmovně návrh zákona.

Co se týče vzniku mandátu senátora, jak již bylo uvedeno, vzniká zvolením. Senátor se může svého mandátu vzdát prohlášením učiněným osobně na schůzi Senátu. Brání-li mu závažné okolnosti, aby se mandátu vzdal tímto způsobem, může tak učinit doručením notářského zápisu o svém prohlášení, že se vzdává mandátu, předsedovi Senátu; mandát však nezaniká, bylo-li prohlášení učiněno více než 30 dnů před doručením. Senátor, který se vzdal mandátu, již nemůže vzít své prohlášení zpět (§ 2 a 3 Jednacího řádu Senátu).

Senátor skládá na první schůzi Senátu, které se zúčastní, slib předepsaný Ústava. Učiní tak pronesením slova "slibuji" a podáním ruky tomu, do jehož rukou slib skládá. Předsedající dá před tím znění slibu přečíst. Složení slibu potvrdí senátor svým podpisem. Senátor obdrží průkaz senátora opatřený fotografií, razítkem Senátu a podpisem předsedy Senátu (§ 4 a 5 Jednacího řádu Senátu).

Problematika zániku mandátu a příp. disciplinárního řízení senátora, odkazují na pojednání v podkapitole „poslanci“.

Jak je výše uvedeno, činnost Senátu upravuje zákon č.107/1999 Sb., o jednacím řádu Senátu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen Jednací řád Senátu). Ustanovení § 1 citovaného zákona vymezuje postavení senátorů, senátorských klubů, orgánů a funkcionářů Senátu, pravidla jednání Senátu a jeho orgánů.

Z hlediska práv senátorů, tedy i kontrolní činnost je dle ustanovení § 46 Jednacího řádu Senátu, oprávněn požadovat od členů vlády a vedoucích správních úřadů a orgánů územní samosprávy informace a vysvětlení potřebná pro výkon jeho funkce. Informace a vysvětlení jsou členové vlády a vedoucí správních úřadů a orgánů územní samosprávy povinni poskytnout poslanci do 30 dnů, pokud jejich poskytnutí nebrání zákony upravující mlčenlivost anebo zákaz jejich zveřejnění (například v souladu se zákonem č. 148/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností a o změně některých zákonů).

Senátoři mají právo využít svých pravomocí na jednání Senátu, např. předsedající Senátu, který řídí a kontroluje průběh jednání. Ustanovení § 60 zákon o Jednacím řádu Senátu uvádí, že po vystoupení zpravodaje k předmětné věci, mohou senátoři podávat písemně návrhy. Ty se mohou týkat mj. návrhu na schválení či zamítnutí, nebo návrhu pozměňovacího, příp. návrhu na přikázání orgánů Senátu. Senátor, který podal návrh k projednávané věci, může vzít tento návrh zpět do ukončení rozpravy. Stejně jako je tomu u poslanců i senátoři se hlásí do rozpravy písemně, a to buď před zahájením schůze u předsedy Senátu, nebo v průběhu schůze u předsedajícího až do ukončení rozpravy. Senátoři se mohou do rozpravy přihlásit i zdvižením ruky, písemné přihlášky mají přednost.

Senát zřizuje Výbory a Komise. Mezi Výbory patří **organizační výbor, mandátový a imunitní výbor a další výbory**, na nichž se usnese. Senát může zřizovat **stálé nebo dočasné komise** a stanovit jim úkoly. Komise se zřizují zejména tehdy, jedná-li se o úkoly dotýkající se působnosti více orgánů Senátu anebo o úkoly, které nejsou v působnosti žádného ze Senátem zřízených orgánů.

4.1.7 Výbory Senátu Parlamentu České republiky

Ustanovení § 36 zákona o jednacím řádu Senátu, Senát zřizuje ze senátorů organizační výbor, mandátový a imunitní výbor a další výbory, na nichž se usnese. Výbory, kterých je v současnosti 9, jsou ze své činnosti odpovědny Senátu. Senát určí, kterému výboru nebo

výborům bude příslušet projednávání návrhů legislativních aktů a závazných opatření orgánů Evropské unie, kterému výboru bude příslušet vyřizování peticí a kterému výboru bude příslušet stanovení některých náležitostí spojených s výkonem funkce podle zvláštního zákona. Mezi výbory Senátu patří:

- Organizační výbor (dle zákona)
- Mandátový a imunitní výbor (dle zákona)
- Ústavně-právní výbor
- Výbor pro hospodářství, zemědělství a dopravu
- Výbor pro územní rozvoj, veřejnou správu a životní prostředí
- Výbor pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice
- Výbor pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost
- Výbor pro záležitosti Evropské unie
- Výbor pro zdravotnictví a sociální politiku

https://www.senat.cz/informace/pro_veřejnost/infocentrum/infocentrum_informace_o_senatu.php

Schůze výboru, které jsou veřejné (nestanoví-li jednací řád jinak) svolává a řídí jeho předseda nebo jím pověřený místopředseda. Předseda příslušného výboru navrhuje pořad jednání výboru a dobu a způsob projednávání jeho jednotlivých bodů. Člen příslušného výboru může navrhnout doplnění nebo změnu pořadu jednání.

4.1.8 Komise Senátu

V souladu s ustanovením § 43 zákona o jednacím řádu Senátu, Senát může ze senátorů a dalších osob, které nejsou senátory, **zřizovat stálé nebo dočasné komise** a stanovit jim úkoly. Komise se zřizují zejména tehdy, jedná-li se o úkoly dotýkající se působnosti více orgánů Senátu anebo o úkoly, které nejsou v působnosti žádného ze Senátem zřízených orgánů. Předsedou komise je vždy senátor, kterého do této funkce volí Senát. Komise je ze své činnosti odpovědná Senátu. V současnosti Senát má tyto komise:

- Volební komise
- Stálá komise Senátu pro krajany žijící v zahraničí
- Stálá komise Senátu pro práci Kanceláře Senátu
- Stálá komise Senátu pro rozvoj venkova

- Stálá komise Senátu pro Ústavu ČR a parlamentní procedury
- Stálá komise Senátu pro sdělovací prostředky
- Stálá komise Senátu VODA - SUCHO

https://www.senat.cz/informace/pro_veřejnost/infocentrum/infocentrum_informace_o_senatu.php

Schůze Senátu jsou veřejné a občané je mohou sledovat z galerie, která je pro ně v Jednacím sále Valdštejnského paláce vyhrazena. Na webových stránkách komory www.senat.cz si mohou zájemci pustit přímý přenos jednání nebo si dohledat [senátní tisky](#) či [stenozáznamy](#) ze všech proběhlých schůzí. Senát se může usnést, že je schůze neveřejná, projednávají-li zákonodárci utajované otázky související například s obranou nebo bezpečností státu. Projednávání návrhů zákonů a zákonných opatření je vždy veřejné.

4.1.9 Senát pro veřejnost

V souladu s ustanovením § 142 zákona o Jednacím řádu Senátu, Senát přijímá **petice**. Petice adresované Senátu, jeho orgánům a funkcionářům se **doručí výboru, kterému přísluší vyřizování peticí**. Ten posoudí náležitosti stanovené zákonem č. 85/1990 Sb., o právu petičním ve znění pozdějších předpisů. Je-li doručena petice podepsaná nejméně 10 000 osobami, oznámí to výbor, kterému přísluší vyřizování peticí, organizačnímu výboru. Výbor, kterému přísluší vyřizování peticí, rozhodne, zda vyslechne pisatele petice nebo toho, kdo zastupuje členy petičního výboru, a zda o obsahu petice uvědomí příslušného člena vlády, popřípadě vedoucího jiného správního úřadu nebo představitele územní samosprávy.

Splňuje-li petice zákonné požadavky, projednání je zařazeno na pořad nejbližší schůze Senátu poté, co výbor, kterému přísluší vyřizování peticí, oznámil organizačnímu výboru, že šetření ve věci takové petice bylo ukončeno. Součástí oznámení je jméno zpravodaje, jméno toho, kdo zastupuje členy petičního výboru, a jména fyzických osob a představitelů právnických osob, správních úřadů nebo orgánů územní samosprávy, jež výbor považuje za dotčené peticí.

Projednávání petice na schůzi Senátu zahájí zpravodaj výboru, kterému přísluší vyřizování peticí, seznámí Senát s obsahem petice a s průběhem a výsledky provedeného šetření a navrhne způsob jejího vyřízení. Po té předsedající zahájí rozpravu. Jednání je ukončeno

hlasováním o usnesení, jímž Senát petici vyřizuje, anebo ji k vyřízení vrací výboru, kterému přísluší vyřizování peticí. O výsledku jednání Senátu informuje předseda Senátu toho, kdo petici podal.

Ustanovení § 142 písm. b) zákona o Jednacím řádu Senátu stanoví, že o přijatých peticích, jejich obsahu a způsobu vyřízení předkládá petiční výbor, Senátu zprávu. Ve zprávě zejména uvede, kdo petice podal, kdy byly doručeny, čeho se týkaly a jak, kdy a kým byly projednány a vyřízeny. Petiční výbor předkládá zprávy každoročně nejpozději do 15. února za předchozí kalendářní rok.

4.1.10 Jiná podání občanů

Senát podle ustanovení § 143 zákona o jednacím řádu **Senátu přijímá i jiná podání občanů**. Podání, která nejsou peticemi, výbor, kterému přísluší vyřizování peticí, podle povahy věci buď sám vyřídí, nebo předá věcně příslušným výborům nebo komisím, anebo je postoupí příslušným úřadům nebo institucím. Pisatele o vyřízení nebo postoupení vždy vyrozumí.

ZÁVĚR

Z uvedeného je patrné, že Parlamentní kontrolu veřejné správy je přímá, ta je ve schvalování předložených návrhů zákonů (viz. Článek 15 a čl. 41 odst. 2 Ústavy České republiky).

Dalším projevem Parlamentní kontroly je kontrola nakládání s finančními prostředky těch subjektů, kteří získávají finanční prostředky ze státního rozpočtu. Zákon o státním rozpočtu, který ke schválení předkládá vláda České republik. Kontrolu ze strany Poslanecké sněmovny, lze spatřovat i v tom, že vláda podává průběžnou zprávu o plnění rozpočtu a návrh závěrečného účtu. Přímá kontrola Poslanecké sněmovny prostřednictvím interpelací členů vlády České republiky (čl. 53 Ústavy české republiky, ustanovení §112 zákona o jednacím řádu Poslanecké sněmovny). Vláda České republiky je odpovědná Poslanecké sněmovně z činnosti, do této oblasti patří i vyslovení nedůvěry vládě Poslaneckou sněmovnou.

Parlamentní kontrolu provádějí zvláštní parlamentní kontrolní orgány

SHRNUTÍ KAPITOLY

Ústavní zákon č.1/1993 Sb., Ústava České republiky v čl. 15 a násl. uvádí „Zákonodárná moc v České republice náleží Parlamentu, je tvořen dvěma komorami, Poslaneckou sněmovnou a Senátem“. Poslanecká sněmovna má 200 poslanců, kteří jsou voleni na dobu čtyř let.

Senát má 81 senátorů, kteří jsou voleni na dobu šesti let. Každé dva roky se volí třetina senátorů. Volby do obou komor se konají ve lhůtě počínající 30 dnem před uplynutím volebního období a končící dnem jeho uplynutí. Do Poslanecké sněmovny může být zvolen každý občan České republiky, který má právo volit a dosáhl věku 21 let. Do Senátu může být zvolen každý občan České republiky, který má právo volit a dosáhl věku 40 let. Mandát poslance nebo senátora vzniká zvolením.

Poslanec nebo senátor se může svého mandátu vzdát prohlášením na schůzi komory, jejímž je členem. Mandát poslance nebo senátora zaniká mj. odepřením slibu nebo složením slibu s výhradou, uplynutím volebního období, vzdáním se mandátu, ztrátou volitelnosti.

Poslanci a senátoři vykonávají svůj mandát osobně v souladu se svým slibem a nejsou přitom vázáni žádnými příkazy. Poslance ani senátora nelze postihnout pro hlasování v Poslanecké sněmovně nebo Senátu nebo jejich orgánech. Za projevy učiněné v Poslanecké sněmovně nebo Senátu nebo v jejich orgánech nelze poslance nebo senátora trestně stíhat. Poslanec nebo senátor podléhá jen disciplinární pravomoci komory, jejímž je členem. Za přestupky poslanec nebo senátor podléhá jen disciplinární pravomoci komory, jejímž je členem, pokud zákon nestanoví jinak.

Podle čl. 29 Ústavy České republiky, Poslanecká sněmovna i Senát po svém zvolení volí a odvolává předsedu a místopředsedy. Obě komory zřizují jako své **orgány výbory a komise**. Činnost Poslanecké sněmovny i Senátu se řídí jednacím řádem, který má formu zákona.

Jednací řády Poslanecké sněmovny a Senátu upravují zásady jednání obou komor, jejich orgánů a funkcionářů, zásady jednání společné schůze komor Parlamentu, styky Sněmovny navenek, postavení poslanců, orgánů a funkcionářů Sněmovny.

Z hlediska práv poslanců i senátorů jsou oprávněni požadovat od členů vlády a vedoucích správních úřadů a orgánů územní samosprávy informace a vysvětlení potřebná pro výkon jeho funkce. Informace a vysvětlení jsou členové vlády a vedoucí správních úřadů a orgánů územní samosprávy povinni poskytnout poslanci do 30 dnů, pokud jejich poskytnutí nebrání zákony upravující mlčenlivost anebo zákaz jejich zveřejnění.

V souladu s čl. 41 Ústavy České republiky zákonodárná iniciativa přísluší jednotlivému poslanci, skupině poslanců, Senátu jako celku, vládě a zastupitelstvu vyššího územního samosprávného celku.

Jak je zmíněno výše, obě komory Parlamentu České republiky **zřizují výbory** (mj. mandátový a imunitní výbor, petiční výbor, rozpočtový výbor, kontrolní výbor, organizační výbor, volební výbor), mohou též **zřizovat stálé nebo dočasné komise** a stanovit jim v rámci své působnosti úkoly. Schůze výborů a komisí, které svolává a řídí jeho předseda nebo jím pověřený místopředseda, veřejné.

Schůze výborů, které jsou veřejné (nestanoví-li jednací řád jinak), svolává a řídí jeho předseda nebo jím pověřený místopředseda. Předseda příslušného výboru navrhuje pořad jednání výboru a dobu a způsob projednávání jeho jednotlivých bodů. Člen příslušného výboru může navrhnout doplnění nebo změnu pořadu jednání.

Zákona o jednacím řádu Poslanecké sněmovny i zákona o jednacím řádu Senátu umožňuje **zřizovat stálé nebo dočasné komise** a stanovit jim úkoly. Komise se zřizují tehdy, jednaly-li se o úkoly dotýkající se působnosti více orgánů Poslanecké sněmovny a Senátu

Schůze Poslanecké sněmovny i Senátu jsou veřejné a občané je mohou sledovat z galerie, která je pro ně v Jednacím sále vyhrazena. Na webových stránkách obou komor lze získat informace o přímém přenosu jednání, lze si též dohledat např. [senátní tisky](#) či [stenozáznamy](#) ze všech proběhlých schůzí. Projednávání návrhů zákonů a zákonných opatření Senátu jsou vždy veřejné.

Poslanecká sněmovna i Senát **přijímají i jiná podání občanů**. Podání, která nejsou peticemi, výbor, kterému přísluší vyřizování peticí, podle povahy věci buď sám vyřídí, nebo předá věcně příslušným výborům nebo komisím, anebo je postoupí příslušným úřadům nebo institucím. Podatel je o vyřízení nebo postoupení vyrozuměn.

Z uvedeného je patrné, že Parlamentní kontrolu veřejné správy je přímá, ta je mj. ve schvalování předložených návrhů zákonů (viz. Článek 15 a čl. 41 odst. 2 Ústavy České republiky). Dalším projevem Parlamentní kontroly, je kontrola nakládání s finančními prostředky těch subjektů, kteří získávají finanční prostředky, ze státního rozpočtu. Kontrolu ze strany Poslanecké sněmovny, lze spatřovat i v tom, že vláda podává průběžnou zprávu o plnění rozpočtu a návrh závěrečného účtu. Přímá kontrola Poslanecké sněmovny prostřednictvím interpelací členů vlády České republiky (čl. 53 Ústavy české republiky, ustanovení §112 zákona o jednacím řádu Poslanecké sněmovny. Vláda České republiky je odpovědná Poslanecké sněmovně z činnosti, do této oblasti patří i vyslovení nedůvěry vládě Poslaneckou sněmovnou.

Parlamentní kontrolu provádějí zvláštní parlamentní kontrolní orgány.

SAMOSTATNÝ ÚKOL

Zjistěte z webových stránek Senátu „Informace a zajímavosti“ v záložce Často kladené dotazy, o kterou oblast občané příp. jiné subjekty mají zájem.

Zjistěte, informace od předsedy Výboru pro záležitosti EU Senátu PČR, vyberte některou z nich a prezentujte na seminární složce výuky.

Prostudujte zákon o jednacím řádu Poslanecké sněmovny a jmenujte funkcionáře Sněmovny a Senátu.

LITERATURA

Ústavní zákon č.1/1993 Sb., Ústava České republiky

zákon č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů.

zákon č. 107/1999 Sb., o jednacím řádu Senátu, ve znění pozdějších předpisů.

<https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=3609&o=8>

https://www.senat.cz/informace/pro_verejnost/infocentrum/infocentrum_informace_o_senatu.php

www.senat.cz

[senátní tisky](#)

[stenoáznamy](#)

5 SOUDY A VEŘEJNÁ SPRÁVA

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky ve znění pozdějších předpisů obsahuje preambuli a 8 hlav, z nich pro tento účel je předmětem zájmu jedna ze státních mocí, a to moc soudní. Moc soudní je upravena v hl. čtvrté, čl. 81 – 96 Ústavy České republiky. Podle č. 81 a násl. Ústavy České republiky soudní moc vykonávají nezávislé soudy

CÍLE KAPITOLY

Pojednání o jedné ze státních mocí a moci soudní. Představit soustavu soudů, charakterizovat jejich činnost, uvést postavení soudce a účastníka řízení před soudem. Představit roli soudů co se týče kontroly ve veřejné správě.

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

Studentům lze doporučit, věnovat se kapitole alespoň 2x 120 min.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Soudní moc, soudy, soudci, zákon, právo, povinnost, rozsudek, občan, kontroly, vymáhání uložených povinností.

VÝKLADOVÁ ČÁST

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky ve znění pozdějších předpisů obsahuje preambuli a 8 hlav z nich pro tento účel je předmětem zájmu jedna ze státních mocí, a to moc soudní. Moc soudní je upravena v hl. čtvrté, čl. 81 – 96 Ústavy České republiky.

Podle č. 81 a násl. Ústavy České republiky soudní moc vykonávají nezávislé soudy. Soudci jsou při výkonu své funkce nezávislí. Jejich nestrannost nesmí nikdo ohrožovat. Soudce nelze proti jeho vůli odvolat nebo přeložit k jinému soudu; výjimky vyplývající zejména z kárné odpovědnosti stanoví zákon. V Ústavě se dále stanoví, že funkce soudce není slučitelná s funkcí prezidenta republiky, člena Parlamentu ani s jakoukoli funkcí ve veřejné správě; zákon stanoví, se kterými dalšími činnostmi je výkon soudcovské funkce neslučitelný.

5.1 Ústavní soud

Čl. 83 - 89 Ústavy České republiky, upravují postavení Ústavního soudu, který **je ústavním orgánem**, když se jeho postavení a kompetence opírají pouze o ústavní úpravu.

Ústavní soud je soudním orgánem ochrany ústavnosti, skládá se z 15 soudců, kteří jsou jmenováni na dobu 10 let. Soudce Ústavního soudu jmenuje prezident republiky se souhlasem Senátu, může jim být jmenován bezúhonný občan, který je volitelný do Senátu, má vysokoškolské právnické vzdělání a byl nejméně 10 let činný v právnickém povolání.

Složením slibu do rukou prezidenta republiky, se soudce Ústavního soudu ujímá své funkce. Soudce Ústavního soudu nelze trestně stíhat bez souhlasu Senátu. Odepře-li Senát souhlas, je trestní stíhání po dobu trvání funkce soudce Ústavního soudu vyloučeno.

Ústavní soud rozhoduje mj. o:

- zrušení zákonů nebo jejich jednotlivých ustanovení, jsou-li v rozporu s ústavním pořádkem,
- zrušení jiných právních předpisů nebo jejich jednotlivých ustanovení, jsou-li v rozporu s ústavním pořádkem nebo zákonem,
- ústavní stížnosti orgánů územní samosprávy proti nezákonnému zásahu státu,
- o opravném prostředku proti rozhodnutí ve věci ověření volby poslance nebo senátora, v pochybnostech o ztrátě volitelnosti a o neslučitelnosti výkonu funkcí poslance nebo senátora,
- návrhu prezidenta republiky na zrušení usnesení Poslanecké sněmovny a Senátu podle čl. 66 Ústavy České republiky.

Ústavní soud dále rozhoduje o souladu mezinárodní smlouvy podle čl. 10 písm. a) a čl. 49 Ústavy České republiky s ústavním pořádkem, a to před její ratifikací. Do rozhodnutí Ústavního soudu nemůže být smlouva ratifikována.

V souvislosti s pravomocemi Ústavní soudu, je potřeba zdůraznit, že **rozhodnutí Ústavního soudu je vykonatelné, jakmile bylo vyhlášeno ve Sbírce zákonů České republiky.** Vykonatelná rozhodnutí Ústavního soudu **jsou závazná pro všechny orgány i osoby.**

5.2 Soustava soudu v České republice

Čl. 90 Ústavy České republiky stanoví, že soudy jsou povolány k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem **poskytovaly ochranu právům. Jen soud rozhoduje o vině a trestu za trestné činy.**

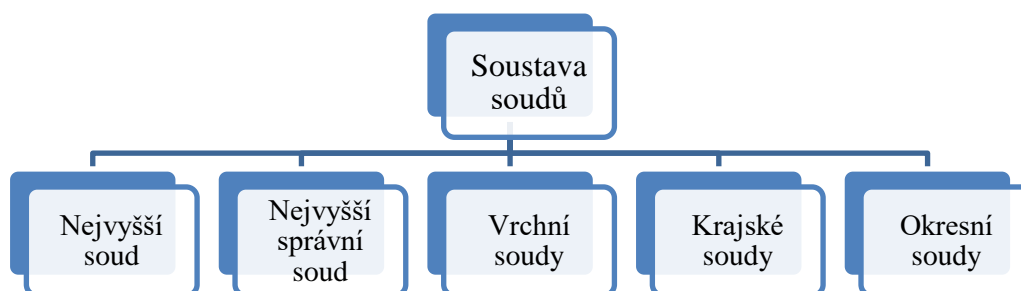
Soustavu soudů tvoří:

- Nejvyšší soud,
- Nejvyšší správní soud,
- Vrchní soudy,
- Krajské soudy
- Okresní soudy

Podle zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně dalších zákonů, v ustanovení § 2 stanoví, že soudy projednávají a **rozhodují spory** a jiné věci patřící do jejich pravomoci podle zákonů o občanském soudním řízení, projednávají a **rozhodují trestní věci** patřící do jejich pravomoci podle zákonů o trestním řízení a neposlední řadě **rozhodují v dalších případech stanovených zákonem nebo mezinárodní smlouvou**, s níž vyslovil souhlas Parlament, jíž je Česká republika vázána a která byla vyhlášena.

Obrázek 8

Soustava soudů České republiky

Zdroj: vlastní

5.2.1 Nejvyšší soud

Nejvyšší soud, jak je uvedeno v ustanovení § 14 citovaného zákona **je vrcholný soudní orgán ve věcech patřících do pravomoci soudů v občanském soudním řízení a v trestním řízení** zajišťuje jednotu a zákonnost rozhodování tím, že rozhoduje o mimořádných opravných prostředcích v případech stanovených zákony o řízení před soudy. Nejvyšší soud sídlí v Brně, skládá se z předsedy soudu, místopředsedů soudu, předsedů kolegií, předsedů senátů a dalších soudců. Rozhodovací činnost Nejvyššího soudu vykonávají soudci. Předseda a místopředsedové Nejvyššího soudu vykonávají kromě rozhodovací činnosti také státní správu Nejvyššího soudu v rozsahu stanoveném tímto zákonem. Předsedové kolegií kromě rozhodovací činnosti též organizují a řídí činnost kolegií. Předsedové senátu kromě rozhodovací činnosti též organizují a řídí činnost senátů.

Nejvyšší soud dále rozhoduje o uznání a vykonatelnosti rozhodnutí cizozemských soudů, vyžaduje-li to zvláštní právní předpis nebo mezinárodní smlouva, s níž vyslovil souhlas Parlament, již je Česká republika vázána.

Nejvyšší soud **sleduje a vyhodnocuje pravomocná rozhodnutí soudů v občanském soudním řízení a v trestním řízení** a na jejich základě v zájmu jednotného rozhodování soudů zaujímá stanoviska k rozhodovací činnosti soudů ve věcech určitého druhu.

5.2.2 Nejvyšší správní soud

Nejvyšší správní soud se sídlem v Brně, je vrcholnou soudní institucí ve věcech správního soudnictví. Ve správním soudnictví je poskytována krajskými soudy (správními senáty) Nejvyšším správním soudem, ochrana veřejným subjektivním právům v soudním řízení. Jde např. o **žaloby a návrhy proti rozhodnutí správních orgánů**, o kárné odpovědnosti soudců, státních zástupců a exekutorů, o kasačních stížnostech proti rozhodnutím krajských soudů ve věcech zrušení opatření obecné povahy, o **kasačních stížnostech** ve věcech místního a krajského referenda a o některých kladných a záporných kompetenčních sporech mezi orgány veřejné správy.

Krajské soudy, a to **správní senát krajského soudu, přezkoumává návrhy na zrušení opatření obecné povahy** příp. je oprávněn rozhodovat některé spory ve věcech voleb a místního referenda.

Rozhodování Nejvyššího správního soudu se uskutečňuje v senátech 4 členných, 7 členných anebo 9 členných.

Nejvyšší správní soud vydává Sbírku rozhodnutí, ve které se po projednání v plénu uveřejňují vybraná jeho rozhodnutí, příp. rozhodnutí krajských soudů ve správním soudnictví. Na úseku výkonu soudnictví je mj. prováděn odborný dohled na dodržování právních předpisů týkajících se administrativy, archiválií a spisové služby.

5.2.3 Vrchní soudy se sídlem v Praze a v Olomouci

Vrchní soudy v souladu s ustanovením § 25 citovaného zákona, rozhodují o řízení před soudy **jako soudy druhého stupně ve věcech, v nichž rozhodovaly v prvním stupni krajské soudy, které patří do jejich obvodu**. Rozhodovací činnost vrchního soudu vykonávají soudci. Předseda a místopředsedové vrchního soudu vykonávají kromě rozhodovací činnosti také státní správu vrchního soudu v rozsahu stanoveném tímto zákonem. Předsedové senátu kromě rozhodovací činnosti též organizují a řídí činnost senátů.

Vrchní soud rozhoduje v senátech složených z předsedy senátu a 2 soudců, nestanoví-li zvláštní právní předpis jinak. Jak je uvedeno v ustanovení § 28 citovaného zákona, předseda vrchního soudu dává na základě pravomocných rozhodnutí vrchního soudu a soudů, které patří do obvodu vrchního soudu, Nejvyššímu soudu podněty ke sjednocení rozhodování soudů.

5.2.4 Krajské soudy

V České republice působí v oblasti soudnictví 8 krajských soudů, (Městský soud v Praze. Krajský soud v Praze. Krajský soud v Českých Budějovicích. Krajský soud v Plzni. Krajský soud v Ústí nad Labem. Krajský soud v Hradci Králové. Krajský soud v Brně a Krajský soud v Ostravě).

V souladu s ustanovením § 29 citovaného zákona rozhodují o řízení před soudy **jako soudy druhého stupně ve věcech, v nichž rozhodovaly v prvním stupni okresní soudy**, které patří do jejich obvodu. Krajské soudy rozhodují mj. o řízení před soudy **jako soudy prvního stupně, dále ve věcech správního soudnictví**. Skládá z předsedy soudu, místopředsedů soudu, předsedů senátů a dalších soudců. Rozhodovací činnost krajského soudu vykonávají soudci a přísedící. Předseda a místopředsedové krajského soudu vykonávají kromě rozhodovací činnosti také státní správu krajského soudu a státní správu okresních soudů, které patří do jeho obvodu, v rozsahu stanoveném tímto zákonem. Předsedové senátu kromě rozhodovací činnosti též organizují a řídí činnost senátů. Na rozhodovací činnosti krajského soudu podílejí **vyšší soudní úředníci, justiční kandidáti a soudní tajemníci**.

Krajský soud rozhoduje v senátech. Jak uvádí ustanovení § 31 citovaného zákona, samo soudci rozhodují v případech stanovených zákony o řízení před soudy. Senáty krajského soudu tvoří předseda senátu a 2 přísedících, jestliže rozhodují jako soudy prvního stupně v trestních věcech, předsedy senátu a 2 soudců v ostatních případech. Samosoudcem je předseda senátu nebo soudce. Předsedou senátu může být pouze soudce.

Úkolem předsedy krajského soudu je mj. též podávat informace k pravomocným rozhodnutím krajského soudu a okresních soudů, Nejvyššímu soudu podněty ke sjednocení rozhodování soudů. Nejvyššímu správnímu soudu, pak předseda krajského soudu, podává podněty k přijetí stanoviska, jde-li o pravomocná rozhodnutí krajského soudu ve správním soudnictví.

5.2.5 Okresní soudy

Okresní soudy jsou základní složkou soudnictví, sehrávají důležitou roli nejen ve veřejné správě a kontrole. Jsou povolány, aby **rozhodovaly jako soudy prvního stupně ve věcech**

občanskoprávních a trestních řízeních. V obvodech okresních soudů v pozici veřejného žalobce působí okresní státní zastupitelství, ty podávají žaloby na trestní řízení před soudem příp. v některých nesporných občanskoprávních věcech. Na tomto místě je potřeba ještě zmínit soudní komisaře, tj. jmenování notáři, kteří řeší pozůstalostní věci v obvodu okresního soudu,

V čele okresního soudu stojí předseda soudu, dále se okresní soud se skládá místopředsedy nebo místopředsedů soudu, předsedů senátů a dalších soudců.

Ve věcech svěřených okresnímu soudu v prvním stupni, rozhodují soudci a přísedící (věci civilní, obchodní, trestní, konkurzu a vyrovnání). Předseda a místopředseda nebo místopředsedové okresního soudu vykonávají kromě rozhodovací činnosti také státní správu okresního soudu v rozsahu stanoveném tímto zákonem. Předsedové senátu kromě rozhodovací činnosti též organizují a řídí činnost senátů, na rozhodovací činnosti okresního soudu podílejí vyšší soudní úředníci, justiční kandidáti, soudní tajemníci a soudní vykonavatelé (viz ustanovení § 34 citovaného zákona).

Z hlediska kontroly ve veřejné správě je potřeba zmínit činnost Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu.

SHRNUTÍ KAPITOLY

Kapitola je věnována činnosti soudů v České republice, jejich poslání, pravomoci rozhodovat o vině a trestu.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky ve znění pozdějších předpisů vymezuje mj. státní mocí, a to moc soudní. Moc soudní je upravena v hl. čtvrté, čl. 81 – 96 Ústavy České republiky.

Soudní moc vykonávají nezávislé soudy. Soudci jsou při výkonu své funkce nezávislí. Jejich nestrannost nesmí nikdo ohrožovat. Soudce nelze proti jeho vůli odvolat nebo přeložit k jinému soudu, **funkce soudce není slučitelná** s funkcí prezidenta republiky, člena Parlamentu ani s jakoukoli funkcí ve veřejné správě. Čl. 90 Ústavy České republiky stanoví, že soudy jsou povolány k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem **poskytovaly ochranu právům. Jen soud rozhoduje o vině a trestu za trestné činy.**

Zvláštní postavení má Ústavní soud, který je orgánem pro ochranu ústavnosti. Rozhodnutí (nálezy), jsou publikovány ve Sbírce zákonů České republiky a tím závazné pro subjekty.

Soustavu soudů tvoří Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soud, vrchní soudy, krajské soudy a okresní soudy.

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně dalších zákonů, stanoví, že soudy projednávají a **rozhodují spory** a jiné věci patřící do jejich pravomoci podle zákonů o občanském soudním řízení, projednávají a **rozhodují trestní věci** patřící do jejich pravomoci podle zákonů o trestním řízení a neposlední **řadě rozhodují v dalších případech stanovených zákonem nebo mezinárodní smlouvou**, s níž vyslovil souhlas Parlament, jíž je Česká republika vázána a která byla vyhlášena.

Nejvyšší soud, jak je uvedeno v ustanovení § 14 citovaného zákona, je **vrcholný soudní orgán ve věcech patřících do pravomoci soudů v občanském soudním řízení a v trestním řízení**. Mj. zajišťuje jednotu a zákonnost rozhodování tím, že rozhoduje o mimořádných opravných prostředcích v případech stanovených zákonem o řízení před soudy. Nejvyšší soud sídlí v Brně, skládá se z předsedy soudu, místopředsedů soudu, předsedů kolegií, předsedů senátů a dalších soudců. Rozhoduje o uznání a vykonatelnosti rozhodnutí cizozemských soudů, vyžaduje-li to zvláštní právní předpis nebo mezinárodní smlouva, s níž vyslovil souhlas Parlament, jíž je Česká republika vázána. Nejvyšší soud též **sleduje a vyhodnocuje pravomocná rozhodnutí soudů v občanském soudním řízení a v trestním řízení** a zaujímá stanoviska k rozhodovací činnosti soudů ve věcech určitého druhu.

Nejvyšší správní soud se sídlem v Brně, je vrcholnou soudní institucí **ve věcech správního soudnictví**. Ve správním soudnictví je poskytována ochrana veřejným subjektivním právům v soudním řízení. Jde např. o žaloby a návrhy proti rozhodnutí správních orgánů o kasačních stížnostech proti rozhodnutím krajských soudů ve věcech zrušení opatření obecné povahy, o kasačních stížnostech ve věcech místního a krajského referenda a o některých kladných a záporných kompetenčních sporech mezi orgány veřejné správy.

Krajské soudy (správní senát krajského soudu), přezkoumává návrhy na zrušení opatření obecné povahy příp. je oprávněn rozhodovat některé spory ve věcech voleb a místního referenda.

Nejvyšší správní soud vydává Sbírku rozhodnutí, ve které se po projednání v plénu uveřejňují vybraná jeho rozhodnutí, příp. rozhodnutí krajských soudů ve správním soudnictví. Na úseku výkonu soudnictví je mj. prováděn odborný dohled na dodržování právních předpisů týkajících se administrativy, archiválií a spisové služby.

Vrchní soudy v souladu s ustanovením § 25 citovaného zákona, rozhodují o řízení před soudy **jako soudy druhého stupně ve věcech, v nichž rozhodovaly v prvním stupni krajské soudy, které patří do jejich obvodu.** Předsedové senátu kromě rozhodovací činnosti též organizují a řídí činnost senátů. Vrchní soud rozhoduje v senátech složených z předsedy senátu a 2 soudců. Jak uvádí §28 citovaného zákona, předseda vrchního soudu dává Nejvyššímu soudu podněty ke sjednocení rozhodování soudů.

Krajské soudy. V České republice působí v oblasti soudnictví 8 krajských soudů, rozhodují o řízení před soudy **jako soudy druhého stupně ve věcech, v nichž rozhodovaly v prvním stupni okresní soudy,** které patří do jejich obvodu. Krajské soudy rozhodují mj. o řízení před soudy **jako soudy prvního stupně, dále ve věcech správního soudnictví.** Rozhodovací činnost krajského soudu **vykonávají soudci a přísedící.** Předsedové senátu krajských soudů, kromě rozhodovací činnosti též organizují a řídí činnost senátů. Na rozhodovací činnosti krajského soudu podílejí **vyšší soudní úředníci, justiční kandidáti a soudní tajemníci.** Úkolem předsedy krajského soudu je mj. též **podávat informace k pravomocným rozhodnutím krajského soudu a okresních soudů, Nejvyššímu soudu i Nejvyššímu správnímu soudu, podněty ke sjednocení rozhodování soudů.**

Okresní soudy jsou základní složkou soudnictví nejen při právě věcí veřejných a kontrole ve veřejné správě. **Rozhodují jako soudy prvního stupně ve věcech občanskoprávních a trestních řízeních.** V obvodech okresních soudů v pozici veřejného žalobce, působí okresní státní zastupitelství, ty ochraňují veřejnou žalobu. Na tomto místě je potřeba ještě zmínit soudní komisaře, tj. jmenování notáři, kteří řeší pozůstalostní věci v obvodu okresního soudu,

V čele okresního soudu stojí předseda soudu, dále se okresní soud se skládá místopředsedy nebo místopředsedů soudu, předsedů senátů a dalších soudců.

Předsedové senátu okresních soudů, kromě rozhodovací činnosti též organizují a řídí činnost senátů. Na rozhodovací činnosti okresního soudu podílejí vyšší soudní úředníci, justiční kandidáti, soudní tajemníci a soudní vykonavatelé.

5.2.6 Doporučené prvky textu

- Definujte pojem soudní moc.
- Vyhledejte na webových stránkách Okresního soudu ve Vašem bydlišti a zjistěte strukturu soudu a rozsah činnosti, kterou soud realizuje v územním okruhu.

V rámci tutoriálu zjistěte, jakou roli sehrávají přisedící u soudů, a prezentujte je.

KONTROLNÍ OTÁZKA

Po prostudování kapitoly jste získali informace. Můžete uvést roli Nejvyššího správního soudu a krajského soudu ve věcech kontroly ve veřejné správě.

Uveďte, jaké vzdělání musí dosáhnout soudce, komu skládá slib.

KORESPONDENČNÍ ÚKOL

„Ministerstvo spravedlnosti“ je ústřední správní úřad. Do kompetence patří kontrola ve veřejné správě. Vyhledejte na webových stránkách pro období roku 2022 kontrolu, kterou tento ústřední správní úřad realizovat v oblasti veřejné správy, ty popište a na seminární složce výuky, prezentujte.

K ZAPAMATOVÁNÍ

Ústavní soudu, který je **ústavním orgánem**, jeho postavení a kompetence opírají pouze o ústavní úpravu.

DALŠÍ ZDROJE

Zdroji, se kterými je potřeba pracovat, jsou právní předpisy veřejného práva, některé jsou prezentovány v textu kapitoly1, najdete je též v „zákonech pro lidi“ na internetu.

ODPOVĚDI

Odpovědi, kladené v textu „otázky“ naleznete v textu kapitoly. Podívejte se.

OTÁZKY

Charakterizujte svými slovy postavení Ústavní soudu.

Jakou roli sehrává v oblasti kontroly veřejné správy Nejvyšší správní soud?

Co znamená pojem kasační stížnost?

SAMOSTATNÝ ÚKOL

Vyhotovte „Korespondenční úkol“ na téma kasační stížnost. Text bude mít 3 strany (úvod, stať a závěr).

LITERATURA

Ústavní zákon č.1/1993 Sb., Ústava České republiky ve znění pozdějších předpisů,

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

6 NEJVYŠŠÍ KONTROLNÍ ÚŘAD A VEŘEJNÁ SPRÁVA

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Nejvyšší kontrolní úřad je správním orgánem, jehož postavení je uvedeno v Ústavě České republiky. Pro předmět „kontrola ve veřejné správě“ je důležité o něm získat informace v podrobnostech.

CÍLE KAPITOLY

Kapitola si klade za cíl, informovat studenty o poslání Nejvyššího kontrolního úřadu, z hlediska struktury, činnosti, realizovaných kontrol, výsledků kontrol.

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

Čas, který je potřeba, aby studenti věnovali této kapitole je 120 min.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Nejvyšší kontrolní úřad, kontrola, kontrolovaný, plán kontrol, právo, povinnost zúčastněných, zásady, protokol, výsledky kontroly, publikace.

VÝKLADOVÁ ČÁST

Nejvyšší kontrolní úřad je nezávislý orgán České republiky. Vykonává kontrolu hospodaření se státním majetkem a plnění státního rozpočtu. Prezidenta a viceprezidenta Nejvyššího kontrolního úřadu jmenuje prezident republiky na návrh Poslanecké sněmovny.

Postavení, působnost, organizační strukturu a další podrobnosti stanoví zákon (čl. 97 Ústavy České republiky).

Postavení, poslání pravomoci Nejvyššího kontrolního úřadu vymezuje zákon č.166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu ve znění pozdějších předpisů. NKÚ byl zřízen po osamostatnění České republiky v roce 1993.

6.1 Obecná charakteristika

Předmětem právní úpravy je postavení, působnost, organizační struktura, včetně rozsahu a činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu. Zákon č.166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu (dále jen zákon o NKÚ) stanoví práva a povinnosti prezidenta Nejvyššího kontrolního úřadu, viceprezidenta Nejvyššího kontrolního úřadu, členů Nejvyššího kontrolního úřadu, Kolegia Nejvyššího kontrolního úřadu, senátů Nejvyššího kontrolního úřadu, Kárné komory Nejvyššího kontrolního úřadu a zaměstnanců Nejvyššího kontrolního úřadu.

Nejvyšší kontrolní úřad má dále 9 územních odborů, které vykonávají kontrolní činnost v daném regionu (Územní odbory: Liberec, Ústí nad Labem, Plzeň, České Budějovice, Hradec Králové, Jihlava, Brno, Olomouc, Ostrava).

6.1.1 Postavení a působnost Nejvyššího kontrolního úřadu

Nejvyšší kontrolní úřad (dále jen NKÚ) je nezávislý kontrolní orgán České republiky, sídlem je Praha v budově Tokovo, Holešovice. V souladu s ustanovením § 3 zákona o NKÚ vykonává kontrolu:

- **hospodaření se státním majetkem a finančními prostředky** vybíranými na základě zákona ve prospěch právnických osob s výjimkou prostředků vybíraných obcemi nebo kraji v jejich samostatné působnosti,
- **státního závěrečného účtu, plnění státního rozpočtu,**
- **hospodaření s prostředky**, poskytnutými České republice ze zahraničí, a s prostředky, za něž převzal stát záruky,
- **vydávání a umořování státních cenných papírů a zadávání státních zakázek.**

NKÚ provádí kontrolu v rozsahu u organizačních složek státu, právnických a fyzických osob. Je oprávněn vykonávat kontrolu hospodaření České národní banky v oblasti výdajů na pořízení majetku a výdajů na provoz České národní banky.

V rámci realizace kontroly NKÚ mj. prověřuje, zda kontrolované činnosti jsou v souladu s právními předpisy, přezkoumává jejich věcnou a formální správnost a posuzuje, zda jsou účelné, hospodárné a efektivní. Zjišťované skutečnosti podléhají kontrole NKÚ bez ohledu na druh a stupeň utajení.

Výsledkem kontrolní činnosti NKÚ je kontrolní zpráva, obsahující shrnutí a vyhodnocení skutečností zjištěných při kontrole. § 4 ísm. a) zákona o NKÚ.

(K provedení kontroly NKÚ je oprávněn získat údaje o subjektech ze základního registru obyvatel i z agendového informačního systému evidence obyvatel o státních občanech České republiky, kterými jsou mj. příjmení, jméno, popřípadě jména, adresa místa pobytu, datum, místo a okres narození; u subjektu údajů, který se narodil v cizině, datum, místo a stát, kde se narodil, datum, místo a okres úmrtí a státní občanství, popřípadě více státních občanství).

Podle ustanovení § 5 zákona o NKÚ, zpracovává a **předkládá Poslanecké sněmovně** stanovisko ke zprávě o vývoji ekonomiky a plnění státního rozpočtu a k návrhu státního závěrečného účtu, včetně seznamu kontrolních závěrů, které byly podkladem pro toto stanovisko. **Stanovisko ke zprávě** o vývoji ekonomiky a plnění státního rozpočtu předkládá NKÚ Poslanecké sněmovně **ve lhůtě do 1 měsíce ode dne předložení této zprávy Poslanecké sněmovně vládou.**

6.1.2 Organizace úřadu

Orgány NKÚ

Orgány NKÚ jsou:

- prezident NKÚ,
- viceprezident NKÚ, Kolegium NKÚ,
- senáty NKÚ
- Kárná komora NKÚ.

Vnitřní pořádek orgánů NKÚ upravuje organizační řád NKÚ, jednací řád Kolegia NKÚ, jednací řád senátů NKÚ a kárný řád (§7 zákona o NKÚ).

Prezident NKÚ

V souladu s ustanovením § 8 zákona o NKÚ, prezident NKÚ řídí Nejvyšší kontrolní úřad a jedná jeho jménem navenek, je reprezentantem NKÚ. Prezident NKÚ předsedá Kolegiu NKÚ a Kárné komoře NKÚ. Jeho úkolem je mj., předkládat Senátu návrh kandidátů na členy Úřadu pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí podle zákona o sdružování v politických stranách a v politických hnutích. Mezi další úkoly prezidenta NKÚ patří mj. předkládat Kolegiu NKÚ:

- návrh plánu kontrolní činnosti a jeho změn,
- návrh rozpočtu včetně jeho změn, rozpočtových opatření a závěrečného účtu rozpočtové kapitoly NKÚ,
- kontrolní závěry, z nichž vychází stanovisko k návrhu státního závěrečného účtu,
- návrh výroční zprávy o činnosti NKÚ za uplynulý rozpočtový rok,
- návrh organizačního a pracovního řádu NKÚ, včetně jeho změn a doplňků,
- návrh jednacího řádu Kolegia NKÚ a senátů NKÚ, včetně jeho změn a doplňků
- návrh kárného řádu,
- podněty Poslanecké sněmovny, Senátu, jejich orgánů a vlády.

Prezident NKÚ po projednání Kolegiem NKÚ schvaluje pracovní řád NKÚ, je oprávněn účastnit se schůze Poslanecké sněmovny, Senátu a jejich orgánů, pokud jsou projednávány kontrolní závěry, návrhy a stanoviska, které se vztahují k činnosti NKÚ. Požádá-li prezident NKÚ o slovo, bude mu uděleno. Povinností prezidenta je účastnit se jednání Poslanecké sněmovny, Senátu nebo jejich orgánů, pokud si jeho přítomnost vyžádají.

Prezident NKÚ je oprávněn **účastnit se schůze vlády**, pokud jsou projednávány kontrolní závěry a stanoviska k nim. Požádá-li o slovo, bude mu uděleno.

Dojde-li k situaci, že prezident NKÚ ani viceprezident NKÚ **nevykonává** po přechodnou dobu svoji funkci, vykonává funkci prezidenta NKÚ vždy **nejstarší člen NKÚ**.

Viceprezident NKÚ

Viceprezident NKÚ zastupuje v plném rozsahu prezidenta NKÚ za jeho nepřítomnosti, a to na základě jeho pověření v konkrétních případech. Viceprezident NKÚ vykonává některé pravomoci prezidenta Úřadu, pokud tak stanoví organizační řád NKÚ (ustanovení §9 zákona o NKÚ).

Jmenování prezidenta NKÚ a viceprezidenta NKÚ

Prezidentem NKÚ nebo viceprezidentem NKÚ může být jmenován občan České republiky, který je plně svéprávný, je bezúhonný a jeho zkušenosti a morální vlastnosti dávají záruku, že bude svoji funkci řádně zastávat, dále má ukončené vysokoškolské vzdělání v magisterském studijním programu a dosáhl věku 35 let.

Funkční období prezidenta NKÚ a viceprezidenta NKÚ je 9 let. Prezident NKÚ a viceprezident NKÚ skládají slib, do rukou prezidenta republiky (znění slibu je uveden v zákoně o NKÚ). **Složením slibu se prezident Úřadu a viceprezident Úřadu ujímají funkce.**

S funkcí prezidenta NKÚ a viceprezidenta NKÚ **je neslučitelná funkce** poslance nebo senátora, soudce, státního zástupce, jakákoliv funkce ve veřejné správě, funkce člena orgánů územní samosprávy a funkce v politických stranách a hnutích. Prezident NKÚ a viceprezident NKÚ **nesmí zastávat jinou placenou funkci ani vykonávat výdělečnou činnost s výjimkou činnosti vědecké, pedagogické, literární, publicistické a umělecké**, pokud tato činnost nenarušuje důstojnost nebo neohrožuje důvěru v nezávislost a nestrannost NKÚ, a s výjimkou funkce člena Orgánu nezávislé kontroly zpravodajských služeb České republiky podle zákona o zpravodajských službách České republiky (§ 10 zákona o NKÚ).

Ukončení výkonu funkce prezidenta NKÚ a viceprezidenta NKÚ.

Výkon funkce prezidenta Úřadu a viceprezidenta Úřadu končí:

- uplynutím funkčního období,
- odvoláním prezidentem republiky na návrh Poslanecké sněmovny,
- doručením rezignace prezidentu republiky,
- právní mocí rozsudku, jímž je omezena jeho svéprávnost,
- právní mocí rozsudku, jímž byl odsouzen pro trestný čin.

Poslanecká sněmovna může navrhnout prezidentu republiky **odvolání** prezidenta Úřadu nebo viceprezidenta NKÚ jen nevykonává-li funkci po dobu delší než šest měsíců a na základě pravomocného rozhodnutí Kárné komory NKÚ, ve kterém byl vysloven návrh na odvolání z funkce.

(§ 10 zákona o NKÚ).

6.1.3 Členové Úřadu

Člen NKÚ **vykonává kontrolu, řídí kontrolní činnost a vypracovává kontrolní závěry** podle plánu kontrolní činnosti, účastní se činnosti senátů NKÚ a Kolegia NKÚ. Zároveň, rozhoduje o námitce podjatosti, pokud ji vznesla kontrolovaná osoba proti kontrolorovi (§11 zákona o NKÚ).

Volba členů NKÚ

Poslanecká sněmovna volí 15 členů NKÚ na návrh prezidenta NKÚ. Pokud dojde k uvolnění místa člena NKÚ, předloží prezident NKÚ **návrh na nového člena NKÚ Poslanecké sněmovně** do 40 dnů ode dne uvolnění místa. Ne zvolí-li Poslanecká sněmovna nového člena NKÚ, předloží prezident NKÚ Poslanecké sněmovně nový návrh do 40 dnů ode dne, kdy nový člen úřadu nebyl zvolen. **Členem NKÚ může být zvolen** občan České republiky, který je:

- plně svéprávný,
- je bezúhonný a jeho zkušenosti a morální vlastnosti dávají záruku, že bude svoji funkci řádně zastávat,
- má ukončené vysokoškolské vzdělání v magisterském studijním programu,
- dosáhl věku 30 let.

Obdobně jako je tomu u prezidenta NKÚ a viceprezidenta NKÚ i člen NKÚ skládá slib, ale v jejich případě, do **rukou předsedy Poslanecké sněmovny**. Složením slibu se člen NKÚ ujímá funkce.

I s funkcí člena NKÚ je spojená neslučitelnost, a to s funkcí poslance nebo senátora, soudce, státního zástupce, jakoukoliv funkcí ve veřejné správě, funkcí člena orgánů územní samosprávy a funkcí v politických stranách a hnutích. Člen NKÚ rovněž nesmí zastávat jinou

placenou funkci ani vykonávat výdělečnou činnost s výjimkou činnosti vědecké, pedagogické, literární, publicistické a umělecké, pokud tato činnost nenarušuje důstojnost nebo neohrožuje důvěru v nezávislost a nestrannost NKÚ, a s výjimkou funkce člena Orgánu nezávislé kontroly zpravodajských služeb České republiky podle zákona o zpravodajských službách České republiky.

(§ 12 zákona o NKÚ)

Ukončení výkonu funkce člena NKÚ

Výkon funkce člena NKÚ končí:

- doručením rezignace Poslanecké sněmovně,
- dosažením věku 65 let,
- odvoláním Poslaneckou sněmovnou na základě pravomocného rozhodnutí Kárné komory Úřadu, ve kterém bylo navrženo odvolání z funkce,
- právní mocí rozsudku, jímž je omezena jeho svéprávnost,
- právní mocí rozsudku, jímž byl odsouzen pro úmyslný trestný čin.

(§12 zákona o NKÚ)

6.1.4 Kolegium Úřadu

Kolegium NKÚ tvoří prezident NKÚ, viceprezident NKÚ a členové NKÚ. Významným orgánem NKÚ je Kolegium, v zákonem svěřených věcech rozhoduje hlasováním. Hlasování je platné, pokud pro něj hlasovala nadpoloviční většina přítomných členů Kolegia NKÚ. Při rovnosti hlasů **rozhoduje hlas předsedajícího**. Kolegium NKÚ je usnášeschopné při účasti nadpoloviční většiny svých členů. Jednání Kolegia NKÚ se řídí jednacím řádem, který zejména obsahuje formu rozhodování, způsob hlasování a způsob zveřejnění opačného názoru. Kolegium NKÚ **schvaluje** mj.:

- kontrolní činnosti, návrh rozpočtu NKÚ předkládaný Poslanecké sněmovně, jeho změny, rozpočtová opatření, závěrečný účet rozpočtové kapitoly NKÚ a účetní závěrku NKÚ,
- kontrolní závěry, z nichž vychází stanovisko k návrhu státního závěrečného účtu,

- výroční zprávu,
- jednací řády Kolegia NKÚ a senátů NKÚ, organizační řád a jeho změny,
- kárný řád NKÚ.

Kolegium NKÚ **rozhoduje** např.:

- **o odvolání proti rozhodnutí** o námitce proti kontrolnímu protokolu,
- **o námitce podjatosti**, pokud ji vnesla kontrolovaná osoba proti NKÚ.

Projednává též návrh pracovního řádu Úřadu, předkládaný prezidentem Úřadu a doporučuje mu jeho schválení (§ 13 zákona o NKÚ).

6.1.5 Senáty NKÚ

Senáty NKÚ jsou kolektivní orgány NKÚ. Skládají se ze 3 a více členů NKÚ. **Senáty NKÚ rozhodují hlasováním** za účasti všech svých členů. Rozhodnutí je přijato, vyjádří-li s ním souhlas nadpoloviční počet členů senátu NKÚ. **Jednání senátů NKÚ se řídí jednacím řádem**, který zejména obsahuje formu rozhodování, způsob hlasování a způsob zveřejnění opačného názoru.

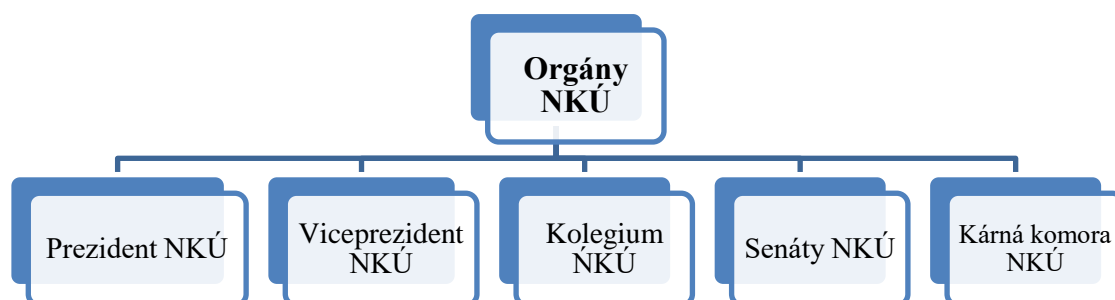
Senáty NKÚ zřizuje Kolegium NKÚ při schvalování plánu kontrolní činnosti. Senátu NKÚ předsedá člen NKÚ určený Kolegiem NKÚ. **Senát NKÚ rozhoduje** o odvolání proti rozhodnutí o námitkách ke kontrolním protokolům, které jsou podkladem pro kontrolní závěry v jeho působnosti (§ 14 zákona o NKÚ).

Kontroloři

Ustanovení § 15 zákona o NKÚ uvádí, že **kontroloři provádějí kontrolní činnost**.

Obrázek 9

Orgány NKÚ

Zdroj: vlastní.

6.1.6 Činnost Úřadu

Mezinárodní spolupráce NKÚ

V oblasti mezinárodních vztahů, NKÚ spolupracuje s vrcholnými orgány kontroly v zahraničí a může s nimi uzavírat ujednání o kontrolní činnosti. NKÚ může vysílat členy Úřadu a kontrolory do mezinárodních nebo nadnárodních kontrolních orgánů (§ 16 zákona o NKÚ).

6.1.7 Plán kontrolní činnosti NKÚ

Plán kontrolní činnosti je věcné a časové vymezení kontrolních akcí v následujícím rozpočtovém roce. Na základě této skutečnosti je NKÚ oprávněn opatřovat podklady pro jeho zpracování. Při zpracování návrhu plánu kontrolní činnosti se vychází z podnětů prezidenta NKÚ, viceprezidenta NKÚ i z podnětů členů NKÚ. V úvahu bere též podněty od Poslanecké sněmovny, Senátu, jejich orgánů a vlády České republiky.

Plán kontrolní činnosti u každé kontrolní akce obsahuje zejména:

- předmět a cíle kontroly a označení kontrolovaného orgánu, organizační složky státu, právnické nebo fyzické osoby, tzv. "kontrolované osoby",
- časový plán,
- člena NKÚ, který vypracovává kontrolní závěr a orgán Úřadu, který schvaluje kontrolní závěr a složení senátu NKÚ, byl-li zřízen.

Schválený plán kontrolní činnosti **předkládá k informaci prezident NKÚ Poslanecké sněmovně, Senátu a vládě a zveřejňuje jej ve Věstníku NKÚ** (§ 17 zákona o NKÚ).

6.1.8 Výroční zpráva

Výroční zprávu předkládá prezident NKÚ Kolegiu NKÚ ke schválení. Zpráva obsahuje zejména **zhodnocení plánu** kontrolní činnosti i ostatní činnosti a **finanční zhodnocení** přínosu kontrolní činnosti.

Vyhotovenou **výroční zprávu předkládá** prezident NKÚ pro informaci **Poslanecké sněmovně, Senátu a vládě** do 3 měsíců po skončení rozpočtového roku a **zveřejňuje ji ve Věstníku NKÚ** (§ 18 zákona o NKÚ).

6.1.9 Kontrolní řád NKÚ

§ 19 Kontrolní řád je dokument, kterým se řídí postup při výkonu kontroly a vztahy mezi NKÚ, orgány NKÚ, členy NKÚ a kontrolory pověřenými kontrolní akcí na straně jedné a kontrolovanými osobami na straně druhé. **Kontrolní činnost vykonávají** členové NKÚ a kontroloři na základě **písemného pověření prezidenta NKÚ**, nebo jím pověřeného člena NKÚ (pověření **obsahuje objekt a věcné vymezení kontroly, jména, příjmení a titul kontrolujících** a jejich postavení v NKÚ, jméno a příjmení vedoucího skupiny kontrolujících a označení orgánu nebo osob, k nimž je možno se odvolat proti rozhodnutí o námitkách proti kontrolnímu protokolu).

Práva a povinnosti kontrolujícího, práva a povinnosti kontrolovaného

Podle ustanovení § 21 zákona o NKÚ jsou kontrolující při provádění kontroly oprávněni:

- **vstupovat** do objektů, zařízení a provozů, na pozemky a do jiných prostor kontrolovaných osob, pokud souvisí s předmětem kontroly; nedotknutelnost obydlí je zaručena,
- **požadovat** na kontrolovaných osobách, aby ve stanovených lhůtách předložily originální doklady a další písemnosti, data z informačních systémů, kterých jsou správci nebo provozovateli, na technických nosičích dat, popřípadě jejich výpisy a

zdrojové kódy programů, vzory výrobků nebo jiného zboží (dále jen "doklady"), jakož i pořizovat obrazové nebo zvukové záznamy,

- **seznamovat se s utajovanými informacemi**, prokáží-li se osvědčením pro příslušný stupeň utajení těchto informací,
- požadovat na kontrolovaných osobách poskytnutí pravdivých a úplných, ústních a písemných informací o zjišťovaných a souvisejících skutečnostech,
- zajišťovat v odůvodněných případech doklady; jejich převzetí musí kontrolované osobě písemně potvrdit a ponechat jí kopie převzatých dokladů,
- požadovat, aby kontrolované osoby podaly ve stanovené lhůtě písemnou zprávu o odstranění zjištěných nedostatků,
- používat telekomunikační koncová zařízení kontrolovaných osob a datové připojení do veřejné sítě elektronických komunikací pro zabezpečení kontroly,
- vyžádat si od kontrolované vybrané účetní jednotky nebo od jiného kontrolního orgánu účetní záznamy též prostřednictvím centrálního systému účetních informací státu, anebo si vyžádat účetní záznamy od správce centrálního systému účetních informací státu, za podmínek stanovených zákonem o účetnictví,
- požadovat, aby kontrolované osoby ve stanovených lhůtách zajistily přístup k datům, která souvisí s předmětem kontroly a jsou uložena nebo zpracována v provozních informačních systémech kontrolované osoby, jakož i v dalších souborech a aplikacích, a která nejsou součástí informačních systémů veřejné správy.

Nejen práva, ale i povinností má kontrolující. Mezi tyto patří, **zjistit při kontrole skutečný stav věci a jsou povinni jej prokázat doklady**. Kontrolující jsou dále povinni:

- oznámit kontrolované osobě zahájení kontroly a předložit pověření k provedení kontroly, šetřit práva a právem chráněné zájmy kontrolovaných osob,
- předat neprodleně převzaté doklady kontrolované osobě, pominou-li důvody jejich převzetí,
- řádně ochraňovat zajištěné doklady proti jejich ztrátě, zničení, poškození nebo zneužití,
- pořizovat o výsledcích kontroly kontrolní protokol a **zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o kterých se dozvěděli při výkonu kontroly, a nezneužít znalostí těchto skutečností** (§ 22 zákona o NKÚ).

Povinnosti kontrolované osoby jsou dle ustanovení § 24 zákona o NKÚ, **poskytnout součinnost** odpovídající oprávněním **kontrolujících** uvedeným v § 21 zákona o NKÚ. Kontrolované osoby jsou dále povinny v nezbytném rozsahu odpovídající povaze jejich činnosti a technickému vybavení **poskytnout materiální a technické zabezpečení** pro výkon kontroly.

O kontrole kontrolující pořizuje **kontrolní protokol**, který **obsahuje** zejména popis **zjištěných skutečností s uvedením nedostatků** a označení ustanovení právních předpisů, které byly porušeny. V kontrolním protokolu se uvádí označení NKÚ a jména kontrolujících na kontrole zúčastněných, označení kontrolované osoby, místo a čas provedení kontroly, předmět kontroly, skutečný stav, označení dokladů a ostatních materiálů, o které se protokol opírá. Kontrolní protokol podepisují kontrolující. Vedoucí skupiny kontrolujících osobně odpovídá za obsah protokolu (§ 25 zákona o NKÚ).

Povinností kontrolujících je seznámit kontrolované osoby s obsahem kontrolního protokolu a předat jim jeho stejnopis oproti podpisu o jeho převzetí. Odmítne-li kontrolovaná osoba seznámit se s kontrolním protokolem nebo toto seznámení potvrdit, vyznačí se tyto skutečnosti v kontrolním protokolu (§26 zákona o NKÚ).

Oprávnění kontrolované osoby - proti kontrolnímu protokolu **může kontrolovaná osoba podat námitky** vedoucímu skupiny kontrolujících, a to ve lhůtě 5 pracovních dnů ode dne seznámení s kontrolním protokolem, nestanoví-li kontrolující lhůtu delší. Námitky je nutno podat písemně a musí být zdůvodněny. **O námitkách rozhoduje** vedoucí skupiny kontrolujících. Nebylo-li námitkám vyhověno, může se kontrolovaná osoba ve lhůtě 15 dnů ode dne doručení rozhodnutí o námitkách odvolat k příslušnému senátu NKÚ, je-li kontrolní protokol podkladem pro kontrolní závěr projednávaný tímto senátem NKÚ nebo ke Kolegiu NKÚ, je-li kontrolní protokol podkladem pro kontrolní závěr projednávaný Kolegiem NKÚ.

Jsou-li pro to důvody, příslušný orgán NKÚ **rozhodnutí o námitkách změní nebo zruší, jinak odvolání zamítne a rozhodnutí potvrdí**. Pokud v řízení o odvolání proti rozhodnutí o námitkách vyplyne potřeba věc došetřit, příslušný orgán NKÚ rozhodnutí zčásti nebo zcela zruší a zajistí došetření věci. Skutečnosti zjištěné při došetření se uvedou v dodatku ke kontrolnímu protokolu. **Proti rozhodnutí příslušného orgánu NKÚ je odvolání nepřipustné** (§ 27 zákona o NKÚ).

Sankce ukládané NKÚ za porušení uložených povinností.

Ustanovení § 28 zákona o NKÚ uvádí, že **fyzické osobě, která zaviněně způsobila porušení povinnosti** podle § 17 odst. 2, zákona o NKÚ, nebo která zaviněně způsobila, že kontrolovaná osoba nesplnila povinnost podle § 24 zákona o NKÚ, může NKÚ **uložit pokutu až do výše 50 000 Kč**. Pokutu lze uložit i opakovaně, nebyla-li povinnost splněna ani ve lhůtě nově stanovené kontrolujícími. Pokutu lze uložit do jednoho měsíce ode dne nesplnění povinnosti.

Pokuty jsou příjmem státního rozpočtu České republiky. Pokuty vymáhá NKÚ.

Zveřejňování výsledků činnosti NKÚ

Schválené kontrolní závěry **zveřejňuje prezident NKÚ ve Věstníku NKÚ** a zasílá je Poslanecké sněmovně, Senátu a vládě. NKÚ **poskytuje** Poslanecké sněmovně, Senátu, jejich orgánům a vládě **na požádání kontrolní protokoly a další podklady pro schválené kontrolní závěry** (§ 30 zákona o NKÚ).

6.1.10 Financování a hospodaření úřadu

Výdaje na činnost NKÚ se hradí ze státního rozpočtu České republiky. NKÚ má samostatnou rozpočtovou kapitolu ve státním rozpočtu České republiky, tato rozpočtová kapitola je součástí zákona o státním rozpočtu České republiky. Návrh rozpočtu předkládá prezident NKÚ ke schválení Kolegiu NKÚ. Schválený návrh rozpočtové kapitoly NKÚ Kolegiem NKÚ předloží prezident NKÚ Poslanecké sněmovně a zároveň ministerstvu financí (§32 zákona o NKÚ).

6.1.11 Kárná odpovědnost

Prezident NKÚ, viceprezident NKÚ a členové NKÚ jsou kárně odpovědní za kárné provinění. Kárným proviněním je **zaviněné porušení povinností prezidenta Úřadu, viceprezidenta Úřadu a člena Úřadu** vyplývajících ze zákona o NKÚ nebo jejich chování, jímž narušují důstojnost nebo ohrožují důvěru v nezávislost a nestrannost své osoby nebo NKÚ. Odpovědnost prezidenta NKÚ, viceprezidenta NKÚ a člena NKÚ za kárné provinění zaniká, uplynul-li od jeho spáchání 1 rok (§§ 34-36 zákon o NKÚ).

6.1.12 Kárná komora NKÚ

Kárnou odpovědnost zjišťuje a kárná opatření ukládá Kárná komora NKÚ, která se skládá z předsedy a dvou členů. Předsedou Kárné komory NKÚ, je prezident NKÚ. Další dva členy a jejich náhradníky jmenuje předseda Nejvyššího soudu z řad soudců tohoto soudu. Směřuje-li návrh na zahájení kárného řízení proti prezidentovi NKÚ, předsedá Kárné komoře NKÚ viceprezident NKÚ (§§ 37 a 38 zákona o NKÚ).

6.1.13 Kárné řízení

Kárné řízení zahajuje Kárná komora NKÚ na návrh prezidenta NKÚ, viceprezidenta NKÚ, člena NKÚ, poslance nebo orgánů Poslanecké sněmovny, anebo z vlastního podnětu. Pro řízení před Kárnou komorou NKÚ **platí kárný řád. Řízení před Kárnou komorou NKÚ je neveřejné.** O jednání před Kárnou komorou NKÚ se pořizuje protokol (§ 39 zákona o NKÚ). O zahájení kárného řízení vyrozumí předseda Kárné komory NKÚ toho, proti němuž se kárné řízení vede, a poučí ho o jeho právech.

Kárná komora Úřadu zastaví kárné řízení:

- rezignoval-li ten, proti němuž se řízení vede, na svou funkci,
- zanikla-li odpovědnost za kárné provinění,
- jestliže pro týž skutek bylo již zahájeno řízení pro přestupek nebo zahájeno trestní stíhání nebo ve věci bylo pravomocně rozhodnuto.

Kárná komora NKÚ **přeruší kárné řízení**, má-li za to, že skutečnosti, které se prezidentu NKÚ, viceprezidentu NKÚ nebo členu NKÚ **kladou za vinu, mají znaky trestného činu**, a věc předloží příslušnému orgánu činnému v trestním řízení. Dojde-li Kárná komora NKÚ k závěru, že se prezident NKÚ, viceprezident NKÚ nebo člen NKÚ **dopustil kárného provinění, rozhodne o kárném opatření.**

Dojde-li Kárná komora NKÚ k závěru, že se prezident NKÚ, viceprezident NKÚ nebo člen NKÚ kárného provinění nedopustil nebo mu nelze kárné provinění prokázat, vynese zprošňující rozhodnutí. Rozhodnutí Kárné komory Úřadu se vyhotoví písemně a doručí se členu Úřadu, proti kterému se kárné řízení vedlo.

Proti rozhodnutí Kárné komory Úřadu lze podat do patnácti dnů odvolání k Nejvyššímu soudu. Odvolání má odkladný účinek (§§39 – 44 zákona o NKÚ).

6.1.14 Kárné opatření

Za kárné provinění lze uložit některé z těchto kárných opatření napomenutí, snížení platu až o 15 % na dobu nejdéle tří měsíců. Za závažné kárné provinění nebo opakované kárné provinění lze uložit některé z těchto kárných opatření:

- snížení platu o 15 % na dobu nejdéle šesti měsíců,
- návrh na odvolání člena NKÚ z funkce,
- návrh na odvolání prezidenta NKÚ nebo viceprezidenta NKÚ z funkce (§ 45 zákona o NKÚ)

6.1.15 Věstník NKÚ

NKÚ vydává Věstník Úřadu, který zveřejňuje i na svých internetových stránkách. Věstník Úřadu obsahuje zejména:

- jednacích řády Kolegia Úřadu a senátů Úřadu,
- kárný řád,
- plán kontrolní činnosti,
- výroční zprávu,
- všechny kontrolní závěry (§ 46 zákona o NKÚ).

SHRNUTÍ KAPITOLY

Nejvyšší kontrolní úřad je nezávislý orgán České republiky. Vykonává kontrolu hospodaření se státním majetkem a plnění státního rozpočtu. Prezidenta a viceprezidenta Nejvyššího kontrolního úřadu jmenuje prezident republiky na návrh Poslanecké sněmovny. Postavení, působnost, organizační strukturu a další podrobnosti stanoví zákon (čl. 97 Ústavy České republiky).

Postavení, poslání pravomoci Nejvyššího kontrolního úřadu vymezuje samostatný zákon č.166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu ve znění pozdějších předpisů.

Nejvyšší kontrolní úřad (dále jen NKÚ) je nezávislý kontrolní orgán České republiky, vykonává kontrolu:

- **hospodaření se státním majetkem a finančními prostředky**
- **státního závěrečného účtu, plnění státního rozpočtu,**
- **hospodaření s prostředky,** poskytnutými České republice ze zahraničí, a s prostředky, za něž převzal stát záruky,
- **vydávání a umořování státních cenných papírů a zadávání státních zakázek.**

Výsledkem kontrolní činnosti NKÚ je kontrolní zpráva, obsahující shrnutí a vyhodnocení skutečností zjištěných při kontrole.

NKÚ zpracovává a **předkládá Poslanecké sněmovně** stanovisko ke zprávě o vývoji ekonomiky a plnění státního rozpočtu a k návrhu státního závěrečného účtu, včetně seznamu kontrolních závěrů, které byly podkladem pro toto stanovisko.

Orgány NKÚ jsou prezident NKÚ, viceprezident NKÚ, Kolegium NKÚ, senáty NKÚ a Kárná komora NKÚ. Vnitřní pořádek orgánů NKÚ upravuje organizační řád NKÚ, jednací řád Kolegia NKÚ, jednací řád senátů NKÚ a kárný řád.

Prezidentem NKÚ nebo viceprezidentem NKÚ může být jmenován občan České republiky, který je plně svéprávný, je bezúhonný a jeho zkušenosti a morální vlastnosti dávají záruku, že bude svoji funkci řádně zastávat, dále má ukončené vysokoškolské vzdělání v magisterském studijním programu a dosáhl věku 35 let.

Funkční období prezidenta NKÚ a viceprezidenta NKÚ je 9 let. Prezident NKÚ a viceprezident NKÚ skládají slib, do rukou prezidenta republiky (znění slibu je uveden v zákoně o NKÚ). **Složením slibu se prezident Úřadu a viceprezident Úřadu ujímají funkce.**

Výkon funkce prezidenta Úřadu a viceprezidenta Úřadu končí:

- uplynutím funkčního období,
- odvoláním prezidentem republiky na návrh Poslanecké sněmovny,

- doručení rezignace prezidentu republiky,
- právní mocí rozsudku, jímž je omezena jeho svéprávnost,
- právní mocí rozsudku, jímž byl odsouzen pro trestný čin.

Poslanecká sněmovna volí 15 členů NKÚ na návrh prezidenta NKÚ. **Členem NKÚ může být zvolen** občan České republiky, který je plně svéprávný, je bezúhonný a jeho zkušenosti a morální vlastnosti dávají záruku, že bude svoji funkci řádně zastávat, má ukončené vysokoškolské vzdělání v magisterském studijním programu, dosáhl věku 30 let.

Obdobně jako je tomu u prezidenta NKÚ a viceprezidenta NKÚ i člen NKÚ skládá slib, ale v jejich případě, do **rukou předsedy Poslanecké sněmovny**. Složením slibu se člen NKÚ ujímá funkce.

Výkon funkce člena NKÚ končí doručení rezignace Poslanecké sněmovně, dosažením věku 65 let, odvoláním Poslaneckou sněmovnou na základě pravomocného rozhodnutí Kárné komory Úřadu, ve kterém bylo navrženo odvolání z funkce, právní mocí rozsudku, jímž je omezena jeho svéprávnost, právní mocí rozsudku, jímž byl odsouzen pro úmyslný trestný čin.

Kolegium NKÚ tvoří prezident NKÚ, viceprezident NKÚ a členové NKÚ. Významným orgánem NKÚ je Kolegium, v zákonem svěřených věcech rozhoduje hlasováním. Kolegium NKÚ **schvaluje** mj. kontrolní činnosti, návrh rozpočtu NKÚ předkládaný Poslanecké sněmovně, jeho změny, rozpočtová opatření, závěrečný účet rozpočtové kapitoly NKÚ a účetní závěrku NKÚ, kontrolní závěry, z nichž vychází stanovisko k návrhu státního závěrečného účtu, výroční zprávu, jednacích rady Kolegia NKÚ a senátů NKÚ, organizační řád a jeho změny, kárný řád NKÚ.

Kolegium NKÚ **rozhoduje** např. o **odvolání proti rozhodnutí** o námitce proti kontrolnímu protokolu nebo o **o námitce podjatosti**, pokud ji vznesla kontrolovaná osoba proti NKÚ.

Senáty NKÚ jsou kolektivní orgány NKÚ. Skládají se ze 3 a více členů NKÚ. **Senáty NKÚ rozhodují hlasováním** za účasti všech svých členů. Rozhodnutí je přijato, vyjádří-li s ním souhlas nadpoloviční počet členů senátu NKÚ. **Jednání senátů NKÚ se řídí jednacím řádem.**

Ustanovení § 15 zákona o NKÚ uvádí, že **kontroloři provádějí kontrolní činnost. Plán kontrolní činnosti** je věcné a časové vymezení kontrolních akcí v následujícím rozpočtovém roce. Plán kontrolní činnosti u každé kontrolní akce obsahuje zejména předmět a cíle kontroly a označení kontrolovaného orgánu, organizační složky státu, právnické nebo fyzické osoby, tzv. "kontrolované osoby" časový plán, člena NKÚ, který vypracovává kontrolní závěr a orgán Úřadu, který schvaluje kontrolní závěr a složení senátu NKÚ, byl-li zřízen. Schválený plán kontrolní činnosti předkládá k informaci prezident NKÚ Poslanecké sněmovně, Senátu a vládě a zveřejňuje jej ve Věstníku NKÚ.

Výroční zprávu předkládá prezident NKÚ Kolegiu NKÚ ke schválení. Vyhotovenou **výroční zprávu předkládá** prezident NKÚ pro informaci Poslanecké sněmovně, Senátu a vládě do 3 měsíců po skončení rozpočtového roku a zveřejňuje ji ve Věstníku NKÚ.

Kontrolní řád je dokument, kterým se řídí postup při výkonu kontroly a vztahy mezi NKÚ, orgány NKÚ, členy NKÚ a kontrolory pověřenými kontrolní akcí na straně jedné a kontrolovanými osobami na straně druhé.

Zákon o NKÚ stanoví práva a povinnosti kontrolujícího, práva a povinnosti kontrolovaného.

O provedené kontrole kontrolující pořizuje **kontrolní protokol**, který **obsahuje** zejména popis **zjištěných skutečností s uvedením nedostatků** a označení ustanovení právních předpisů, které byly porušeny. V kontrolním protokolu se uvádí označení NKÚ a jména kontrolujících na kontrole zúčastněných, označení kontrolované osoby, místo a čas provedení kontroly, předmět kontroly, skutečný stav, označení dokladů a ostatních materiálů, o které se protokol opírá. Kontrolní protokol podepisují kontrolující. Vedoucí skupiny kontrolujících osobně odpovídá za obsah protokolu.

Povinností kontrolujících je seznámit kontrolované osoby s obsahem kontrolního protokolu a předat jim jeho stejnopis oproti podpisu o jeho převzetí. Oprávnění kontrolované osoby - proti kontrolnímu protokolu **může kontrolovaná osoba podat námitky** vedoucímu skupiny kontrolujících, a to ve lhůtě 5 pracovních dnů ode dne seznámení s kontrolním protokolem, nestanoví-li kontrolující lhůtu delší. Námitky je nutno podat písemně a musí být zdůvodněny. **O námitkách rozhoduje** vedoucí skupiny kontrolujících.

Jsou-li pro to důvody, příslušný orgán NKÚ **rozhodnutí o námitkách změni nebo zruší, jinak odvolání zamítne a rozhodnutí potvrdí**. Pokud v řízení o odvolání proti rozhodnutí o námitkách vyplyne potřeba věc došetřit, příslušný orgán NKÚ rozhodnutí zčásti nebo zcela zruší a zajistí došetření věci. Skutečnosti zjištěné při došetření se uvedou v dodatku ke kontrolnímu protokolu. **Proti rozhodnutí příslušného orgánu NKÚ je odvolání nepřipustné**

Fyzické osobě, která zaviněně způsobila porušení povinnosti podle § 17 odst. 2, zákona o NKÚ, nebo která zaviněně způsobila, že kontrolovaná osoba nesplnila povinnost podle § 24 zákona o NKÚ, může NKÚ uložit pokutu až do výše 50 000 Kč. Pokutu lze uložit i opakovaně, nebyla-li povinnost splněna ani ve lhůtě nově stanovené kontrolujícími. Pokuty jsou příjmem státního rozpočtu České republiky. Pokuty vymáhá NKÚ.

Zveřejňování výsledků činnosti NKÚ

Schválené kontrolní závěry zveřejňuje prezident NKÚ ve **Věstníku NKÚ** a zasílá je Poslanecké sněmovně, Senátu a vládě. NKÚ poskytuje Poslanecké sněmovně, Senátu, jejich orgánům a vládě na požádání kontrolní protokoly a další podklady pro schválené kontrolní závěry.

Výdaje na činnost NKÚ se hradí ze státního rozpočtu České republiky. NKÚ má samostatnou rozpočtovou kapitolu ve státním rozpočtu České republiky,

Prezident NKÚ, viceprezident NKÚ a členové NKÚ jsou **kárně odpovědni** za kárné provinění. Kárným proviněním je zaviněné porušení povinností prezidenta Úřadu, viceprezidenta NKÚ a člena Úřadu.

Kárnou odpovědnost zjišťuje a kárná opatření ukládá **Kárná komora NKÚ**, která se skládá z předsedy a dvou členů. Předsedou Kárné komory NKÚ, je prezident NKÚ.

Kárné řízení zahajuje Kárná komora NKÚ na návrh prezidenta NKÚ, viceprezidenta NKÚ, člena NKÚ, poslance nebo orgánů Poslanecké sněmovny, anebo z vlastního podnětu. Pro řízení před Kárnou komorou NKÚ **platí kárný řád**.

Za kárné provinění lze uložit některé z těchto **kárných opatření** napomenutí, snížení platu až o 15 % na dobu nejdéle tří měsíců. Za závažné kárné provinění nebo opakované kárné

provinění lze uložit některé z těchto kárných opatření např. snížení platu o 15 % na dobu nejdéle šesti měsíců, návrh na odvolání člena NKÚ z funkce.

NKÚ vydává Věstník NKÚ, který zveřejňuje i na svých internetových stránkách.

6.1.16 Doporučené prvky textu

- Jaká je dle Vašeho názoru role NKÚ v oblasti kontroly ve veřejné správě?
- Vyhledejte na webových stránkách NKÚ plán kontrol na rok 2022 a uveďte, o které oblasti jde, které NKÚ bude kontrolovat.

V rámci tutoriálu zjistěte výsledky kontroly realizované NKÚ na Poslanecké sněmovně a prezentujte je.

KONTROLNÍ OTÁZKA

Funkce Nejvyššího kontrolního úřadu z hlediska zjišťování účelovosti využití finančních prostředků.

Odůvodněte postavení prezidenta Nejvyššího kontrolního úřadu, které uplatňuje v oblasti kontroly ve veřejné správě.

KORESPONDENČNÍ ÚKOL

NKÚ je nezávislý orgány. Do kompetence patří kontrola ve veřejné správě. Znovu, využijte webové stránky, pro období roku 2022 a zjistěte kontroly v oblasti hospodaření s finančními prostředky na vybrané vysoké škole, podívejte se závěry, ty popište a na seminární složce výuky je prezentujte.

K ZAPAMATOVÁNÍ

Právem kontrolovaného je požadovat, aby NKÚ respektoval a dodržoval zásady při kontrole.

DALŠÍ ZDROJE

Zdroji, se kterými je potřeba pracovat, jsou právní předpisy veřejného práva, některé jsou prezentovány v textu kapitoly najdete je též v „zákonech pro lidi“ na internetu.

ODPOVĚDI

Odpovědi, kladené v textu „otázky“ naleznete v textu kapitoly. Podívejte se.

OTÁZKY

Charakterizujte svými slovy NKÚ a jeho činnost v oblasti veřejné správy.

Co rozumíte pod pojmem Kárná komora NKÚ?

Jaké sankce může uložit Kárná komora kontrolorovi NKÚ za porušení zákonných povinností.

SAMOSTATNÝ ÚKOL

Vyhotovte „Korespondenční úkol“ na téma „kontrola NKÚ v I. pololetí 2022. Text bude mít 3 strany (úvod, stať a závěr).

LITERATURA

Ústavní zákon č.1/1993 Sb., Ústava České republiky ve znění pozdějších předpisů

Zákon č.166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu ve znění pozdějších předpisů

<https://www.nku.cz/>

7 VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Veřejný ochránce práv je povolán k ochraně fyzických osob, podnikajících fyzických osob, právnických osob před jednáním úřadů a dalších institucí. Postavení, pravomoci je vymezeno zákonem č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv ve znění pozdějších předpisů. Jeho sídlo je v Brně.

CÍLE KAPITOLY

informovat studenty o poslání Veřejného ochránce práv, o jeho roli, struktuře, rozsahu činnosti, realizace svého poslání v praxi i dosažených výsledků.

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

Studentům lze doporučit, aby kapitole věnovali 2x 120 min.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Právo, povinnost, občan, veřejný ochránce práv, ochrana, řešení, podání, nezávislost, prezentace výsledů činnosti.

VÝKLADOVÁ ČÁST

„Veřejný ochránce práv je monokratickým nezávislým a nestranným státním orgánem, který stojí mimo veřejnou správu a je zákonem povolán k tomu, aby kontroloval a dohlížel nad činností veřejné správy...“ (NSS 2 As 58/2007).

Veřejný ochránce práv je povolán k ochraně osob (fyzických osob, podnikajících fyzických osob, právnických osob) před jednáním úřadů a dalších institucí uvedených zákoně č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o Veřejném ochránci práv), pokud je v rozporu s právem, neodpovídá principům demokratického právního státu a dobré správy, i před jejich nečinností, a tím přispívá k ochraně základních práv a svobod.

7.1 Obecná charakteristika

Veřejný ochránce práv působí k ochraně osob před jednáním úřadů a dalších institucí uvedených v tomto zákoně, pokud je v rozporu s právem, neodpovídá principům demokratického právního státu a dobré správy, jakož i před jejich nečinností, a tím přispívá k ochraně základních práv a svobod (§ 1 odst. 1 zákona o Veřejném ochránci práv).

Působnost činností Veřejného ochránce práv, se vztahuje mj. na:

- ministerstva a jiné správní úřady s působností pro celé území státu, správní úřady jim podléhající,
- Českou národní banku, pokud působí jako správní úřad,
- Radu pro rozhlasové a televizní vysílání,
- orgány územních samosprávných celků při výkonu státní správy,
- Policii České republiky,
- Armádu České republiky,
- Hradní stráž,
- Vězeňskou službu České republiky,
- zařízení, v nichž se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranná nebo ústavní výchova, ochranné léčení, zabezpečovací detence,
- veřejné zdravotní pojišťovny.

Působnost Veřejného ochránce práv **se nevztahuje na Parlament, prezidenta republiky a vládu, na Nejvyšší kontrolní úřad, na zpravodajské služby České republiky, na orgány činné v trestním řízení, státní zastupitelství a na soudy, s výjimkou orgánů správy státního zastupitelství a státní správy soudů.**

Veřejný ochránce práv **je oprávněn provádět** systematické návštěvy míst, kde se nacházejí nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě veřejnou mocí nebo v důsledku závislosti na poskytované péči. Cílem aktivit veřejného ochránce práv, je posílit ochranu těchto osob před mučením, krutým, nelidským, ponižujícím zacházením nebo trestáním a jiným špatným zacházením.

Veřejný ochránce práv, věnuje pozornost cizincům. Např. v oblasti zajištění cizinců, výkonu správního vyhoštění, předávání nebo průvozu zajištěných cizinců a trestu vyhoštění cizinců včetně výkonu trestu odnětí svobody. Ochránce sleduje též naplňování mezinárodní smlouvy upravující práva osob se zdravotním postižením (§ 1 odst. 6, 7 zákona o Veřejném ochránci práv).

7.2 Volba Veřejného ochránce práv

Veřejný ochránce práv je volen Poslaneckou sněmovnou na funkční období 6 let z kandidátů, **z nichž po dvou navrhuje prezident republiky a Senát.** Veřejný ochránce práv může být zvolen každý, kdo je volitelný do Senátu, pouze na dvě bezprostředně po sobě jdoucí funkční období. Ze své funkce, která je veřejnou funkcí, se odpovídá Poslanecké sněmovně.

Obdobně stejně je tomu u volby, odvolání z funkce **zástupce Veřejného ochránce práv,** je též volen Poslaneckou sněmovnou. Posláním zástupce je zastupování Veřejného ochránce práv v plném rozsahu v době jeho nepřítomnosti. Veřejný ochránce práv ho může pověřit výkonem části své působnosti.

Funkce Veřejného ochránce práv je neslučitelná s funkcí prezidenta republiky, poslance, senátora a soudce, jakož i s jakoukoliv činností ve veřejné správě (§ 3 zákona o Veřejném ochránci práv). Ochránce nesmí být členem politické strany nebo politického hnutí.

Funkce se Veřejný ochránce práv **ujímá složením slibu do rukou předsedy Poslanecké sněmovny**, pokud by slib nesložil do 10 dnů ode dne zvolení nebo složí-li slib s výhradou, hledí se na něj, jako by nebyl zvolen. Veřejný ochránce práv je povinen zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se dozvěděl při výkonu funkce, a to i po ukončení výkonu funkce, pokud zákon nestanoví jinak, stejnou povinnost mají zástupce i zaměstnanci Kanceláře Veřejného ochránce práv. Povinnosti mlčenlivosti může ochránce nebo zaměstnanec Kanceláře z vážných důvodů zprostit předseda Poslanecké sněmovny (§ 7 zákona o Veřejném ochránci práv).

Veřejného ochránce práv nelze trestně stíhat bez souhlasu Poslanecké sněmovny. Pokud by Poslanecká sněmovna souhlas odepřela, je trestní stíhání ochránce vyloučeno po dobu výkonu působnosti ochránce (§7 zákona o Veřejném ochránci práv).

7.3 Činnost ochránce

Veřejný ochránce práv je oprávněn jednat v rozsahu, který mu vymezuje zákon o Veřejném ochránci práv. V tomto ohledu jedná na základě podání, které obdržel, od fyzické osoby, podnikající fyzické osoby nebo právnické osoby. Podnět může Veřejný ochránce práv, obdržet od poslance nebo senátora, kteří mu věc k vyřízení postoupili. Řízení může zahájit z vlastní iniciativy (§ 9 zákona o Veřejném ochránci práv).

Podnět nepodléhá správnímu poplatku. Nicméně, jak je uvedeno v ustanovení § 11 zákona o Veřejném ochránci práv, podnět musí obsahovat:

- označení úřadu, nebo jméno a příjmení osoby (příp. osoby oprávněné za podatele jednat), jíž se podnět týká, podstatné okolností věci, včetně uvedení podrobnosti, zda věc byla předložena také jinému státnímu orgánu, popřípadě s jakým výsledkem,
- doklad o tom, že příslušný úřad, jehož se podnět týká, byl neúspěšně vyzván k nápravě,
- pokud se podnět týká rozhodnutí vydaného správním orgánem, stěžovatel přiloží jeho stejnopis.

Na základě prozkoumání podkladu z hlediska dodržování zásady zákonnosti a zjištění skutečného stavu věci Veřejný ochránce práv podnět:

- podnět odloží, jestliže věc, které se podnět týká, nespadá do jeho působnosti anebo se netýká osoby, která podnět podala, nebo náležitosti nebyly doplněny ani ve stanovené lhůtě,
- je zjevně neopodstatněný,
- od právní moci rozhodnutí nebo od opatření či události, kterých se podnět týká, uplynula v den doručení podnětu doba delší jednoho roku,
- je projednáván soudem nebo již byla soudem rozhodnuta,
- ve věci, která již byla ochráncem přešetřena a opakovaný podnět nepřináší nové skutečnosti.

Jak je stanoveno v § 12 odst. 3) zákona o Veřejném ochránci práva, o odložení podnětu a důvodech odložení písemně vyrozumí stěžovatele.

V případě, že je podnět je opodstatněný Veřejný ochránce práv zahájí šetření a písemně o tom stěžovatele vyrozumí. V tomto ohledu je oprávněn s vědomím vedoucích úřadů, a to i bez předchozího upozornění, vstupovat do všech prostor úřadů a provádět šetření spočívající v **nahlížení do spisů, kladení otázek jednotlivým zaměstnancům úřadů, rozmluvě s osobami umístěnými v zařízeních, a to bez přítomnosti jiných osob.**

Dožádané úřady jsou povinny na žádost Veřejného ochránce práv, a ve lhůtě stanovené jím stanovené poskytnout informace a vysvětlení, předložit spisy a jiné písemnosti, sdělit písemně stanovisko ke skutkovým a právním otázkám. Dožádaný orgán má za povinnost provést důkazy, které ochránce navrhne, provést úkony dozoru, k nimž jsou podle zákona oprávněny a které ochránce navrhne.

Veřejný ochránce práv je oprávněn být přítomen při ústním jednání a provádění důkazů úřady a klást přítomným osobám otázky (§15 zákona o Veřejném ochránci práv). Je též potřeba zdůraznit, že státní orgány a osoby vykonávající veřejnou správu jsou v mezích své působnosti **povinni poskytovat Veřejnému ochránci práv při šetření pomoc, kterou si vyžádá.**

Výsledky šetření Veřejného ochránce práv mohou mít několik aspektů. Zjistí-li šetřením porušení právních předpisů či jiná pochybení, vyzve příslušný úřad, aby se k jeho zjištěním ve lhůtě 30 dnů vyjádřil. Pokud úřad sdělí, že provedl nebo provádí opatření k nápravě a ochránce tato opatření shledá dostatečnými, vyrozumí o tom stěžovatele i úřad. Pokud by

tomu tak nebylo, Veřejný ochránce práv marném uplynutí lhůty sdělí písemně své závěrečné stanovisko úřadu a stěžovateli, součástí stanoviska je návrh opatření k nápravě (§ 18 zákona o Veřejném ochránci práv).

Veřejný ochránce práv může navrhnout zejména tato **opatření k nápravě** zahájení řízení o přezkoumání rozhodnutí, úkonu nebo postupu úřadu, lze-li je zahájit z úřední moci, dále pak provedení úkonů k odstranění nečinnosti. Může navrhnout zahájení disciplinárního nebo zahájení stíhání pro trestný čin, přestupek nebo jiný správní delikt, anebo poskytnutí náhrady škody nebo uplatnění nároku na náhradu škody (§ 19 zákona o Veřejném ochránci práv).

Dotčený úřad je povinen do 30 dnů od doručení závěrečného stanoviska sdělit Veřejnému ochránci práv, jaká opatření k nápravě provedl. Pokud by došlo k situaci, že úřad povinnost nesplní ve stanovené lhůtě, nebo jsou-li opatření k nápravě podle názoru Veřejného ochránce práv nedostatečná, vyrozumí o tom nadřízený úřad a není-li takového úřadu, vláda České republiky.

Jak již bylo výše uvedeno, Veřejný ochránce práv je oprávněn realizovat návštěvy v zařízení, např. pro účely sledování výkonu trestu vyhoštění cizince, který byl vzat do vyhošťovací vazby, nebo který vykonává trest odnětí svobody, **informuje Policii České republiky s dostatečným předstihem ochránce o jeho výkonu.** Veřejný ochránce práv je povinen po návštěvě zařízení, po souvisejících návštěvách více zařízení nebo po provedeném sledování vyhoštění **vypracovat zprávu o svých zjištěních. Součástí této zprávy mohou být doporučení nebo návrhy opatření k nápravě.** Zároveň vyzve příslušné zařízení, aby se k jeho zprávě, doporučením nebo návrhům na opatření k nápravě vyjádřilo ve lhůtě stanovené ochráncem.

Z uvedeného je jednoznačně patrné, že Veřejný ochránce práv **přispívá k prosazování práva na rovné zacházení se všemi osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ, národnost, pohlaví, sexuální orientaci, věk, zdravotní postižení, náboženské vyznání, víru nebo světový názor, a to i z hlediska naplňování meziročních smluv včetně závazku k Evropské unii. Za tím účelem mj.:**

- poskytuje metodickou pomoc obětem diskriminace při podávání návrhů na zahájení řízení z důvodů diskriminace,

- provádí výzkum, zveřejňuje zprávy a vydává doporučení k otázkám souvisejícím s diskriminací,
- zajišťuje výměnu dostupných informací s příslušnými evropskými subjekty (§ 20 a násl. zákona o Veřejném ochránci práv).

7.3.1 Zvláštní oprávnění a povinnosti Veřejného ochránce práv

Mezi zvláštní oprávnění a povinnosti Veřejného ochránce práv doporučení k **vydání, změny nebo zrušení právního nebo vnitřního předpisu**. Doporučení podává úřadu, jehož působnosti se týká, a jde-li o nařízení nebo usnesení vlády nebo zákon, vládě České republiky. Dotčený úřad je povinen do 60 dnů sdělit své stanovisko k doporučení.

Veřejný ochránce práv **může navrhnout přisedící k zápisu do seznamu přisedících pro řízení ve věcech soudních exekutorů** (§ 22 zákona o Veřejném ochránci práv).

Povinnost Veřejného ochránce práv je předložit každoročně do 31. března Poslanecké sněmovně **souhrnnou písemnou zprávu o své činnosti za uplynulý rok**. Zprávu současně **zasílá Senátu, prezidentu republiky, vládě a ministerstvům a jiným správním úřadům s působností pro celé území státu** a vhodným způsobem ji zveřejňuje (§ 23 zákona o Veřejném ochránci práv).

Veřejný ochránce práv soustavně **seznamuje veřejnost se svou činností** a s poznatky, které z jeho činnosti vyplynuly. **Zprávy z návštěv zařízení, zprávy ze sledování vyhoštění** včetně obdržených vyjádření a vybrané zprávy o ukončených šetřeních v jednotlivých věcech **vhodným způsobem zveřejňuje**.

Povinnost Veřejného ochránce práv vůči Poslanecké sněmovně, té předkládá nejméně **jednou za 3 měsíce informaci o své činnosti**, zprávu o jednotlivých věcech, v nichž nebylo dosaženo dostatečných opatření k nápravě. **Poslanecká sněmovna projednává předložené zprávy a informace**. Veřejný ochránce práv **je oprávněn zúčastnit se schůze Poslanecké sněmovny** a jejího orgánu, **jedná-li se o věcech týkajících se jeho působnosti**, i když schůze nebo její část byla prohlášena za neveřejnou. Požádá-li Veřejný ochránce práv o slovo, bude mu uděleno.

Vlastní činnost, úkoly spojené s odborným, organizačním a technickým zabezpečením činnosti Veřejného ochránce práv **plní Kancelář**, která je organizační složkou státu. Podrobnosti o organizaci a úkoly Kanceláře upravuje statut, který vydá Veřejný ochránce práv.

Veřejný ochránce práv může jmenovat pro plnění úkolů při výkonu jeho působnosti **asistenty**. Pracovní poměr asistenta vzniká jmenováním a řídí se zákoníkem práce, pokud tento zákon nestanoví jinak. Asistenta jmenuje a odvolává vedoucí Kanceláře na základě návrhu ochránce. Asistentem může být jmenován bezúhonný občan, který **má vysokoškolské vzdělání v magisterském studijním programu v oblasti práva na vysoké škole** a který vykonal přípravnou praxi v Kanceláři po dobu nejméně 12 měsíců (§ 25 zákona o Veřejném ochránci práv).

Veřejný ochránce práv **zřizuje poradní orgán** pro spolupráci při monitorování provádění mezinárodní smlouvy upravující práva osob se zdravotním postižením. **Členy poradního orgánu jsou osoby se zdravotním postižením a osoby hájící jejich práva a zájmy**, ty jmenuje Veřejný ochránce práv po projednání s organizacemi osob se zdravotním postižením. Veřejný ochránce práv vydá podrobnosti o organizaci a úkolech ve statutu.

Výdaje na činnost Veřejného ochránce práv a jeho Kanceláře jsou hrazeny ze samostatné kapitoly státního rozpočtu.

SHRNUTÍ KAPITOLY

Postavení, činnost, práva a povinnosti Veřejného ochránce práva vymezuje zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv ve znění pozdějších předpisů. Je povolán, aby kontroloval činnost veřejné správy a dohlížel na správnost postupu správních orgánů při vyřizování věcí účastníků správního řízení.

Veřejný ochránce práv vykonává působnost ve věcech práva na rovné zacházení a ochrany před diskriminací. Poskytuje metodickou pomoc obětem diskriminace, provádí výzkum, zveřejňuje zprávy a vydává doporučení, zajišťuje výměnu dostupných informací.

Veřejný ochránce práv je oprávněn vstupovat do prostor kontrolovaného úřadu, nahlížet do spisů, klást otázky. Zkoumá činnost orgánů veřejné správy, i orgány územní samosprávy. Na základě podnětu zaslaných Veřejnému ochránci práv, je oprávněn zkoumat činnost orgánů veřejné správy, i orgánů územní samosprávy. Dožádané úřady mají za povinnost předložit požadované spisy, poskytnout informace a vysvětlení k předmětné věci. Veřejný ochránce práv sdělí výsledek kontroly, stanovisko včetně návrhu opatření k nápravě, příp. vyrozumí nadřízený úřad, není-li takový, vyrozumí vládu České republiky.

Výstupy z rozsáhlé činnosti Veřejného ochránce práv jsou např. tiskové zprávy, podcasty, Sborníky z konferencí a publikace, výroční zprávy, Bulletin CRPD, Zpravodaj a v neposlední řadě materiály na vládu.

Veřejný ochránce práv podává zprávu o své činnosti Poslanecké sněmovně.

7.3.2 Doporučené prvky textu

- Jakou roli podle Vašeho soudu sehrává ve společnosti Veřejný ochránce práv
- Uveďte postavení zástupce Veřejného ochránce práv

V rámci tutoriálu vyberte jednu z oblastí, kterou Veřejný ochránce práv a prezentujte výsledky činnosti za I. pololetí roku 2022.

KONTROLNÍ OTÁZKA

Svémi slovy uveďte hlavní činnost Veřejného ochránce práv.

KORESPONDENČNÍ ÚKOL

Veřejný ochránce práv je nezávislou institucí. Do kompetence patří kontrola. Vyhledejte v dostupných informacích pro rok 2022 kontrolu, kterou realizoval v oblasti sociální politiky pro Moravskoslezský kraj, zjistěte závěry, ty popište a na seminární složce výuky, prezentujte.

Zjistěte z dostupných podkladů strukturu úřadu Veřejného ochránce práv a prozkoumejte „právní sekci“, vyberte 2 z odborů a mapujte jejich činnost za rok 2022.

K ZAPAMATOVÁNÍ

Veřejného ochránce práv zastupuje zástupce. Je volen Poslaneckou sněmovnou, stejně jako Veřejný ochránce práv.

DALŠÍ ZDROJE

Zdroji, se kterými je potřeba pracovat, jsou právní předpisy veřejného práva, některé jsou uvedené v textu kapitoly. V případě zájmu je najdete též v „zákonech pro lidi“ na internetu.

ODPOVĚDI

Odpovědi, kladené v textu „otázky“ naleznete v textu kapitoly Veřejný ochránce práv. Podívejte se.

OTÁZKY

Charakterizujte svými slovy práva Veřejného ochránce práv.

Zjistěte obsah agendy „evidence stanovisek ombusmana“, které jsou k dispozici na webových stránkách Veřejného ochránce práv.

Které subjekty nemůže Veřejný ochránce práv, kontrolovat?

SAMOSTATNÝ ÚKOL

Vyhotovte „Korespondenční úkol“ na téma uplatňování postup Veřejného ochránce práv při realizaci kontroly. Text bude mít 3 strany (úvod, stať a závěr).

LITERATURA

Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon).

Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením, vyhlášená pod č. 10/2010 Sb. m. s.

Čl. 4 a čl. 7 odst. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/54/EU ze dne 16. dubna 2014 o opatřeních usnadňujících výkon práv udělených pracovníkům v souvislosti s jejich volným pohybem.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 492/2011 ze dne 5. dubna 2011 o volném pohybu pracovníků uvnitř Unie.

Nařízení vlády č.165/2000 Sb., k provedení zákona a veřejném ochránci práv.

Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č.219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č.349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv ve znění pozdějších předpisů.

8 KONTROLA VEŘEJNÉ SPRÁVY VEŘEJNOSTÍ

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Veřejnost má významné možnosti, které vyplývají z právních předpisů, kdy mohou využít svého oprávnění a kontrolovat orgány veřejné správy. Veřejnost může své aktivity, co se týče kontroly orgánů veřejné správy buď osobně, nebo kolektivně.

Občané mohou požádat Poslaneckou sněmovnu, Senát o informace, mohou na místní úrovni, požádat nebo podat písemnost žádost zastupitelstvo své obce příp. kraje o informaci

CÍLE KAPITOLY

Cílem kapitoly je představit pravomoci občanů v oblasti činnosti a kontroly ve veřejné správě. Občané i další subjekty se mohou podílet na činnostech veřejné správy a je tomu tak na celostátní úrovni i na místní úrovni a též požadovat po správních orgánech zpětnou vazbu.

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

Studentům lze doporučit, aby kapitole věnovali 60 min.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Občan, správní orgán, obec, kraj, podání, písemnost, stížnost, námět, právo povinnost,

VÝKLADOVÁ ČÁST

8.1 Obecně o problematice

V úvodu kapitoly s názvem „Kontrola veřejné správy veřejnosti“, je potřebné uvést alespoň některé skutečnosti dotýkající se občana. Je zcela jistě shoda na tom, že občan, člověk je středobodem všeho dění ve společnosti. Občan má významná práva v soukromém, společenském i soukromém životě, práva má i v oblasti veřejného života, podílí se na něm přímo (má právo volit, být volen) i nepřímo, kdy svoje práva vykonává prostřednictvím volených orgánů (poslanci Poslanecké sněmovny, senátoři Senátu, členové zastupitelstvo obce, členové zastupitelstva kraje).

8.2 Postavení občana ve společnosti

V tomto ohledu je nasnadě, že na prvním místě je nezbytné věnovat pozornost občanovi. Definici, podrobnosti, postavení a jiné důležité skutečnosti jsou vymezené v zákoně č.89/2012 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů (dále jen občanský zákoník).

Soukromé právo, kde mají občané stejná práva a povinnosti, **chrání důstojnost a svobodu člověka** i jeho přirozené právo starat se o vlastní štěstí a štěstí jeho rodiny nebo lidí jemu blízkých takovým způsobem, jenž nepůsobí bezdůvodně újmu druhým. Soukromé právo spočívá zejména na zásadách, že:

- každý má právo na ochranu svého života a zdraví, jakož i svobody, cti, důstojnosti a soukromí,
- rodina, rodičovství a manželství požívají zvláštní zákonné ochrany,
- nikdo nesmí pro nedostatek věku, rozumu nebo pro závislost svého postavení utrpět nedůvodnou újmu; nikdo však také nesmí bezdůvodně těžit z vlastní neschopnosti k újmě druhých,
- daný slib zavazuje a smlouvy mají být splněny,

vlastnické právo je chráněno zákonem a jen zákon může stanovit, jak vlastnické právo vzniká a zaniká (§ 3 občanského zákoníku).

K výkonu práv a plnění povinností, které občan má je důležité nést důsledky za své činy. Jak vyplývá z ustanovení § 15 občanského zákoníku „Právní osobnost člověka, je způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti“. **Svéprávnost je způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem (právně jednat**

Práva může mít a vykonávat jen osoba. Povinnost lze uložit jen osobě a jen vůči ní lze plnění povinnosti vymáhat. **Osoba je fyzická, nebo právnická** (§§ 17,18 občanského zákoníku).

Každý člověk odpovídá za své jednání, je-li s to posoudit je a ovládnout. Kdo se vlastní vinou přivede do stavu, v němž by jinak za své jednání odpovědný nebyl, odpovídá za jednání v tomto stavu učiněná (§ 24 občanského zákoníku).

8.3 Práva a svobody člověka a občana stanovené Listinou základních práv a svobod

Práva člověka a občana podílet se na činnostech veřejné správy má své místo v Listině základních práva svobod (dále jen LZPS), která je součástí ústavního pořádku České republiky. Hned úvodní čl. 1 stanoví, že **lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech.** Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezcizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné. Povinnosti jim mohou být ukládány toliko na základě zákona a v jeho mezích a jen při zachování základních práv a svobod (čl. 4 LZPS).

Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena (čl. 7 LZPS). **Státní orgány a orgány územní samosprávy jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti.** Podmínky a provedení stanoví zákon (čl. 17 LZPS).

Petiční právo je zaručeno; ve věcech veřejného nebo jiného společného zájmu má každý právo sám nebo s jinými se obracet na státní orgány a orgány územní samosprávy s žádostmi, návrhy a stížnostmi.

Zákon č. 85/1990 Sb., o petičním právo ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o petičním právu) mj. stanoví v § 1 „**Každý má právo** sám nebo společně s jinými **obracet se na státní orgány se žádostmi, návrhy a stížnostmi ve věcech veřejného nebo jiného společného zájmu,** které patří do působnosti těchto orgánů. Právnické osoby mohou toto

právo vykonávat, je-li to v souladu s cíli jejich činnosti. Peticí se nesmí zasahovat do nezávislosti soudu. Petice nesmí vyzývat k porušování ústavy a zákonů, popírání nebo omezování osobních, politických nebo jiných práv občanů pro jejich národnost, pohlaví, rasu, původ, politické nebo jiné smýšlení, náboženské vyznání a sociální postavení, nebo k rozněcování nenávisti a nesnášenlivosti z těchto důvodů, anebo k násilí nebo hrubé neslušnosti.

Podání a vyřízení petice

Petice musí být písemná a musí být pod ní uvedeno jméno, příjmení a bydliště toho, kdo ji podává; podává-li petici petiční výbor, uvedou se jména, příjmení a bydliště všech členů výboru a jméno, příjmení a bydliště toho, kdo je oprávněn členy výboru v této věci zastupovat. Státní orgán, jemuž je petice adresována, je povinen ji přijmout. Nepatří-li věc do jeho působnosti, petici do 5 dnů postoupí příslušnému státnímu orgánu a uvědomí o tom toho, kdo petici podal.

Státní orgán, který petici přijal, je povinen její obsah posoudit a do 30 dnů písemně odpovědět tomu, kdo ji podal anebo tomu, kdo zastupuje členy petičního výboru. V odpovědi uvede stanovisko k obsahu petice a způsob jejího vyřízení (§ 5 zákona o petičním právu).

Mezi občanská práva nepochybně patří svoboda shromažďovací. Tu lze charakterizovat jako základní lidské právo čl. 19 LZPS uvádí, že právo pokojně se shromažďovat je zaručeno. Toto právo lze omezit zákonem v případech shromáždění na veřejných místech. Občané mají právo podílet se na správě veřejných věcí přímo nebo svobodnou volbou svých zástupců. V neposlední řadě je potřeba zmínit ještě jednu z významných. Občané mají za rovných podmínek přístup k voleným a jiným veřejným funkcím (čl. 21 LZPS).

8.4 Stížnosti ve veřejné správě podle zákona č. 500/2004 Sb., správní řád ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 500/2004 Sb., **správní řád** ve znění pozdějších předpisů je procesní právní předpis, který **upravuje postup** orgánů moci výkonné, orgánů územních samosprávných celků a jiných orgánů, právnických a fyzických osob, **pokud vykonávají působnost v oblasti veřejné správy.**

Mj. skutečností, které správní řád vymezuje, se v ustanovení § 175 uvádí, že „Dotčené osoby mají právo obracet se na správní orgány se stížnostmi:

- proti **nevhodnému chování úředních osob,**
- proti **postupu správního orgánu,** neposkytuje-li tento zákon jiný prostředek ochrany“.

Stížnost se správnímu orgánu podává písemně nebo ústně do protokolu. Podání stížnosti nesmí být stěžovateli na újmu. Správní orgán, který podání přijal, je povinen prošetřit skutečnosti ve stížnosti uvedené, není příslušný k vyřízení, neprodleně zašle příslušnému správnímu orgánu a podatele o tom informuje. Považuje-li to za vhodné, vyslechne stěžovatele, osoby, proti nimž stížnost směřuje, popřípadě další osoby, které mohou přispět k objasnění věci.

Stížnost musí být vyřízena do 60 dnů ode dne jejího doručení správnímu orgánu příslušnému k jejímu vyřízení. **O vyřízení stížnosti musí být stěžovatel v této lhůtě vyrozuměn.** Stanovenou lhůtu lze překročit jen tehdy, nelze-li v jejím průběhu zajistit podklady potřebné pro vyřízení stížnosti.

Pokud byla stížnost shledána důvodnou nebo částečně důvodnou, **je správní orgán povinen bezodkladně učinit nezbytná opatření k nápravě.** O výsledku šetření a opatřeních přijatých k nápravě se učiní záznam do spisu. Stěžovatel bude vyrozuměn jen tehdy, jestliže o to požádal.

Má-li stěžovatel za to, že stížnost, kterou podal u příslušného správního orgánu, **nebyla řádně vyřízena, může požádat nadřízený správní orgán,** aby přešetřil způsob vyřízení stížnosti.

Z uvedeného je patrné oprávnění občana, právnické osoby, v odůvodněných případech využít svého práva a požádat příslušný správní orgán o ověření správnosti postupu.

8.5 Kontrola veřejnosti na základě zákona č.128/2000 Sb., o obcích ve znění pozdějších předpisů

Významné postavení při kontrole veřejné správy veřejnosti je v zákoně č.128/2000 Sb., o obcích ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o obcích).

Obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů; tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce, je veřejnoprávní korporací, má vlastní majetek. V právních vztazích vystupuje svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývajících. Obec **pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů**; při plnění svých úkolů chrání též veřejný zájem (§ 1, 2 zákona o obcích)

Právem občana obce, který dosáhl věku 18 let, je **volit a být volen** do zastupitelstva obce, **hlasovat v místním referendu**, vyjadřovat na zasedání zastupitelstva obce v souladu s jednacím řádem svá stanoviska k projednávaným věcem.

Občan obce má právo se též **vyjadřovat k návrhu rozpočtu obce a k závěrečnému účtu** obce za uplynulý kalendářní rok, a to buď písemně ve stanovené lhůtě, nebo ústně na zasedání zastupitelstva obce, **nahlížet do rozpočtu obce** a do závěrečného účtu obce za uplynulý kalendářní rok, **do usnesení a zápisů z jednání zastupitelstva obce, do usnesení rady obce, výborů zastupitelstva obce a komisí rady obce** a pořizovat si z nich výpisy.

Občan obce je oprávněn **požadovat projednání určité záležitosti v oblasti samostatné působnosti radou obce nebo zastupitelstvem obce**; je-li žádost podepsána nejméně 0,5 % občanů obce, musí být projednána na jejich zasedání nejpozději do 60 dnů, jde-li o působnost zastupitelstva obce, nejpozději do 90 dnů. Důležitým oprávněním občana je **podávat orgánům obce návrhy, připomínky a podněty**. Orgány obce, kterým je mj. zastupitelstvo, rada i starosta, je vyřizují bezodkladně, nejdéle však do 60 dnů, jde-li o působnost zastupitelstva obce, nejpozději do 90 dnů.

Z hlediska kontroly veřejné správy veřejnosti je potřeba uvést i **pravomoci členů zastupitelstva obce**, o kterých rozhodují, přijímají usnesení a z této činnosti jsou odpovědni občanům obce. Zastupitelstvo obce **rozhoduje** ve věcech patřících do samostatné působnosti obce, mj. **schvaluje** program rozvoje obce, rozpočet obce, závěrečný účet obce a účetní závěrku obce sestavenou k rozvahovému dni.

Zastupitelstvo obce zřizuje a může rušit příspěvkové organizace a organizační složky obce, schvalovat jejich zřizovací listiny, **rozhodovat o založení** nebo rušení **právnických osob**, schvalovat jejich zakladatelské listiny, společenské smlouvy, zakládací smlouvy a stanovy a rozhodovat o účasti v již založených právnických osobách.

Je patrný rozsah pravomoci, a jak je uvedeno v ustanovení § 1, 2 zákona o obcích **pečovat o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů**. Občané obce mají výsostné právo ověřit plnění přijatých rozhodnutí a usnesení zastupitelstva obce a to jak na zasedání zastupitelstva, tak i formou podání námětu a připomínek ke zkvalitnění činnosti.

Je otázkou, jak je v praxi uplatňována pravomoc veřejnosti dotýkající se kontroly orgánů při plnění přijatých či zákonem uložených povinností.

DEFINICE

Obec pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů

KONTROLNÍ OTÁZKA

Jaké povinnosti vůči občanům obce má zastupitelstvo obce?

KORESPONDENČNÍ ÚKOL

Zjistěte, ve Vaší obci, jaké programové prohlášení bylo za současné volební období orgánem obce přijato a zda na zasedání zastupitelstva obce byly jednotlivých bodů tohoto prohlášení věnována pozornost. Vaše stanovisko, prezentujte na seminární složce výuky.

K ZAPAMATOVÁNÍ

Obec pečuje o všestranný rozvoj svého území a **o potřeby svých občanů**.

ODPOVĚDI

Odpovědi na kladené otázky studenti najdou v textu kapitoly.

SHRNUTÍ KAPITOLY

Kapitola s názvem „Kontrola veřejné správy veřejnosti“, si klade za cíl uvést některé z aspektů, kterými může občan nebo skupina občanů v určité míře ovlivnit dění v obci. Občan má významná práva v této oblasti veřejného života.

Především se může podílet v realizaci zájmů občanů přímo, tím že bude zvolen do zastupitelstva. Nepřímo může dění v obci vykonávat prostřednictvím volených orgánů.

Výklad k záležitosti uplatnění práva kontroly veřejnosti autorka vybrala některé z právních předpisů, které se problematiky dotýkají. Postavení občana i další jiné důležité skutečnosti jsou vymezené v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů. Soukromé právo **chrání důstojnost a svobodu člověka** i jeho přirozené právo starat se o vlastní štěstí a štěstí jeho rodiny nebo lidí jemu blízkých tak, aby nepůsobil bezdůvodně újmu druhým. Spočívá též na zásadách, každý má právo na ochranu svého života a zdraví, jakož i svobody, cti, důstojnosti a soukromí, rodina, rodičovství a manželství požívají zvláštní zákonné ochrany.

K tomu, aby mohl občan vykonávat práva a plnit povinnosti, je nadá právní osobnosti tj. je způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti, **je způsobilý nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem tedy právně jednat** (nést důsledky za své činy).

Každý člověk odpovídá za své jednání, je-li s to posoudit je a ovládnout. Kdo se vlastní vinou přivede do stavu, v němž by jinak za své jednání odpovědný nebyl, odpovídá za jednání v tomto stavu učiněná.

Práva člověka a občana podílet se na činnostech veřejné správy má své místo v **Listině základních práva svobod**, čl. 1 stanoví, že **lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech**. Státní orgány a orgány územní samosprávy jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti.

Zákon č. 85/1990 Sb., o petičním právu ve znění pozdějších předpisů stanoví, že „**Každý má právo sám nebo společně s jinými obracet se na státní orgány se žádostmi, návrhy a stížnostmi ve věcech veřejného nebo jiného společného zájmu**, které patří do působnosti těchto orgánů.

Státní orgán, který petici přijal, je povinen její obsah posoudit a do 30 dnů písemně odpovědět tomu, kdo ji podal anebo tomu, kdo zastupuje členy petičního výboru.

Dalším právním předpisem, který opravňuje občana určitým způsobem kontrolovat činnost veřejné správy je zákon č. 500/2004 Sb., **správní řád** ve znění pozdějších předpisů. V ustanovení § 175 uvádí, že „Dotčené osoby mají právo obracet se na správní orgány se stížnostmi proti **nevhodnému chování úředních osob**, anebo proti **postupu správního orgánu**, neposkytuje-li správní řád jiný prostředek ochrany“.

Stížnost musí být vyřízena do 60 dnů ode dne jejího doručení správnímu orgánu příslušnému k jejímu vyřízení. **O vyřízení stížnosti musí být stěžovatel v této lhůtě vyrozuměn.** Stanovenou lhůtu lze překročit jen tehdy, nelze-li v jejím průběhu zajistit podklady potřebné pro vyřízení stížnosti.

Významné postavení při kontrole veřejné správy, veřejností poskytuje zákon č. 128/2000 Sb., o obcích ve znění pozdějších předpisů. Obec **pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů**; při plnění svých úkolů chrání též veřejný zájem. Občan obce má právo se podílet na činnostech jak přímo, tak nepřímo, ověřovat plnění přijatých rozhodnutí a usnesení zastupitelstva obce.

LITERATURA

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku

Zákon č. 84/1990 Sb., o právu shromažďovacím

Zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním

Zákon č.128/2000 Sb., o obcích ve znění pozdějších předpisů

9 SPRÁVNÍ KONTROLA A JEJÍ ETAPY

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Kontrolní činnost nepochybně patří k činnostem ve veřejné správě. Kapitola objasní působnost kontrolního orgánu při kontrole činnosti orgánů moci výkonné, orgánů ÚSC, jiných orgánů, právnických a fyzických osob, tj. kontrolovaných osob. Text kapitoly uvede postup kontrolního při zahájení kontroly, vlastního průběhu. Dále poskytne informace o právech a povinnostech jak kontrolního orgánu, tak i kontrolovaného. Zmíní postup při vyhotovení protokolu, možnosti podání námitek kontrolovanou osobou a jejich vyřízení. Kapitulu uzavírá informace o přestupcích, kterých se mohou dopustit kontrolované osoby a informace zveřejňování výsledků kontrol.

CÍLE KAPITOLY

informovat studenty o poslání kontroly ve veřejné správě, z hlediska struktury, činnosti, pravomoci, povinnosti, vlastní realizaci kontrol, výsledků kontrol.

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

K prostudování kapitoly bude postačit hodina a půl času.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Kontrola, kontrolní orgán, kontrolovaná osoba, právo, povinnost, zpráva, námitky, opatření.

VÝKLADOVÁ ČÁST

O procesních postupech ve veřejné správě, tj. řešení záležitosti účastníků správního řízení, daňového řízení i řízení soudního již bylo pojednáno v předmětech, které se dotýkaly právních disciplín.

Předmět „kontrola ve veřejné správě“ je dalším předmětem, který zákonitě věnuje pozornost právním předpisům hmotného práva, kde jsou stanovené práva a povinnosti subjektů, ale též i procesu, tj. postupu správních orgánů při rozhodování o právech, právem chráněných zájmech a povinnostech dotčených subjektů. Takové oprávnění rozhodovat o uvedených skutečnostech má ze zákona správní orgán. Jedním z aspektů regulace chování občanské společnosti je kontrola, která může být realizována pouze na základě zákona a v jeho mezích. Zcela jistě je shoda na tom, že kontrola určitým způsobem zasahuje do práv kontrolovaného, omezuje ho v pracovním procesu, proto je nezbytné veškeré postupy při provádění kontroly dodržovat a respektovat.

Oprávnění k provedení kontroly v rozsahu zjištění skutečného stavu a porovnání se stavem chtěným, tedy stanoveným v zákonech hmotného práva vymezuje **zákon č. 255/2012 Sb., kontrolní řád ve znění pozdějších předpisů** (dále jen kontrolní řád)

9.1 Obecná charakteristika

Kontrolní řád je procesním právním předpisem, který upravuje **postup orgánů moci výkonné, orgánů územních samosprávných celků, jiných orgánů a právnických nebo fyzických osob**, pokud vykonávají působnost v oblasti veřejné správy (dále jen „kontrolní orgán“), **při kontrole činnosti orgánů moci výkonné, orgánů ÚSC, jiných orgánů, právnických a fyzických osob** (dále jen „kontrolovaná osoba“).

Kontrolní orgány postupují podle kontrolního řádu též při realizaci kontroly výkonu státní správy a dále **při kontrole činnosti právnických osob založených nebo zřízených státem nebo ÚSC** vykonávané ze strany zakladatele nebo zřizovatele (§ 1 kontrolního řádu).

Kontrolní orgán zpracuje plán kontrol, nebrání-li tomu jejich povaha nebo účel. Kontrolní orgán koordinuje obsah plánu kontrol s ostatními kontrolními orgány, je-li to v zájmu ochrany práv kontrolovaných osob a nebrání-li tomu účel kontrol (§ 27 kontrolního řádu).

9.1.1 Úkony předcházející kontrole, průběh kontroly

Úkony předcházející kontrole

Kontrolní orgán je v souladu s kontrolním řádem oprávněn provádět úkony před zahájením kontroly. Účelem takových úkonů je opatření si podkladů pro posouzení, zda zahájit u kontrolované osoby, kontrolu.

O úkonech, které kontrolní orgán provede, **pořizuje záznam**. Navazuje-li na tyto úkony kontrola, mohou sloužit skutečnosti takto získané jako podklad pro kontrolní zjištění (§ 3 kontrolního řádu).

Kontrolu vykonává fyzická osoba, kterou kontrolní orgán k tomu pověřil. Doklad „Pověření ke kontrole“ vydává vedoucí kontrolního orgánu. Je-li při kontrole kontrolujících více, nadřízený určí jednoho z nich **vedoucím kontrolní skupiny**. Pověření ke kontrole je buď písemné, nebo kontrolní orgán má průkaz, slouží k zahájení kontroly z moci úřední (§ 4, 5 kontrolního řádu). Po předložení tohoto dokladu má kontrolní orgán právo na předložení podkladu k provedení kontroly.

Kontrolní orgán může **k účasti na kontrole** v zájmu dosažení jejího účelu **přizvat fyzickou osobu**, kterou zároveň poučí o jejích právech a povinnostech při účasti na kontrole.

Průběh kontroly v souladu s kontrolním řádem

9.1.2 Práva a povinnosti kontrolní orgánu při realizaci kontroly, práva a povinnosti kontrolované osoby podle kontrolního řádu

Kontrolující nebo přizvaná osoba má **povinnost zachovávat mlčenlivost** o všech skutečnostech, o kterých se dozvěděla v souvislosti s kontrolou nebo s úkony předcházejícími kontrole, a nezneužívat takto získaných informací. Povinnost mlčenlivosti kontrolujícího nebo přizvané osoby trvá i po skončení jejich pracovněprávního nebo jiného vztahu (§20 kontrolního řádu).

Kontrolující orgán je podle § 7 kontrolního řádu, v souvislosti s výkonem kontroly **oprávněn vstupovat**:

- do staveb, dopravních prostředků,
- na pozemky a do dalších prostor s výjimkou obydlí, jež vlastní nebo užívá kontrolovaná osoba anebo jinak přímo souvisí s výkonem a předmětem kontroly, je-li to nezbytné k výkonu kontroly.

- vstoupit do obydlí je kontrolující oprávněn jen tehdy, je-li obydlí užívané k podnikání nebo provozování jiné hospodářské činnosti.

Vlastníci nebo uživatelé těchto prostor jsou **povinni** kontrolujícímu vstup umožnit.

Další práva kontrolujícího vyplývající z ustanovení § 8 kontrolního řádu v souvislosti s výkonem kontroly je dále **oprávněn**:

- požadovat prokázání totožnosti fyzické osoby, která je přítomna na místě kontroly,
- provádět kontrolní nákupy, odebírat vzorky, provádět potřebná měření, sledování, prohlídky a zkoušky,
- požadovat poskytnutí údajů, dokumentů a věcí vztahujících se k předmětu kontroly nebo k činnosti kontrolované osoby, **v odůvodněných případech může kontrolující zajišťovat originální podklady**,
- pořizovat obrazové nebo zvukové záznamy,
- **v míře nezbytné** pro průběh kontroly **užívat technických prostředků** kontrolované osoby, a to po předchozím projednání s kontrolovanou osobou,
- **vyžadovat od kontrolované osoby** a povinné osoby další **součinnost** potřebnou k výkonu kontroly.

Povinnosti kontrolujícího při realizaci kontroly

Kontrolující je v souvislosti s výkonem kontroly podle ustanovení § 9 kontrolního řádu, mj. povinen:

- zjistit stav věci v rozsahu nezbytném pro dosažení účelu kontroly a v závislosti na povaze kontroly doložit kontrolní zjištění potřebnými podklady, šetřit práva a oprávněné zájmy kontrolované osoby, povinné osoby a třetí osoby,
- **předložit kontrolované osobě** nebo povinné osobě **pověření ke kontrole**, a požádá-li o to kontrolovaná osoba nebo povinná osoba, též další dokument, který dokládá, že se jedná o osobu uvedenou v pověření ke kontrole,
- vydat potvrzení o zajištěných originálních podkladech, a pominou-li důvody jejich zajištění, neprodleně je vrátit,
- umožnit kontrolované osobě účastnit se kontrolních úkonů při výkonu kontroly na místě,
- vyhotovit protokol o kontrole a doručit jeho stejnopis kontrolované osobě.

Práva a povinnosti kontrolované osoby a povinné osoby

Kontrolovaná osoba je realizace kontroly prováděné kontrolním orgánem, **oprávněna** požadovat po kontrolujícím předložení pověření ke kontrole a dalšího dokumentu, který dokládá, že se jedná o osobu uvedenou v pověření ke kontrole, **namítnout podjatost kontrolujícího** nebo přizvané osoby. Je oprávněná se též seznámit se s obsahem protokolu o kontrole a případně **podávat námitky proti kontrolním zjištěním** uvedeným v protokolu o kontrole.

Kontrolovaná osoba je povinna vytvořit podmínky pro výkon kontroly, **umožnit kontrolujícímu výkon jeho oprávnění, vyplývající z pověření**, dále poskytovat k tomu potřebnou součinnost. **Ve lhůtě**, určené kontrolujícím **předložit** písemnou **zprávu o odstranění nebo prevenci nedostatků** zjištěných kontrolou, pokud o to kontrolující požádá.

Kontrolovaná osoba též je povinna **poskytnout kontrolujícímu součinnost** potřebnou k výkonu kontroly, nelze-li tuto součinnost zajistit prostřednictvím kontrolované osoby (§ 10 kontrolního řádu).

Poznámka k odebírání vzorků

Kontrolující orgán může odebírat pouze nezbytně nutné množství vzorku; o odběru vzorku vydá potvrzení (je-li to možné, odebraný vzorek vrátí). Za odebraný vzorek zaplatí kontrolní orgán osobě, již byl vzorek odebrán, náhradu ve výši ceny, za kterou tato osoba věc v době jejího odebrání běžně na trhu prodává. Pokud by nebylo možné cenu určit, pak náhradu ve výši ceny, za kterou věc pořídila, případně náhradu ve výši účelně vynaložených nákladů (§ 11 kontrolního řádu).

9.1.3 Protokol o provedené kontrole kontrolním orgánem

Kontrolní orgán je povinen vyhotovit protokol o kontrole, který obsahuje skutečnosti vztahující se k vykonané kontrole mj.:

- označení kontrolního orgánu a kontrolujícího, označení ustanovení právního předpisu vymezujícího pravomoc kontrolního orgánu k výkonu kontroly,
- označení přizvané osoby, včetně důvodu jejího přizvání,
- označení **předmětu kontroly a kontrolní úkon**, jímž byla kontrola zahájena, a den, kdy byl tento kontrolní úkon proveden,
- **kontrolní zjištění**, obsahující zjištěný stav věci s uvedením nedostatků a označení právních předpisů, které byly porušeny, včetně uvedení podkladů, z kterých tato kontrolní zjištění vycházejí,

- poučení o možnosti podat proti kontrolním zjištěním uvedeným v protokolu o kontrole námitky s uvedením lhůty pro jejich podání a komu se podávají,
- datum vyhotovení a podpis kontrolujícího.

Protokol o kontrole, jak stanoví § 12 kontrolního řádu, se vyhotoví kontrolní orgán **ve lhůtě 30 dnů ode dne provedení posledního kontrolního úkonu**, ve zvláště složitých případech do 60 dnů a doručí ho kontrolované osobě.

Kontrolovaná osoba může **proti kontrolnímu zjištění** uvedenému v protokolu o kontrole **podat námitky**. Lhůta pro podání kontrolnímu orgánu je **do 15 dnů ode dne doručení protokolu** o kontrole, není-li stanovena v protokolu o kontrole lhůta delší. Námitky se podávají **písemně**, musí z nich být zřejmé, proti jakému kontrolnímu zjištění směřují, a musí **obsahovat odůvodnění nesouhlasu s tímto kontrolním zjištěním** (§ 13 kontrolního řádu).

Vedoucí kontrolní skupiny nebo kontrolující při vyřizování námitek berou v úvahu odůvodnění kontrolované osoby včetně skutečností, které by mohly ovlivnit jejich stanovisko. V případě, že vedoucí kontrolní skupiny nebo kontrolující nevyhoví námitkám kontrolované osoby, ve lhůtě 7 dnů ode dne jejich doručení, **vyřídí je nadřízená osoba kontrolujícího ve lhůtě 30 dnů ode dne jejich doručení** tak, že jim vyhoví, částečně vyhoví, nebo je zamítne.

Ve zvláště složitém případě se lhůta pro vyřízení námitek nadřízenou osobou kontrolujícího prodlužuje o 30 dnů. O tomto prodloužení lhůty nadřízená osoba kontrolujícího kontrolovanou osobu předem vyrozumí.

Námitky, z nichž není zřejmé, proti jakému kontrolnímu zjištění směřují, nebo námitky, u nichž chybí odůvodnění, **nadřízená osoba kontrolujícího zamítne** jako nedůvodné. Nadřízená osoba kontrolujícího zamítne také námitky podané opožděně nebo neoprávněnou osobou (§ 14 kontrolního řádu).

Náklady vzniklé kontrolnímu orgánu v souvislosti s výkonem kontroly nese kontrolní orgán. Náklady vzniklé kontrolované osobě nebo povinné osobě v souvislosti s výkonem kontroly nesou tyto osoby (§ 23 kontrolního řádu).

9.1.4 Přestupky fyzických, právnických a podnikajících fyzických osob

Fyzická osoba, právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že jako kontrolovaná osoba např., že nevytvoří podmínky pro výkon kontroly, neposkytne ke kontrole potřebnou součinnost. Za přestupek lze uložit pokutu od 200 000 až do 500 000 Kč. Přestupky projednává kontrolní orgán, který je příslušný k provedení kontroly, v souvislosti, s níž byl přestupek spáchán (§§ 15 a 17 kontrolního řádu).

9.1.5 Zveřejňování informací o kontrolách realizovaných ve veřejné správě

Kontrolní orgán pravidelně, alespoň jednou ročně, zveřejní způsobem umožňujícím dálkový přístup obecné informace o výsledcích kontrol.

SHRNUTÍ KAPITOLY

Tématem kapitoly je procesní postup oprávněného kontrolního orgánu při realizaci kontroly ve veřejné správě.

Oprávnění k provedení kontroly v rozsahu zjištění skutečného stavu a porovnání se stavem chtěným, tedy stanoveným v zákonech hmotného práva vymezuje **zákon č. 255/2012 Sb., kontrolní řád** ve znění pozdějších předpisů. Kontrolní řád je procesním právním předpisem, který upravuje **postup orgánů moci výkonné, orgánů územních samosprávných celků, jiných orgánů a právnických nebo fyzických osob**, pokud vykonávají působnost v oblasti veřejné správy, **při kontrole činnosti orgánů moci výkonné**, orgánů ÚSC, jiných orgánů, právnických a fyzických osob.

Kontrolní orgány postupují podle kontrolního řádu též při realizaci kontroly výkonu státní správy, rovněž **při kontrole činnosti právnických osob založených nebo zřízených státem nebo ÚSC** vykonávané ze strany zakladatele nebo zřizovatele.

Kontrolní orgán zpracuje plán kontrol, nebrání-li tomu jejich povaha nebo účel. Kontrolní orgán koordinuje obsah plánu kontrol s ostatními kontrolními orgány, je-li to v zájmu

ochrany práv kontrolovaných osob a nebrání-li tomu účel kontrol. **O úkonech**, které kontrolní orgán provede, **pořizuje záznam**. Navazuje-li na tyto úkony kontrola, mohou sloužit skutečnosti takto získané jako podklad pro kontrolní zjištění.

Kontrolu vykonává fyzická osoba, kterou kontrolní orgán k tomu pověřil. Doklad „Pověření ke kontrole“ vydává vedoucí kontrolního orgánu. Kontrolující nebo přizvaná osoba má **povinnost zachovávat mlčenlivost** o všech skutečnostech, o kterých se dozvěděla v souvislosti s kontrolou nebo s úkony předcházejícími kontrole, a nezneužívat takto získaných informací.

Kontrolující orgán je v souvislosti s výkonem kontroly **oprávněn** vstupovat mj. do staveb, dopravních prostředků, na pozemky a do dalších prostor. **Vlastníci nebo uživatelé** těchto prostor jsou **povinni** kontrolujícímu vstup umožnit.

Kontrolující je v souvislosti s výkonem kontroly mj. povinen zjistit stav věci v rozsahu nezbytném pro dosažení účelu kontroly a v závislosti na povaze kontroly doložit kontrolní zjištění potřebnými podklady, šetřit práva a oprávněné zájmy kontrolované osoby, povinné osoby a třetí osoby. **Předložit též kontrolované osobě** nebo povinné osobě **pověření ke kontrole**.

Kontrolovaná osoba je realizace kontroly prováděné kontrolním orgánem, **oprávněna** požadovat po kontrolujícím předložení pověření ke kontrole a dalšího dokumentu, který dokládá, že se jedná o osobu uvedenou v pověření ke kontrole, **namítnout podjatost kontrolujícího** nebo přizvané osoby. Je oprávněna se též seznámit se s obsahem protokolu o kontrole a případně **podávat námítky proti kontrolním zjištěním** uvedeným v protokolu o kontrole.

Kontrolovaná osoba též je povinna **poskytnout kontrolujícímu součinnost** potřebnou k výkonu kontroly, nelze-li tuto součinnost zajistit prostřednictvím kontrolované osoby.

Kontrolní orgán je povinen vyhotovit protokol o kontrole, který obsahuje skutečnosti vztahující se k vykonané kontrole.

Co se týče lhůt, pak v případě protokolu o kontrole, ten je nezbytné vyhotovit **ve lhůtě 30 dnů ode dne provedení posledního kontrolního úkonu**, ve zvláště složitých případech do 60 dnů a doručí ho kontrolované osobě.

Kontrolovaná osoba může **proti kontrolnímu zjištění** uvedenému v protokolu o kontrole **podat námitky**. Lhůta pro podání kontrolnímu orgánu je **do 15 dnů ode dne doručení protokolu** o kontrole, není-li stanovena v protokolu o kontrole lhůta delší

Námitky, z nichž není zřejmé, proti jakému kontrolnímu zjištění směřují, nebo námitky, u nichž chybí odůvodnění, **nadřízená osoba kontrolujícího zamítne** jako nedůvodné.

Náklady vzniklé kontrolnímu orgánu v souvislosti s výkonem kontroly nese kontrolní orgán. Náklady vzniklé kontrolované osobě nebo povinné osobě v souvislosti s výkonem kontroly nesou tyto osoby (§ 23 kontrolního řádu).

Fyzická osoba, právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba **se dopustí přestupku** tím, že jako kontrolovaná osoba např., že nevytvoří podmínky pro výkon kontroly, neposkytne ke kontrole potřebnou součinnost. Za přestupek lze uložit pokutu od 200 000 až do 500 000 Kč. Přestupky projednává kontrolní orgán, který je příslušný k provedení kontroly, v souvislosti, s níž byl přestupek spáchán.

Kontrolní orgán pravidelně, alespoň jednou ročně, zveřejní způsobem umožňujícím dálkový přístup obecné informace o výsledcích kontrol.

KONTROLNÍ OTÁZKA

K čemu v oblasti kontroly ve veřejné správě, slouží zákon o kontrolním řádu?.

Jaké pravomoci má kontrolní orgán při realizaci kontroly, uveďte alespoň 3

Kontrolovaný má vůči kontrolnímu orgánu povinnost, uveďte alespoň 3

KORESPONDENČNÍ ÚKOL

Vyhledej na stránkách Úřadu práce České republiky zaměření kontrol v I. pololetí roku 2022. Zaměřte se na jednu oblast, popište a na seminární složce výuky, prezentujte.

K ZAPAMATOVÁNÍ

Povinnosti kontrolního orgánu je vyhotovit protokol s náležitostmi, jak stanoví kontrolní řád.

DALŠÍ ZDROJE

Zdroji, se kterými je potřeba pracovat, jsou právní předpisy veřejného práva, některé jsou prezentovány v textu kapitoly, najdete je též v „zákonech pro lidi“ na internetu.

ODPOVĚDI

Odovědi, kladené v textu „otázky“ naleznete v textu kapitoly. Podívejte se.

OTÁZKY

Kontrolní orgán se řídí při kontrole kontrolním řádem, definujte předmět.

Kontrolní orgán vyhotoví protokol o kontrole ve lhůtě..... ode dne provedení posledního kontrolního úkonu.

Kontrolovaná osoba může proti kontrolnímu zjištění podat námitky ve lhůtě do.....ode dne doručení protokolu o kontrole.

SAMOSTATNÝ ÚKOL

V tomto případě nestanovím úkol, nechám na Vás iniciativu. Text, ale bude mít 3 strany (úvod, stať a závěr).

LITERATURA

Zákon č.255/2012 Sb., kontrolní řád ve znění pozdějších předpisů

10 FINANČNÍ KONTROLA, SUBJEKTY, PŮSOBNOST KONTROLNÍCH ORGÁNŮ, PŘESTUPKY

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Finanční kontrola je důležitou složkou hospodaření státu. Řádné rozdělení, užití i vyúčtování finančních prostředků ze státního rozpočtu patří nepochybně k hospodaření, který využívá finance od státu.

Finanční kontrola ve veřejné správě je vykonávána mezi orgány veřejné správy, dále mezi orgány veřejné správy a žadateli nebo příjemci veřejné finanční podpory a uvnitř orgánů veřejné správy.

CÍLE KAPITOLY

Cílem kapitoly je poukázat kontrolní činnosti v oblasti financí, její průběh, práva a povinnosti výsledků kontrol. Věnovat se zásadám při nakládání s veřejnými prostředky z hlediska účelnosti, hospodárnosti a efektivnosti.

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

Studenti by studiu této kapitoly mohli věnovat 2x 120 min.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Finance, rozpočet, dokument, zákon, právo, povinnost, uživatel, hospodárnost, hospodář, účelovost, odpovědnost.

VÝKLADOVÁ ČÁST

10.1 Obecná charakteristika

Finanční kontrola ve veřejné správě je součástí systému finančního řízení zabezpečujícího hospodaření s veřejnými prostředky. Tvoří řídicí a kontrolní mechanismy, které spolu souvisí, a tak zabezpečují ochranu využívání finančních prostředků ze státního rozpočtu. Kontrola tvoří neodmyslitelnou součást řízení.

Problematika finanční kontroly je vymezená zákonem č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o finanční kontrole) a vyhláška č. 416/2004 Sb., kterou se provádí č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Orgány veřejné správy oblasti finančního hospodaření s prostředky ze státního rozpočtu jsou:

- organizační složky státu, které jsou účetní jednotkou,
- státní příspěvkové organizace,
- státní fondy,
- územní samosprávný celek (kraj a obec), dobrovolné svazek obcí,
- městské části hlavního města Prahy,
- příspěvkové organizace územního samosprávného celku, městské části hlavního města Prahy nebo dobrovolného svazku obcí,
- státní organizace Správa železniční dopravní cesty,
- jiné právnická osoba zřízená k plnění úkolů veřejné správy (např. Všeobecná zdravotní pojišťovna, veřejné vysoké školy),
- právnická osoba zřízená na základě zvláštního právního předpisu, která hospodaří s veřejnými prostředky (např. oborové, resortní a další zdravotní pojišťovny, veřejné výzkumné instituce, školské právnické osoby).

10.1.1 Předmět úpravy finanční kontroly

Předmětem právní úpravy finanční kontroly je rozsah finanční kontroly vykonávané:

- mezi orgány veřejné správy,
- mezi orgány veřejné správy a žadateli nebo příjemci veřejné finanční podpory,
- uvnitř orgánů veřejné správy.

Zároveň stanoví předmět, hlavní cíle a zásady finanční kontroly. Zákon se vztahuje i na finanční kontrolu státního podniku vykonávanou ministerstvem, které plní jménem státu funkci jeho zakladatele. **Nevztahuje se** na kontrolu vykonávanou Nejvyšším kontrolním úřadem na kontrolu hospodaření s majetkem zvláštního charakteru a na přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků podle zákona č.250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů a dále na kontrolu právnických osob, k nimž stát nebo územní samosprávné celky plní funkci zakladatele (§2 zákona o finanční kontrole).

Předmětem kontroly je především zjištění stavu řešené věci, stanovení cíle, využití dostupných prostředků, které usnadní průběh kontroly, sumarizace výsledků, kontrolu chyb, rizik i příp. plýtvání finančními prostředky.

10.1.2 Vymezení některých pojmů

Výklad pojmů je důležitou součástí textu, slouží k bližšímu objasnění předmětné věci.

Orgán veřejné správy, organizační složka státu, která je účetní jednotkou, státní příspěvková organizace, státní fondy, územní samosprávný celek, městská část hlavního města Prahy, dobrovolný svazek obcí, příspěvková organizace územního samosprávného celku, městské části hlavního města Prahy nebo dobrovolného svazku obcí, státní organizace Správa železniční dopravní cesty a jiná právnická osoba zřízená k plnění úkolů veřejné správy,

kontrolovanou osobou, orgán veřejné správy, právnická nebo fyzická osoba, která je žadatelem o veřejnou finanční podporu nebo jejím příjemcem. Kontrolovanou osobou je i **zahraniční právnická nebo fyzická osoba**, pokud na území České republiky podniká a je žadatelem o veřejnou finanční podporu nebo jejím příjemcem,

kontrolním orgánem, orgán veřejné správy, který je oprávněný finanční kontrolu u kontrolované osoby vykonávat,

veřejnými financemi, veřejné příjmy a veřejné výdaje,

veřejnou finanční podporou, dotace, příspěvky, návratné finanční výpomoci a další prostředky poskytnuté ze státního rozpočtu, z rozpočtu územního samosprávného celku nebo z rozpočtu jiných právnických osob,

hospodárností, takové použití veřejných prostředků k zajištění stanovených úkolů s co nejnižším vynaložením těchto prostředků, a to při dodržení odpovídající kvality plněných úkolů, **efektivností**, takové použití veřejných prostředků, kterým se dosáhne nejvýše možného rozsahu, kvality a přínosu plněných úkolů ve srovnání s objemem prostředků vynaložených na jejich plnění, **účelností**, takové použití veřejných prostředků, které zajistí optimální míru dosažení cílů při plnění stanovených úkolů (§ 2 zákona o finanční kontrole).

10.1.3 Finanční kontrola

Finanční kontrola je součástí systému finančního řízení zabezpečujícího hospodaření s veřejnými prostředky. Tvoří ji zejména:

- systém finanční kontroly vykonávané kontrolními orgány,
- systém kontroly vykonávané podle mezinárodních smluv,
- vnitřní kontrolní systém v orgánech veřejné správy

(§ 3 zákona o finanční kontrole).

10.1.4 Hlavní cíle finanční kontroly

Mezi hlavní cíle finanční kontroly je zejména **prověřovat dodržování právních předpisů a opatření přijatých orgány veřejné správy** v mezích těchto předpisů při hospodaření s veřejnými prostředky k zajištění stanovených úkolů těmito orgány. Dále **zajistit** ochranu veřejných prostředků proti rizikům, nesrovnalostem nebo jiným nedostatkům způsobeným zejména porušením právních předpisů, **nehospodárným, neúčelným a neefektivním nakládáním s veřejnými prostředky** nebo trestnou činností.

Včasné a spolehlivé informování vedoucích orgánů veřejné správy o nakládání s veřejnými prostředky, o prováděných operacích, o jejich průkazném účetním zpracování za účelem **účinného usměrňování činnosti orgánů veřejné správy** v souladu se stanovenými úkoly

a v neposlední řadě **hospodárný, efektivní a účelný výkon** veřejné správy (§ 4 zákona o finanční kontrole).

10.1.5 Organizační zajištění finanční kontroly

Z hlediska organizačního zajištění kontroly na úseku financí, **odpovědnost** za organizování, řízení a zajištění přiměřenosti a účinnosti finanční kontroly nesou **vedoucí orgánů veřejné správy**.

Úkolem vedoucího orgánů veřejné správy, je mj. především organizovat finanční kontrolu tak, aby byla zajištěna přiměřená jistota, že kontrola **podává včasné a spolehlivé informace o hospodaření**, které jsou podkladem pro zajištění účinného řízení výkonu veřejné správy, dále dbá na to, aby finanční kontrolu **vykonávali zaměstnanci s kvalifikačními předpoklady**, jak ukládá právní předpis.

Povinnosti vedoucího je též zajistit, vyloučení nežádoucích zásahů, které by ovlivnily zaměstnance vykonávající finanční kontrolu, a též průběžně sledoval a vyhodnocoval výsledky finanční kontroly. Pokud kontrolní orgán při kontrole zjistil nedostatky, je vedoucí povinen neprodleně přijímat konkrétní opatření k nápravě (§ 5 zákon o finanční kontrole).

10.1.6 Kontrolní metody a kontrolní postupy

Finanční kontrola, stejně jak v jiných oblastech veřejné správy, používá ke zjištění požadovaného stavu, vymezené postupy a metody. V rámci této činnosti se používají zejména **kontrolní metody**:

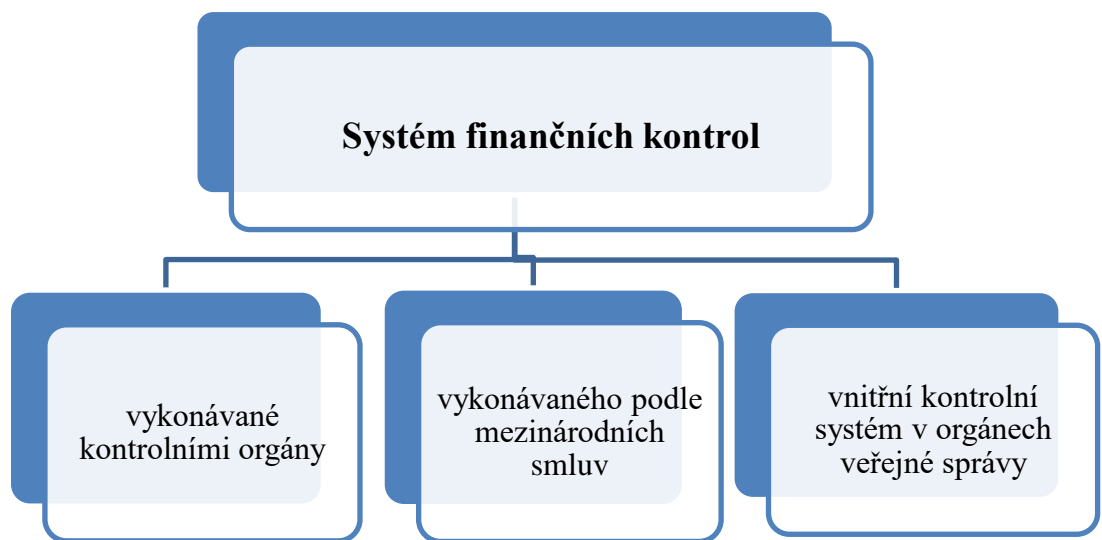
- zjištění skutečného stavu hospodaření s veřejnými prostředky a jeho porovnání s příslušnou dokumentací, sledování správnosti postupů při hospodaření s veřejnými prostředky,
- šetření a ověřování skutečností týkajících se operací, kontrolní výpočty,
- analýza údajů ve finančních výkazech nebo jiných informačních systémech a vyhodnocení jejich vzájemných vztahů.

Z hlediska kontrolních postupů při vlastní realizaci finanční kontroly jsou uplatňovány tyto:

- schvalovací postupy, které zajišťují prověření podkladů připravovaných operací a které tyto operace v případech zjištění nedostatků pozastaví až do doby jejich odstranění,
- operační postupy, které zajišťují úplný a přesný průběh operací až do jejich konečného vypořádání a vyúčtování a které zahrnují i kontrolní techniky při prověřování,
- hodnotící postupy, které zajišťují posouzení údajů o provedených operacích ukládaných v zavedených informačních systémech a obsažených v účetních, jiných finančních a statistických výkazech, hlášeních a zprávách, dále jejich porovnání se schválenými rozpočty a vyhodnocení jejich důsledků na celkové hospodaření,
- revizní postupy, které zajišťují prověření správnosti vybraných operací, jakož i revizní postupy k funkčně a organizačně nezávislému vyhodnocování přiměřenosti a účinnosti finančních kontrol zavedených v rámci systému řízení.

Obrázek 10

System finančních kontrol

Zdroj: vlastní

10.1.7 Veřejnosprávní kontrola

Ministerstvo financí jako ústřední správní úřad pro finanční kontrolu, které metodicky řídí a koordinuje výkon finanční kontroly ve veřejné správě. Rovněž vykonává funkci

centrální harmonizační jednotky se zaměřením na harmonizaci a metodické řízení výkonu finanční kontroly ve veřejné správě.

Veřejnosprávní kontrolu vykonávají kromě ministerstva financí, finanční úřady, a to **u organizačních složek státu**, státních fondů a u ostatních státních organizací, **u poskytovatelů veřejné finanční podpory**, s výjimkou územních samosprávných celků a též **u žadatelů o veřejnou finanční podporu** a u příjemců této podpory a dále u právnických a fyzických osob, které jsou napojeny do systému řízení nebo využívání prostředků Evropské unie podle přímo použitelných předpisů Evropských společenství (§10 zákona o finanční kontrole).

Vztahy mezi kontrolními orgány a kontrolovanými osobami při výkonu veřejnosprávní kontroly **se řídí kontrolním řádem**.

Při veřejnosprávní kontrole, která **předchází rozhodnutím o schválení použití veřejných prostředků**, prověřují kontrolní orgány podklady předložené kontrolovanými osobami pro **připravované operace** před jejich uskutečněním. Tato kontrola se soustřeďuje především do období před přijetím rozhodnutí nebo uzavřením smlouvy, která zavazuje orgány veřejné správy k veřejným výdajům nebo jiným plněním majetkové povahy. Zaměřuje se na prověřování skutečností, které jsou rozhodné pro vynakládání těchto výdajů nebo pro jiná plnění.

Veřejnosprávní kontrola, jak již bylo výše zmíněno, má 3 fáze, kterou je:

- **předběžná veřejnosprávní kontrola**
- **průběžná veřejnosprávní kontrola**
- **následná veřejnosprávní kontrola**

Úkolem kontrolních orgánů při **předběžné veřejnosprávní kontrole**, je posoudit, zda plánované a připravované operace odpovídají stanoveným úkolům veřejné správy (jsou v souladu s právními předpisy, schválenými rozpočty, programy, projekty, uzavřenými smlouvami nebo jinými rozhodnutími o nakládání s veřejnými prostředky).

V rámci **průběžné veřejnosprávní kontrole** se kontrolní orgán soustřeďí na dodržování stanovených podmínek a postupů při uskutečňování, vypořádávání a vyúčtování schválených operací. Zároveň, zda kontrolovaný bere na vědomí nastalé změny např. ekonomické,

právní, provozní. Kontroluje též, zda kontrolovaný subjekt provádí včas zápisy o uskutečňovaných operacích v zavedených evidencích včetně včasné přípravy stanovených finančních, účetních a jiných výkazů, hlášení a zpráv.

Při veřejnosprávní kontrole vykonávané **následně** po vyúčtování operací, kontrolní orgány prověřují, zkoumají a vyhodnocují u vybraného vzorku těchto operací mj., zda údaje o hospodaření s veřejnými prostředky věrně zobrazují zdroje, stav a pohyb veřejných prostředků, zda přezkoumávané operace jsou v souladu s právními předpisy, schválenými rozpočty, a splňují kritéria hospodárnosti, účelnosti a efektivnosti. Pokud byla přijata opatření, jak jsou kontrolovanými osobami plněna.

Ustanovení § 18 zákona o finanční kontrole se věnuje **opatření k nápravě nedostatků** zjištěných kontrolním orgánem. V tomto ohledu je povinností kontrolované osoby přijmout adekvátní opatření k odstranění vad, a to bez zbytečného odkladu nejpozději ve lhůtě, kterou stanovil kontrolní orgán.

Kontrolní orgány ukládá kontrolovaným osobám opatření k nápravě, anebo předají zprávu o výsledku kontroly, orgánům veřejné správy, které **jsou oprávněny uložit kontrolovaným osobám opatření k nápravě** (§ 18 zákona o finanční kontrole). Kontrolní orgány jsou rovněž oprávněny prověřit u kontrolovaných osob plnění těchto opatření. Podávání zpráv o výsledcích finanční kontroly.

V souvislosti s realizací finanční kontroly ve veřejné správě, má důležitou roli Ministerstvo financí, které předkládá vládě České republiky, roční zprávu o výsledcích finančních kontrol spolu s návrhem státního závěrečného účtu. Součástí zprávy je i hodnocení přiměřenosti a účinnosti zavedeného systému finanční kontroly, včetně přehledu o kontrolních zjištěních. Ministerstvo financí zprávu předává Nejvyššímu kontrolnímu úřadu (§ 22 zákona o finanční kontrole).

10.1.8 Finanční kontrola podle mezinárodních smluv

Jak je uvedeno výše, finanční kontrola se dotýká mezinárodních smluv. Ustanovení § 24 zákona o finanční kontrole vymezuje pravidla pro výkon kontroly v uvedené oblasti. Je-li Česká republika vázána mezinárodní smlouvou, **mohou vykonávat** mezinárodní organizace svými kontrolními orgány nebo určenými zmocněnci **finanční kontrolu**.

Mezinárodní organizace v rozsahu a za podmínek, které mezinárodní smlouva stanoví, oprávněny **vyžadovat si u orgánů veřejné správy České republiky spolupráci** při finanční kontrole nebo zajištění jejího výkonu. Dožádaný orgán veřejné správy je povinen požadavku vyhovět.

Umožňuje-li to smlouva, **požadují příslušné orgány veřejné správy České republiky** od mezinárodních organizací **zprávy o jimi provedených finančních kontrolách**. Kontrolovaný je povinen poskytnout Ministerstvu financí informace o finančních kontrolách a jejich výsledcích, **kteře poskytly** mezinárodním organizacím **na základě jejich vyžádání**.

10.1.9 Vnitřní kontrolní systém

Finanční kontrola ve veřejné správě, je nedílnou součástí finanční řízení. Za hospodárné a účelné využívání finančních prostředků na svěřeném úseku veřejné správy odpovídá **vedoucí orgánu veřejné správy**. **Vedoucí správního orgánu nese odpovědnost za chod svěřeného úseku, je povinen, v tomto orgánu, zavést a udržovat vnitřní kontrolní systém, který:**

- vytváří podmínky pro hospodárný, efektivní a účelný výkon veřejné správy,
- je způsobilý včas zjišťovat, vyhodnocovat a minimalizovat provozní, finanční, právní a jiná rizika vznikající v souvislosti s plněním schválených záměrů a cílů orgánu veřejné správy,
- určuje postupy pro včasné podávání informací příslušným úrovním řízení o výskytu závažných nedostatků a o přijímaných a plněných opatřeních k jejich nápravě.

V tomto ohledu vedoucí orgánu veřejné správy vymezí podmínky, postavení a působnost organizačních složek státu, které nejsou účetními jednotkami, organizačních složek územních samosprávných celků (obcí, krajů), organizačních útvarů, vedoucích a ostatních zaměstnanců tak, aby zajistil fungování řídicí kontroly a interního auditu. K tomu dále stanoví **rozsah odpovídajících pravomocí a odpovědností vedoucích a ostatních zaměstnanců** při nakládání s veřejnými prostředky, včetně úplného a přesného vymezení povinností ve vztahu k jimi plněným úkolům. Obdobně mj. **zajistí:**

- **oddělení pravomocí a odpovědností při přípravě, schvalování, provádění a kontrole operací**, zejména ve vztahu k výběrovým řízením, uzavírání smluv, vzniku závazků, platbám a vymáhání pohledávek,
- aby o všech operacích a kontrolách byl proveden záznam a vedena příslušná dokumentace,
- hospodárné, efektivní a účelné využívání veřejných prostředků v souladu se zásadami spolehlivého řízení.

Všichni vedoucí zaměstnanci orgánu veřejné správy jsou v rámci vymezených povinností, pravomocí a odpovědností povinni zajistit fungování vnitřního kontrolního systému. Tito

jsou povinni podávat včasné a spolehlivé informace o výsledcích dosahovaných při plnění stanovených úkolů, o vzniku významných rizik, o závažných nedostacích v činnosti orgánu veřejné správy a o přijímaných a plněných opatřeních k jejich nápravě (§25 zákona o finanční kontrole).

10.1.10 Interní audit

V souladu s ustanovením § 28 zákona o finanční kontrole je povinností orgánu veřejné správy vytvořit interní audit. Jak se zde uvádí „Uvnitř orgánu veřejné správy zajišťuje interní audit funkčně nezávislý útvar, případně k tomu zvlášť pověřený zaměstnanec, organizačně oddělený od řídicích výkonných struktur“.

Interní audit je dle citovaného ustanovení, **nezávislé a objektivní přezkoumávání a vyhodnocování operací** a vnitřního kontrolního systému orgánu veřejné správy, které zjišťuje, zda:

- **právní předpisy**, přijatá opatření a stanovené postupy **jsou** v činnosti orgánu veřejné správy **dodržovány**,
- rizika vztahující se k činnosti orgánu veřejné správy jsou včas rozpoznávána, a zda jsou přijímána odpovídající opatření k jejich vyloučení nebo zmírnění,
- řídicí kontroly **poskytují vedoucímu orgánu veřejné správy** spolehlivé a včasné provozní, finanční a jiné **informace**,
- provozní a finanční kritéria jsou plněna,

- zavedený **vnitřní kontrolní systém je dostatečně účinný**, reaguje včas na změny ekonomických, právních, provozních a jiných podmínek,
- dosažené výsledky při plnění rozhodujících úkolů orgánu veřejné správy poskytují dostatečné ujištění, že schválené záměry a cíle tohoto orgánu budou splněny.

Útvar interního auditu předkládá vedoucímu orgánu veřejné správy **doporučení ke zdo-konalování kvality vnitřního kontrolního systému**, k předcházení nebo ke zmírnění rizik a k přijetí opatření k nápravě zjištěných nedostatků.

Interní audit zahrnuje v rámci svěřené činnosti zejména finanční audity, **kteří ověřují, zda údaje vykázané ve finančních, účetních a jiných výkazech věrně zobrazují** majetek, zdroje jeho **financování** a hospodaření s ním, dále **prověřují a hodnotí** systémy zajištění příjmů orgánu veřejné správy, včetně **vymáhání pohledávek**, financování jeho činnosti a zajištění správy veřejných prostředků (§ 28 zákona o finanční kontrole).

10.1.11 Postavení útvaru interního auditu

Útvar interního auditu (zaměstnanci) je přímo podřízen vedoucímu orgánu veřejné správy, který zajišťuje jeho funkční nezávislost a organizační oddělení od řídicích výkonných struktur. Vedoucího útvaru interního auditu jmenuje a odvolává např.:

- **ministr financí** po projednání ve vládě, pokud jde o útvar interního auditu Ministerstva financí,
- **vedoucí ústředního orgánu státní správy** nebo jiné organizační složky státu, která je správcem kapitoly státního rozpočtu, po projednání s ministrem financí,
- **prezident Nejvyššího kontrolního úřadu** po projednání s předsedou rozpočtového výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu, pokud jde o útvar interního auditu Nejvyššího kontrolního úřadu,
- rada kraje na návrh ředitele krajského úřadu, pokud jde o útvar interního auditu kraje, rada obce na návrh starosty obce, pokud jde o útvar interního auditu obce.

Výjimka:

Obce a městské části hlavního města Prahy, které mají méně jak 15 000 obyvatel, a dobrovolné svazky obcí **mohou nahradit funkci útvaru interního auditu přijetím jiných dostatečných opatření.** (§ 30 zákona o finanční kontrole)

Útvar interního auditu **předává zprávy o svých zjištěních** z provedených auditů bez zbytečného odkladu vedoucímu orgánu veřejné správy s doporučením k přijetí opatření podle § 28 odst. 3. zákona o finanční kontrole. **Zjistí-li** útvar interního auditu, že na základě oznámení řídicí kontroly nebo na základě jeho vlastního návrhu **nebyla přijata příslušná opatření, je povinen na toto zjištění písemně upozornit vedoucího orgánu veřejné správy.** Výsledky interního auditu jsou souhrnně uváděny v roční zprávě předkládané vedoucímu orgánu veřejné správy.

SHRNUTÍ KAPITOLY

Kontrola je součástí řízení, má se zde na mysli plánování, organizaci, evidenci, vlastní kontrolu, zjištění výsledků a zpětnou vazbu od kontrolovaného.

Kontrolní činnost představuje zjištění skutečného stavu a porovnání se stavem chtěným vyplývající z právních předpisů (vnitřní předpisy, usnesení zastupitelstva územního samosprávného celku, rady obce, vedení správního orgánu). Po ukončení kontroly předloží kontrolní orgán, kontrolovanému výsledky.

Zákon č. 320/2001 Sb. o finanční kontrole ve veřejné správě ve znění pozdějších předpisů, s účinností od 1. 1. 2022, má 14 částí. Pro naše potřeby se kapitola věnuje 4 částem zákona:

Obecná ustanovení (§§ 1-6) obsahuje předmět právní úpravy, výklad pojmů souvisejících s finanční kontrolou, hlavními cíli finanční kontroly, organizační zajištění finanční kontroly, metody a kontrolní postupy,

Veřejnosprávní kontrola (§§ 7-23) působnost Ministerstva financí, procesní pravidla pro výkon veřejnosprávní kontroly, opatření k nápravě, zprávy o výsledku finanční kontroly, vymezuje spolupráci v oblasti finanční kontrol.

Finanční kontroly podle mezinárodních smluv (§24) věnuje pozornost pravidlům pro výkon finanční kontroly podle mezinárodních smluv.

Vnitřní kontrolní systém (§§32-33) vymezuje zavedení, udržování a prověřování účinnosti vnitřního kontrolního systému. Věnuje pozornost povinnosti vedoucího orgánu veřejné správy. Samostatná hlava této části zákona o finanční kontrole, pojednává o interním auditu, funkční nezávislosti, postavení útvaru a v neposlední řadě průběhu kontroly a podávání zpráv o výsledků provedené kontroly.

Předmět finanční kontroly: stavy, děje, doklady, hospodaření, rizika, plýtvání.

Účel kontroly (funkce) kontroly:

- Regulační, oprava negativních odchylek soulad mezi skutečností a stavem žádoucím.
- Informační, o rezervách, pozitivních odchylkách, vliv prostředí.
- Preventivní, předcházení vadám, nedostatkům.
- Sankční, pokuty, penále, náhrada škody, personální opatření.

ve znění pozdějších předpisů hodnocení účinnosti finanční kontroly. Opatření k nápravě přijímá kontrolovaný. Kontrolní orgán může navrhnout, doporučit řešení.

Principy finanční kontroly:

- Optimálnost, výhodné podmínky
- Pružnost, přizpůsobit rozsah konkrétním podmínkám.
- Efektivnost, podíl přínosů k vynaloženým nákladům.
- Účinnost, plnění kontrolních funkcí.

Druhy kontrol podle různých hledisek:

Místo: přímá, nepřímá.

Rozsah: komplexní, dílčí.

Frekvence: soustavná, občasná.

Čas: předběžná, průběžná, následná.

10.1.12 Doporučené prvky textu

- Uveďte svými slovy, co znamená finanční kontrola ve veřejné správě
- Ministerstvo financí je ústřední správní úřad, podívejte se, jaké metodické pokyny vydal pro správní orgány v oblasti finančního hospodaření za období let 2021 -2022
- Nejvyššího kontrolního úřadu má též v oblasti finanční kontroly úkoly, zjistěte, které to jsou.

KONTROLNÍ OTÁZKA

Uveďte systém finanční kontroly.

KORESPONDENČNÍ ÚKOL

„Ministerstvo financí je ústřední správní úřad, který plní i roli kontrolora. Zjistěte, které z finančních kontrol tento ústřední správní úřad, realizoval na Ministerstvu práce a sociálních věcí. Poznamenejte si alespoň 2 listy textu a na seminární složce výuky, prezentujte

K ZAPAMATOVÁNÍ

Kontrolní činnost je zjištění skutečností tj., porovnání skutečného stavu se stavem žádoucím a stanovených právními předpisy. Po ukončení kontroly je nezbytné seznámit kontrolovaného s výsledky kontroly a dát mu možnost se vyjádřit.

DALŠÍ ZDROJE

Zdroji, se kterými je potřeba pracovat, jsou právní předpisy veřejného práva, jsou uvedené v literatuře na konci kapitoly.

ODPOVĚDI

Odpovědi, kladené v textu „otázky“ naleznete v textu kapitoly. Podívejte se.

OTÁZKY

Charakterizujte systém finanční kontroly, vedoucí orgánu veřejné správy.

Co rozumíte pod pojmem interní audit a jakými úkoly je pověřen zákonem o finanční kontrole,

Vyjmenujte principy kontroly ve veřejné správě, najdete je ve shrnutí.

SAMOSTATNÝ ÚKOL

Zjistěte, zda ministerstvo financí v období let 2015 – 2022 provedlo kontrolu finančního hospodaření na Slezské univerzitě. Pokud ano, je to Vaším „Korespondenčním úkolem“. Text, který ze zjištění vyhotovíte, bude mít 3 strany (úvod, stať a závěr).

LITERATURA

Čl. 3 odst. 1 směrnice Rady 2011/85/EU ze dne 8. listopadu 2011 o požadavcích na rozpočtové rámce členských států.

Zákon č. 77/1997 Sb., o státním podniku, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999 a nařízení Rady (ES) č. 1198/2006 ze dne 27. července 2006 o Evropském rybářském fondu.

Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení Rady (ES) č. 1290/2005 ze dne 31. června 2005 o financování společné zemědělské politiky

Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 531/1990 Sb., o územních finančních orgánech, ve znění pozdějších předpisů.

11 KONTROLA HOSPODAŘENÍ PODLE ROZPOČTU, ROZPOČTU ÚZEMNÍCH SAMOSPRÁVNÝCH CELKŮ

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Kapitola si klade za cíl představit hospodaření obcí a krajů podle rozpočtu, jeho sestavování a schvalování a používání. V další části kapitoly bude pojednáno o kontrole hospodaření územních samosprávných celků, procesu ověřování dodržování zásad při používání finančních prostředků.

CÍLE KAPITOLY

Objasnit postupy členů zastupitelstva obce, kraje při tvorbě, schvalování a používání finančních prostředků z rozpočtu ÚSC. Uvést odpovědnost starosty obce (primátora) za hospodaření s finančními prostředky ze státního rozpočtu, objednání kontroly s těmito prostředky.

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

Studium kapitoly si vyžádá 120 min.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Obec, občan, rozpočet, schvalování, zastupitelstvo, užívání finančních prostředků, závěrečný účet, kontrola, audit, výsledky, zpráva

VÝKLADOVÁ ČÁST

Dokumenty pro sestavení rozpočtu obcí, krajů i hlavního města Praha, z hlediska obsahové stránky a celkového hospodaření jsou právní předpisy:

- zákon č. 250/ 2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 420/2004 Sb., o přezkoumávání hospodaření ÚSC a DSO ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti,
- zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví
- vyhláška č. 410/2009 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o účetnictví,
- vyhláška č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě ve znění pozdějších předpisů.

Rozsah závazných právních předpisů odpovídá vážnosti hospodaření s finančními prostředky, které poskytuje stát ze státního rozpočtu veřejnoprávním korporacím, jakými obce, kraje, hl. město Praha.

Výklad bude věnován problematice vyplývající ze zákona č. 250/ 2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon rozpočtových pravidlech ÚSC) a zákonu č. 420/2004 Sb., o přezkoumávání hospodaření ÚSC a DSO ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o přezkoumání hospodaření ÚSC).

11.1 Finanční hospodaření územních samosprávných celků

Finanční hospodaření ÚSC a svazků obcí se **řídí jejich ročním rozpočtem a střednědobým výhledem rozpočtu**. V rozpočtu ÚSC a v rozpočtu svazku obcí se uplatňuje jednotné třídění příjmů, výdajů a financujících položek rozpočtu, tj. rozpočtová skladba. **Rozpočtová skladba určuje hlediska**, podle kterých se tyto příjmy, výdaje a financující položky

třídí, a stanoví jednotky třídění u těchto hledisek (§ 2 zákona o rozpočtových pravidlech ÚSC).

11.1.1 Střednědobý výhled rozpočtu územních samosprávných celků

Střednědobý výhled rozpočtu je nástrojem ÚSC a svazku obcí sloužícím pro střednědobé finanční plánování rozvoje jeho hospodářství. Sestavuje se na základě uzavřených smluvních vztahů a přijatých závazků zpravidla na 2 až 5 let následujících po roce, na který se sestavuje roční rozpočet. Střednědobý výhled rozpočtu **obsahuje souhrnné základní údaje o příjmech a výdajích, o dlouhodobých závazcích a pohledávkách, o finančních zdrojích a potřebách dlouhodobě realizovaných záměrů** (§ 3 odst. 1., 2 zákona o rozpočtových pravidlech ÚSC).

ÚSC zveřejní střednědobý výhled rozpočtu na svých internetových stránkách a současně oznámí na úřední desce, kde je zveřejněn v elektronické podobě a kde je možno nahlédnout do jeho listinné podoby. Tímto způsobem **musí být zveřejněn až do zveřejnění nového střednědobého výhledu rozpočtu** (§ 3 odst. 4 zákona o rozpočtových pravidlech ÚSC).

11.1.2 Rozpočet ÚSC

Rozpočet ÚSC a svazku obcí, který vychází ze střednědobého výhledu **je finančním plánem**, jímž se řídí financování činnosti ÚSC a svazku obcí. Je významným dokumentem, který schvaluje zastupitelstvo ÚSC. Rozpočtový rok je shodný s rokem kalendářním.

Rozpočet ÚSC sestavuje zpravidla jako vyrovnaný, může být schválen jako přebytkový, jestliže některé příjmy daného roku jsou určeny k využití až v následujících letech. Rozpočet může být zastupitelstvem ÚSC schválen jako **schodkový jen v případě, že schodek bude možné uhradit** finančními prostředky z minulých let, nebo smluvně zabezpečenou půjčkou, úvěrem (zákon o pravidlech rozpočtové odpovědnosti) § 4 zákona o rozpočtových pravidlech ÚSC.

V souladu s ustanovením § 6 zákona o rozpočtových pravidlech ÚSC **obsahem rozpočtu jsou příjmy a výdaje a ostatní peněžní operace**, včetně tvorby a použití peněžních fondů,

pokud není dále uvedeno, že probíhají mimo rozpočet. Mimo rozpočet se uskutečňují peněžní operace týkající se cizích prostředků a sdružených prostředků.

Podnikatelská činnost ÚSC a svazku obcí se sleduje mimo rozpočtové příjmy a výdaje. Její výsledek se promítne do rozpočtu a je součástí závěrečného účtu územního samosprávného celku a svazku obcí (§ 6 zákona o rozpočtech ÚSC).

Příjmy rozpočtu obce tvoří zejména příjmy z vlastního majetku a majetkových práv, příjmy z výsledků vlastní činnosti, příjmy z hospodářské činnosti právnických osob, pokud jsou podle tohoto nebo jiného zákona příjmem obce, která organizaci zřídila nebo založila, příjmy z místních poplatků, dotace ze státního rozpočtu a ze státních fondů, dotace z rozpočtu kraje,

Obec může použít prostředky poskytnuté prostřednictvím Národního fondu. Může též ke krytí dočasného časového nesouladu mezi čerpáním rozpočtovaných výdajů a plněním rozpočtových příjmů určených k jejich úhradě **použít návratnou finanční výpomoc ze státního rozpočtu, z rozpočtu kraje nebo z rozpočtu jiné obce**. Návratná finanční výpomoc je bezúročná. Její opožděné splácení se *považuje* za zadržení peněžních prostředků (§ 7 zákona o rozpočtových pravidlech ÚSC).

Příjmy rozpočtu kraje tvoří zejména příjmy z vlastního majetku a majetkových práv, příjmy z výsledků vlastní činnosti, příjmy z hospodářské činnosti organizace, pokud jsou podle tohoto nebo jiného zákona příjmem rozpočtu kraje, který organizaci zřídil nebo založil, výnosy daní nebo podíly na nich, dotace ze státního rozpočtu a ze státních fondů,

Stejně jako obec, může kraj použít prostředky poskytnuté prostřednictvím Národního fondu. Může též ke krytí dočasného časového nesouladu mezi čerpáním rozpočtovaných výdajů a plněním rozpočtových příjmů určených k jejich úhradě **použít návratnou finanční výpomoc ze státního rozpočtu nebo z rozpočtu jiného kraje**. Návratná finanční výpomoc je bezúročná. Její opožděné splácení se považuje za zadržení peněžních prostředků (§ 8 zákona o rozpočtových pravidlech ÚSC).

Výdaje rozpočtu obce. Z rozpočtu obce se hradí zejména závazky vyplývající pro obec z plnění povinností uložených jí zákony, výdaje na vlastní činnost obce v její samostatné působnosti, zejména výdaje spojené s péčí o vlastní majetek a jeho rozvoj, výdaje

spojené s výkonem státní správy, ke které je obec pověřena zákonem, úhrada úroků z přijatých půjček a úvěrů, výdaje na podporu subjektů provádějících veřejně prospěšné činnosti a na podporu soukromého podnikání prospěšného pro obec (§9 zákona o rozpočtových pravidlech ÚSC).

Výdaje rozpočtu kraje. Z rozpočtu kraje se hradí zejména závazky vyplývající pro kraj z plnění povinností uložených zvláštními právními předpisy, výdaje na činnost orgánů kraje v jeho samostatné působnosti, zejména výdaje spojené s péčí o vlastní majetek a jeho rozvoj, výdaje spojené s výkonem státní správy, dotace do rozpočtů obcí v kraji, výdaje na podporu subjektů provádějících veřejně prospěšné činnosti a na podporu soukromého podnikání prospěšného pro kraj (§ 10 zákona o rozpočtových pravidlech ÚSC).

11.1.3 Rozpočtový proces

V souvislosti s kontrolou hospodaření ÚSC, je potřeba uvést i podrobnosti k sestavení a zveřejnění rozpočtu územního samosprávného celku, tj. k postupu, který povinní musí respektovat a dodržet, to jim ukládá zákon o rozpočtových pravidlech ÚSC. Bez sestavení rozpočtu ÚSC a vyhotovení závěrečného účtu, by nebylo možné provést kontrolu hospodaření. Ustanovení § 11 zákon o rozpočtových pravidlech ÚSC mj. uvádí, že ÚSC sestavuje rozpočet v návaznosti na svůj střednědobý výhled rozpočtu a na základě:

- **údajů z rozpisu státního rozpočtu** nebo rozpočtového provizoria, jímž státní rozpočet určuje své vztahy k rozpočtům krajů nebo jednotlivých obcí,
- **v případě obce též údajů z rozpočtu kraje**, jímž rozpočet kraje určuje své vztahy k rozpočtům obcí v kraji.

ÚSC zveřejní návrh rozpočtu (zpracovaný v třídění podle rozpočtové skladby) na svých internetových stránkách a na úřední desce **nejméně 15 dnů přede dnem zahájení jeho projednávání na zasedání zastupitelstva ÚSC**, je možno nahlédnout do jeho listinné podoby. Občané ÚSC mohou podávat připomínky k návrhu rozpočtu a též je uplatnit písemně ve lhůtě stanovené při jeho zveřejnění nebo ústně při jeho projednávání na zasedání zastupitelstva (§ 11 zákona o rozpočtových pravidlech ÚSC).

11.1.4 Rozpočtové provizorium

Nebude-li rozpočet ÚSC schválen před 1. lednem rozpočtového roku, řídí se rozpočtové hospodaření územního samosprávného celku a svazku obcí v době **do schválení rozpočtu pravidly rozpočtového provizoria**. Pravidla rozpočtového provizoria potřebná k zajištění plynulosti hospodaření na vlastní úrovni rozpočtové soustavy a u právnických osob financovaných z územních rozpočtů **stanoví zastupitelstvo** kraje pro hospodaření kraje, zastupitelstvo obce pro hospodaření obce a orgány svazku obcí pro hospodaření svazku obcí.

Při uplatnění opatření podle zákona o pravidlech rozpočtové odpovědnosti nesmí měsíční výdaje územního samosprávného celku stanovené v pravidlech rozpočtového provizoria překročit 1/12 výdajů rozpočtu schváleného pro předchozí rozpočtový rok. Rozpočtové příjmy a výdaje uskutečněné v době rozpočtového provizoria se stávají příjmy a výdaji rozpočtu po jeho schválení (§ 13 zákona o rozpočtových pravidlech ÚSC).

Hospodaření podle rozpočtu, změny rozpočtu

ÚSC a svazek obcí uskutečňuje své finanční hospodaření v souladu se schváleným rozpočtem a vykonává kontrolu svého hospodaření po celý rozpočtový rok.

Rozpočet může být po jeho **schválení rozpočtového opatření** zastupitelstvem ÚSC změněn z důvodu:

- změny v organizaci hospodářství financovaného rozpočtem (**organizační změny**),
- změny právních předpisů ovlivňujících výši rozpočtovaných příjmů nebo výdajů (**metodické změny**),
- změny objektivně působících skutečností ovlivňujících plnění rozpočtu příjmů či výdajů (**věcné změny**).

Rozpočtové opatření zveřejní ÚSC na internetových stránkách do 30 dnů od jeho schválení, svazek obcí zveřejní rozpočtové opatření ve stejné lhůtě na svých internetových stránkách a na úřední desce (§ 16 zákona o rozpočtových pravidlech ÚSC).

11.1.5 Závěrečný účet

Po skončení kalendářního roku se údaje o ročním hospodaření ÚSC a svazku obcí souhrnně zpracovávají do závěrečného účtu. V závěrečném účtu jsou **obsaženy údaje o plnění**

rozpočtu příjmů a výdajů v plném členění podle rozpočtové skladby, **údaje o hospodaření s majetkem a o dalších finančních operacích**, včetně tvorby a použití peněžních fondů v tak podrobném členění a obsahu, aby bylo možné zhodnotit finanční hospodaření ÚSC nebo svazku obcí a jimi zřízených nebo založených právnických osob.

ÚSC a svazek obcí **jsou povinny dát si přezkoumat své hospodaření za uplynulý kalendářní rok. Zpráva o výsledku přezkoumání hospodaření je součástí závěrečného účtu** při jeho projednávání v orgánech územního samosprávného celku a svazku obcí.

ÚSC zveřejní návrh závěrečného účtu včetně zprávy o výsledku přezkoumání hospodaření na svých internetových stránkách a na úřední desce nejméně 15 dnů přede dnem zahájení jeho projednávání na zasedání zastupitelstva ÚSC.

Projednání závěrečného účtu se uzavírá **vyjádřením souhlasu** s celoročním hospodařením, a to bez výhrad, nebo souhlasu **s výhradami**, na základě nichž **přijme ÚSC** a svazek obcí **opatření potřebná k nápravě zjištěných chyb a nedostatků**.

ÚSC zveřejní závěrečný účet včetně zprávy o výsledku přezkoumání hospodaření na svých internetových stránkách do 30 dnů ode dne jeho schválení a současně oznámí na úřední desce, kde je zveřejněn v elektronické podobě a kde je možno nahlédnout do jeho listinné podoby. Tímto způsobem musí být zveřejněn až do zveřejnění závěrečného účtu za následující rozpočtový rok (§ 17 zákona o rozpočtových pravidlech ÚSC).

11.1.6 Porušení rozpočtové kázně

Porušením rozpočtové kázně je každé neoprávněné použití nebo zadržetí peněžních prostředků poskytnutých jako dotace nebo návratná finanční výpomoc z rozpočtu poskytovatele. Neoprávněným použitím peněžních prostředků je jejich použití, kterým byla porušena povinnost stanovená právním předpisem.

Zadržetím peněžních prostředků je porušení povinnosti vrácení poskytnutých prostředků ve stanoveném termínu.

Fyzická nebo právnická osoba, která porušila rozpočtovou kázeň, je povinna provést odvod za porušení rozpočtové kázně do rozpočtu, z něhož jí byly peněžní prostředky poskytnuty.

Přestupky

ÚSC nebo městská část hlavního města Prahy se dopustí přestupku mj. i tím, že:

- nezpracuje střednědobý výhled rozpočtu, nezveřejní návrh střednědobého výhledu rozpočtu
- nezveřejní návrh rozpočtu, nezveřejní rozpočet
- nezveřejní veřejnoprávní smlouvu o poskytnutí dotace nebo návratné finanční výpomoci včetně dodatků,
- nehospodaří podle pravidel rozpočtového provizoria,
- nezajistí přezkoumání svého hospodaření za uplynulý kalendářní rok,
- nezveřejní návrh závěrečného účtu, nebo nezveřejní závěrečný účet.

Za přestupku lze uložit pokutu do 1 000 000 Kč (§ 22 a zákona o rozpočtových pravidlech ÚSC).

V souladu s § 22b zákona o rozpočtových pravidlech ÚSC, přestupky se dopustila obec nebo dobrovolný svazek obcí, **projednává v přenesené působnosti krajský úřad**, v jehož správním obvodu se obec nachází.

11.2 Kontrola a přezkoumávání hospodaření územních samosprávních celků

Právní předpis, který upravuje přezkoumávání hospodaření ÚSC, uložené zvláštními právními předpisy a stanoví předmět, hlediska, postup a pravidla přezkoumání je **zákon č. 420/ 2004 Sb., o přezkoumávání hospodaření územních samosprávních celků a dobrovolných svazků obcí**, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o přezkoumání hospodaření ÚSC).

Předmětem právní úpravy je přezkoumávání hospodaření ÚSC, jakož i městských částí hlavního města Prahy a dobrovolných svazků obcí, vyplývající z rozpočtových pravidel ÚSC. V tomto ohledu zákon o přezkoumání hospodaření ÚSC stanoví předmět, hlediska, proces a pravidla postupu kontrolujícího (oprávněný subjekt) ke kontrole a přezkoumání podle schváleného rozpočtu ÚSC.

11.2.1 Předmět přezkoumání hospodaření ÚSC

Předmětem přezkoumání jsou údaje o ročním hospodaření územního celku, tvořící součást závěrečného účtu podle zákona o rozpočtových pravidlech ÚSC, a to mj.:

- **plnění příjmů a výdajů rozpočtu** podle zákona o rozpočtových pravidlech ÚSC včetně peněžních operací, týkajících se rozpočtových prostředků,
- finanční operace, týkající se tvorby a použití peněžních fondů, náklady a výnosy podnikatelské činnosti ÚSC,
- hospodaření a nakládání s prostředky poskytnutými z Národního fondu a s dalšími prostředky ze zahraničí poskytnutými na základě mezinárodních smluv,
- **vyúčtování a vypořádání finančních vztahů ke státnímu rozpočtu, k rozpočtům krajů, k rozpočtům obcí, k jiným rozpočtům, ke státním fondům a k dalším osobám.**

Předmětem přezkoumání je též **nakládání a hospodaření s majetkem ve vlastnictví ÚSC, nakládání a hospodaření s majetkem státu, s nímž hospodaří územní celek, zadávání a uskutečňování veřejných zakázek, ručení za závazky fyzických a právnických osob, zastavování movitých a nemovitých věcí ve prospěch třetích osob, zřizování věcných břemen k majetku ÚSC.**

Přezkoumání podléhá též účetnictví vedené ÚSC a ověření **poměru dluhu ÚSC k průměru jeho příjmů za poslední 4 rozpočtové roky** podle právního předpisu upravujícího rozpočtovou odpovědnost (§ 2 zákona o přezkoumání hospodaření ÚSC).

11.2.2 Hlediska přezkoumání hospodaření ÚSC

Kontrolní orgán je v souladu s oprávněním vyplývajících z dotčených právních předpisů, ověřit:

- dodržování povinností stanovených právními předpisy, zejména předpisy o finančním hospodaření ÚSC, kterým je zákon o rozpočtových pravidlech ÚSC,
- hospodaření s jejich majetkem, podle zákona č. 128/2000 Sb., obecní zřízení, zákona č. 129/2000 Sb., krajské zřízení, zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praha, dále oblast dodržování účetnictví podle zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů a v neposlední řadě i oblast odměňování nařízení

vlády č. 253/1992 Sb., o platových poměrech zaměstnanců orgánů státní správy, některých dalších orgánů a obcí, ve znění pozdějších předpisů, jakož i nařízení vlády č. 37/2003 Sb., o odměnách za výkon funkce členům zastupitelstev,

- souladu hospodaření s finančními prostředky ve srovnání s rozpočtem,
- dodržení účelu poskytnuté dotace nebo návratné finanční výpomoci a podmínek jejich použití,
- věcné a formální správnosti dokladů o přezkoumávaných operacích (§ 3 zákona o přezkoumání hospodaření ÚSC).

11.2.3 Postup při přezkoumání hospodaření ÚSC

Zabezpečení přezkoumání hospodaření ÚSC

Obce a dobrovolné svazky obcí, které jsou podle zákona o rozpočtových pravidlech ÚSC **oprávněny požádat o přezkoumání krajský úřad**, a hlavní město Praha, které je podle výše citovaného zákona, oprávněno požádat o přezkoumání Ministerstvo financí, tak učiní **do 30. června každého kalendářního roku**.

Anebo v téže lhůtě příslušnému úřadu oznámí, že **se rozhodly zadat přezkoumání auditorovi nebo auditorské společnosti** (dále jen "auditor"). Krajský úřad a Magistrát hlavního města Prahy, na základě požádání nebo oznámení a Ministerstvo financí, které podle zákona o rozpočtových pravidlech ÚSC, vykonává přezkoumání u krajů a u hlavního města Prahy, vypracují časové plány přezkoumání na období od sestavení plánu do 30. června následujícího roku.

(Přehled o obcích, o dobrovolných svazcích obcí a městských částech, které se rozhodly zadat přezkoumání auditorovi, jakož i plány přezkoumání vypracované předají krajské úřady a Magistrát hlavního města Prahy Ministerstvu financí do 21. července každého kalendářního roku).

Rozhodne-li se obec, zadat přezkoumání auditorovi, **uzavře s ním písemnou smlouvu o poskytnutí auditorské činnosti**, o tom informuje obec příslušný krajský úřad, nejpozději však do 31. ledna následujícího roku (§ 4 zákona o přezkoumání hospodaření ÚSC).

Předpoklady pro výkon přezkoumání

Výkonem přezkoumání pověří **Ministerstvo financí** státní zaměstnance zařazené v tomto ministerstvu, **Generální finanční ředitelství nebo finanční úřad** státní zaměstnance zařazené v těchto orgánech, **krajský úřad** zaměstnance kraje a **Magistrát hlavního města Prahy** zaměstnance hlavního města Prahy.

Zaměstnanci pověřeni výkonem přezkoumání (dále jen "kontrolor") musí mít alespoň **úplné střední vzdělání**, musí splňovat požadavek **praxe spočívající v činnosti, která souvisí odborně s předmětem přezkoumání**, nejméně po dobu 3 let, a musí být bezúhonní.

Kontrolor zahajuje přezkoumání **písemným oznámením** doručeným ÚSC **nejpozději 5 dnů přede dnem realizace** výkonu přezkoumání a obsahujícím jméno kontrolora pověřeného řízením přezkoumání (§ 5 zákona o přezkoumání hospodaření ÚSC).

11.2.4 Práva a povinnosti kontrolorů při realizaci kontroly na úseku přezkoumání hospodaření ÚSC

Ve veřejné správě mají subjekty taxativně stanovená práva a povinnosti, které vyplývají, jsou stanovené a vymezené právními předpisy. Na úseku kontrolní činnosti tomu není jinak. Kontroloři v rámci realizace kontroly při přezkoumávání hospodaření ÚCS jsou povinni:

- pořídit zápisy z jednotlivých dílčích přezkoumání a zprávu o výsledku přezkoumání hospodaření,
- seznámit ÚSC s obsahem zápisu z dílčích přezkoumání za účelem umožnění přijetí opatření k nápravě zjištěných chyb a nedostatků v něm uvedených,
- předat ÚSC návrh zprávy o výsledku přezkoumání, podepsaný kontrolorem pověřeným řízením přezkoumání,
- umožnit územnímu celku podat k návrhu zprávy o výsledku přezkoumání hospodaření písemné stanovisko do 15 dnů ode dne předání návrhu této zprávy,
- prověřit námitky uplatněné ve stanovisku a písemné závěry z tohoto prověření a projednat je bez zbytečného odkladu, nejpozději však do 15 dnů ode dne doručení stanoviska, pokud s ÚSC v odůvodněném případě nedohodne kontrolor pověřený řízením přezkoumání lhůtu delší,

- předat a s ÚSC projednat konečné znění zprávy o výsledku přezkoumání hospodaření (§ 6 zákona o přezkoumání hospodaření ÚSC).

11.2.5 Práva a povinnosti ÚSC při přezkoumání hospodaření

Podle ustanovení § 7 zákona o přezkoumání hospodaření ÚSC, u něhož se přezkoumání koná, má právo kontrolovaný ÚSC na seznámení se s obsahem zápisů z dílčích přezkoumání. Kontrolovaný musí být seznámen **s návrhem zprávy o výsledku přezkoumání hospodaření** a obdržet její stejnopis.

Povinnosti kontrolovaného je doručit kontrolorovi pověřenému řízením přezkoumání písemné stanovisko k návrhu zprávy o výsledku přezkoumání hospodaření a požadovat jeho přílohu ke zprávě o výsledku přezkoumání hospodaření. Kontrolovaný musí být seznámen se zprávou o výsledku přezkoumání hospodaření a obdržet její stejnopis (§ 7 zákona o přezkoumání hospodaření ÚSC).

11.2.6 Zpráva o výsledku přezkoumání hospodaření ÚSC a její náležitosti

Zpráva o výsledku přezkoumání hospodaření nahrazuje protokol o kontrole podle kontrolního řádu a zpracovává se na základě výsledků jednorázového přezkoumání, anebo na základě zápisů z dílčích přezkoumání.

Zpráva o výsledku přezkoumání hospodaření ÚSC musí mj. obsahovat:

- místo, kde se přezkoumání uskutečňovalo, období, v němž probíhalo, dále rok, za který bylo přezkoumání vykonáno,
- popis zjištěných chyb a nedostatků včetně uvedení povinností, nebo jiných hledisek přezkoumání, které nebyly dodrženy,
- označení všech dokladů a jiných materiálů využitých při přezkoumání
- závěr z přezkoumání, který obsahuje vyjádření, zda při přezkoumání nebyly zjištěny chyby a nedostatky, nebo byly zjištěny chyby a nedostatky, anebo byly zjištěny nedostatky, spočívající např. **v porušení rozpočtové kázně** nebo ve spáchání přestupku podle zákona upravujícího rozpočtová pravidla územních rozpočtů, **v neúplnosti, nesprávnosti nebo neprůkaznosti vedení účetnictví**, v **pozměňování zá-**

znamů nebo dokladů v rozporu se zvláštními právními předpisy, nebo **v neodstranění nedostatků zjištěných při dílčím přezkoumání** nebo při přezkoumání za předcházející roky.

Povinnou náležitostí závěru zprávy o výsledku přezkoumání hospodaření je upozornění na případná rizika, a která mohou mít negativní dopad na hospodaření územního celku v budoucnosti, **vedení podílu pohledávek a závazků na rozpočtu ÚSC** a podílu zastaveného majetku na celkovém majetku územního celku (§ 10 zákona o přezkoumání hospodaření ÚSC).

11.2.7 Projednání zprávy o výsledku přezkoumání hospodaření ÚSC a její předání

Kontrolor pověřený řízením přezkoumání hospodaření ÚSC, **projedná zprávu** o výsledku přezkoumání hospodaření **se starostou**, u statutárního města **s primátorem**, u hlavního města Prahy s primátorem hlavního města Prahy, u kraje **s hejtnanem kraje** a u dobrovolného svazku obcí s osobou určenou stanovami dobrovolného svazku obcí a **předá jim její stejnopis** (§ 11 zákona o přezkoumání hospodaření ÚSC).

Přezkoumání auditorem. Projednání zprávy o výsledku přezkoumání hospodaření ÚSC auditorem se řídí ustanovením o projednání zprávy o ověření účetní závěrky podle zákona upravujícího auditorskou činnost obdobně. Stejnopis zprávy o výsledku přezkoumání hospodaření auditorem předá ÚSC přezkoumávajícímu orgánu do 15 dnů po jejím projednání v orgánech ÚSC (§ 12 zákona o přezkoumání hospodaření ÚSC).

Přijetí a plnění opatření k nápravě zjištěných chyb a nedostatků při přezkoumání hospodaření ÚSC.

Pokud kontrolou byly zjištěné vady, **ÚSC je povinen přijmout opatření k nápravě** chyb a nedostatků uvedených v zápisu, a to bezodkladně poté, co byl s nimi seznámen a **podat o tom informaci, včetně informace o jejich splnění.** ÚSC stanoví lhůtu, ve které podá příslušnému přezkoumávajícímu orgánu písemnou zprávu o plnění přijatých opatření. **Přezkoumávající orgány jsou oprávněny kontrolovat plnění opatření** (§ 13 zákona o přezkoumání hospodaření ÚSC)

Přestupky

ÚSC se dopustí přestupku mj. i tím, že do 15 dnů ode dne projednání zprávy o výsledku přezkoumání hospodaření auditorem v orgánech územního celku **nepředá její stejnopis příslušnému přezkoumávajícímu orgánu**, nebo **nepřijme opatření k nápravě chyb** a nedostatků uvedených ve zprávě o výsledku přezkoumání hospodaření.

Za přestupek lze uložit pokutu do 50 000 Kč. Přestupky projednává přezkoumávající orgán, pokuty vybírá a vymáhá orgán, který je uložil (§§ 14, 15 zákona o přezkoumání hospodaření ÚSC).

Dozor nad dodržováním zákona, dozor nad přezkoumáním vykonaným auditorem

Podle § 20 zákona o přezkoumání hospodaření ÚSC, **přezkoumání podléhá dozoru státu v případě, že je vykonal auditor**. Dozor nad přezkoumáním přísluší Ministerstvu financí a vykonává se u příslušného ÚSC.

Písemnou zprávu o výsledcích dozorů nad přezkoumáním vykonanými auditory předává Ministerstvo financí Komoře auditorů České republiky k dalšímu postupu podle zákona upravujícího auditorskou činnost.

SHRNUTÍ KAPITOLY

Zákon o rozpočtových pravidlech ÚSC upravuje tvorbu, postavení, obsah a funkce rozpočtů obcí a krajů, dobrovolných svazků obcí (DSO). Stanoví pravidla hospodaření s finančními prostředky obcí, krajů a DSO, řeší zřizování nebo zakládání právnických osob ÚSC řídí se jím:

- finanční hospodaření dobrovolných svazků obcí,
- finanční hospodaření městských obvodů (částí) statutárních měst a městských částí hl. m. Prahy,
- hospodaření regionálních rad regionů soudržnosti.

Rozpočet je základní nástroj hospodaření ÚSC, je finanční plán, který slouží k řízení financování činností ÚSC. Obsahuje příjmy, výdaje a ostatní peněžní operace (včetně

tvorby a použití peněžních fondů). **Rozpočet ÚSC sestavují** zpravidla jako **vyrovnaný**, může být přebytkový nebo schodkový (jen bude-li možné ho uhradit). Při jeho sestavování zastupitelstvo ÚSC zváží, zda příjmy ÚSC pokryjí jeho výdaje a zda vychází z ekonomické úvahy, tj. z rozpočtového výhledu.

Rozpočtový výhled je **pomocný nástroj ÚSC**, který slouží pro střednědobé finanční plánování. Sestavuje se zpravidla **na období 2–5 let následujících po roce**, na který se sestavuje rozpočet. S jeho pomocí ÚSC zvažují své potřeby a možnosti jejich finančního zabezpečení. ÚSC je povinen prognózovat své hospodaření (alespoň ve zjednodušené podobě).

V případě, že ÚSC nemá zpracován rozpočtový výhled, dopustí **datem 1. 7. 2017 přešupku**.

Stejně jako je tomu u obsahové stránky veřejných rozpočtů, rozpočty ÚSC jsou členěny na příjmy a výdaje a ostatní peněžní operace, včetně tvorby a použití peněžních fondů, není-li uvedeno, že probíhají mimo rozpočet. **Mimo rozpočet ÚSC** se uskutečňují peněžní operace týkající se cizích prostředků a sdružených prostředků. Podnikatelská činnost ÚSC, DSO je rovněž sledována mimo rozpočtové příjmy a výdaje.

Výsledek hospodaření se promítne do rozpočtu a je součástí závěrečného účtu územního samosprávného celku nebo svazku obcí. Příjmy ÚSC vyplývající z vlastnictví majetku a vyplývajících práv **z vlastní hospodářské činnosti**, vznikající ÚSC jako zřizovateli nebo zakladateli právnické osoby, dále pak z **vlastní správní činnosti ÚSC**:

- ze správních poplatků vybíraných při výkonu státní správy v přenesené působnosti,
- z vybraných pokut uložených orgány ÚSC,
- z místních poplatků (nevybírají kraje) výnosy a podíly na daních dle zákona o rozpočtovém určení daní,
- dotací ze státního rozpočtu, státního fondu, u obcí též **dotace z rozpočtu kraje**,
- podílů na příjmech z poplatků, odvodů, pokut či jiných sankcí vznikajících v působnosti orgánů státní správy podle zvláštních zákonů – zejména v oblasti ekologie,
- přijatých darů a příspěvků.

Výdaje ÚSC, které vyplývají ze zákona o rozpočtových pravidlech ÚSC např. daně, odvody, poplatky, sankce za porušení povinností stanovených zákonem. Z činností ze samostatné působnosti pak např. výdaje na péči o majetek a jeho rozvoj spojené s výkonem státní správy v přenesené působnosti, dary, dotace, příspěvky.

ÚSC vypracovává rozpočet v návaznosti na svůj rozpočtový výhled a na základě rozpisu platného státního rozpočtu nebo rozpočtového provizoria. Povinnost ÚSC zveřejnit návrh rozpočtu nejméně po dobu 15 dnů před dnem jeho projednání v zastupitelstvu ÚSC. Dále pak na úřední desce a způsobem umožňujícím dálkový přístup ÚSC zveřejní rozpočet na svých internetových stránkách **do 30 dnů ode dne jeho schválení**.

Tímto způsobem musí být zpřístupněn až do schválení rozpočtu na následující rozpočtový rok.

Rozpočtová skladba

Rozpočet ÚSC a DSO se zpracovává v třídění podle rozpočtové skladby, stanoví MF vyhláškou. Orgány ÚSC a DSO projednávají rozpočet při jeho schvalování v třídění podle rozpočtové skladby tak, aby schválený rozpočet vyjadřoval závazné ukazatele, jimiž se mají povinně řídit výkonné orgány ÚSC a svazku obcí při hospodaření podle rozpočtu. Dále pak právnické osoby zřízené nebo založené ÚSC při svém hospodaření i právnické osoby zřízené svazkem obcí, další osoby, které mají být příjemci dotací nebo příspěvků z rozpočtu.

Rozpočtové provizorium

Rozpočtové provizorium nastává, jestliže není rozpočet ÚSC schválen před 1. lednem rozpočtového roku, řídí se hospodaření ÚSC **v době do jeho schválení pravidly rozpočtového provizoria**, ty:

- stanoví zastupitelstvo ÚSC,
- tak, aby nedošlo k narušení plynulosti hospodaření, a to nejen na úrovni orgánů ÚSC, ale také příspěvkových organizací a dalších subjektů závislých na rozpočtu ÚSC,
- Při uplatnění opatření podle [zákona o pravidlech rozpočtové odpovědnosti](#),

- **nesmí měsíční výdaje ÚSC stanovené v pravidlech rozpočtového provizoria překročit 1/12 výdajů rozpočtu schváleného pro předchozí rozpočtový rok,**
 - Vyšší výdaje lze pouze v případě, že jejich zvýšení přímo souvisí se zvýšením financování výdajů **stanovených jiným zákonem** nebo v případě výdajů z důvodu **předfinancování projektů** spolufinancovaných z rozpočtu EU.
-

KONTROLNÍ OTÁZKA

Jakou roli má auditor nebo auditorská společnost v oblasti přezkoumání hospodaření ÚSC.

Uveďte alespoň 2 lhůty, které jste při studium kapitoly zjistili. Specifikujte je.

KORESPONDENČNÍ ÚKOL

Krajský úřad je oprávněn kontrolovat hospodaření obcí (měst). Zjistěte u Moravskoslezského kraje, u kterých obcí realizovali kontrolu hospodaření podle rozpočtu v roce 2021. Výsledky Vašeho zjištění prezentujte na seminární složce.

K ZAPAMATOVÁNÍ

Porušením rozpočtové kázně je každé neoprávněné použití nebo zadržetí peněžních prostředků poskytnutých jako dotace nebo návratná finanční výpomoc z rozpočtu poskytovatele. Neoprávněným použitím peněžních prostředků je jejich použití, kterým byla porušena povinnost stanovená právním předpisem.

DALŠÍ ZDROJE

Zdroji, se kterými je potřeba pracovat, jsou právní předpisy veřejného práva, některé jsou prezentovány v textu kapitoly, najdete je též v „ zákonech pro lidi“ na internetu.

ODPOVĚDI

Odpovědi, kladené v textu „otázky“ naleznete v textu kapitoly. Podívejte se.

OTÁZKY

Charakterizujte rozpočtové provizorium.

Popište rozpočtový proces.

Kdo je oprávněn přezkoumat hospodaření ÚSC za rozpočtový rok?

SAMOSTATNÝ ÚKOL

Vyhotovte „Korespondenční úkol“ na téma náležitosti rozpočtu ÚSC. Text bude mít 3 strany (úvod, stať a závěr).

SHRNUTÍ STUDIJNÍ OPORY

Vážené studentky, vážení studenti,

text studijní opory jste prostudovali do konce, to je potřeba hodnotit kladně. Kontrola ve veřejné správě je oblastí, která je pro činnost správy věcí veřejných důležitá, přináší nejen zkvalitnění v další práci, ale též působí jako prevence. Každý kdo rozhoduje o právech a povinnostech účastníků řízení je povinen dodržovat jednu z nejdůležitějších zásad, a to poskytnout službu veřejnosti v mezích zákona a na základě zákona.

Studijní opora neposkytuje vyčerpávající přehled o kontrole ve veřejné správě, autorka si to nekladla za cíl, měla na mysli představit některé z oblastí kontrol ve veřejné správě, které alespoň z části přiblíží rozsáhlou problematiku.

Studijní opora seznamuje s kritérii kontroly, s nimiž je při kontrolách ve veřejné správě porovnávána činnost kontrolovaných osob, s kritérii obsažených v právních předpisech, metodických pokynech příp. jiných závazných aktech.

Studijní opora obsahuje 11 kapitol:

1. Obecná charakteristika. Základy, prameny a principy kontroly
2. Kontrola a dozor z pohledu teorie veřejné správy
3. Význam a členění kontroly ve VS
4. Parlament České republiky a veřejná správa
5. Soudy a veřejná správa
6. Nejvyšší kontrolní úřad a veřejná správa
7. Veřejný ochránce práva
8. Kontrola veřejné správy veřejností
9. Správní kontrola a její etapy
10. Finanční kontrola, subjekty, působnost kontrolních orgánů, přestupky, správní delikty
11. Kontrola hospodaření podle rozpočtu ÚSC.

Úvodní kapitola charakterizuje problematiku kontroly ve veřejné správě. Kontrola, kontrolní činnost, dohled, dozor patří k výkonu státní moci, slouží k ověření správnosti postupu při výkonu státní správy. Poskytování služeb veřejnosti, patří mezi základní zásady, které veřejná správa naplňuje. Kapitola uvádí některé z pramenů práva, principy a funkci kontroly ve veřejné správě. Z právních předpisů je to zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole, ve znění pozdějších předpisů, který upravuje **postup kontrolního orgánů** moci výkonné, orgánů územních samosprávných celků a jiných orgánů a právnických nebo fyzických osob oprávněných ke kontrole ve veřejné správě. Dále zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole, ve znění pozdějších předpisů, ten vymezuje uspořádání a rozsah finanční kontroly vykonávané mezi orgány veřejné správy, dále mezi orgány veřejné správy a žadateli nebo příjemci veřejné finanční podpory a kontrolu uvnitř orgánů veřejné správy.

S kontrolou ve veřejné správě souvisí i zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy ve znění pozdějších předpisů. Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci ve znění pozdějších předpisů, stanoví odpovědnost státu **za škodu způsobenou při výkonu státní moci**. Stát odpovídá za škodu, kterou způsobily státní orgány, právnické a fyzické osoby při výkonu státní správy, která jim byla svěřena zákonem nebo na základě zákona.

Úvodní kapitola zmiňuje **zásady**, které jsou uplatňované v rámci postupu oprávněným orgánům veřejné správy rozhodovat o právech a oprávněných zájmech účastníků řízení. Kapitulu uzavírá pojednání o **funkci kontroly ve veřejné správě**.

Kontrolu druhá již názvem „Kontrola a dozor z pohledu teorie veřejné správy“ charakterizuje prezentovanou problematiku, osvětluje pojmy, uvádí přínos kontrolní činnosti ve veřejné správě, který lze spatřovat v objektivní míře ověřování, posuzování a vyhodnocování činnosti při správě věcí veřejných. Dozor, dozorová činnosti v oblasti veřejné správy je pojmem vyhrazovaným pro specializovanou správní činnost. Dozor představuje specifickou formu kontroly, prováděnou specializovanými správními orgány vůči adresátům veřejné správy.

Kontrola třetí s názvem „Význam a členění kontroly ve VS“, upozorňuje na cílenou činnost ve veřejné správě, obsahuje zjišťování (pozorování), analýzu skutečného stavu,

zjišťuje příčiny případných odchylek, přijetí opatření k odstranění vad a též vyvození důsledků k uplatnění odpovědnosti za případné protiprávní jednání. Kapitola věnuje pozornost členění kontrol ve veřejné správě podle časových kritérií, obsahové stránky a rozsahu kontroly i podle oprávněných subjektů ke kontrolní činnosti

Kapitola čtvrtá je věnována **parlamentní kontrole**. V úvodu je poukázáno na ústavní zákon č.1/1993 Sb., Ústava České republiky, ze které vyplývá zákonodárná moc poslanců a senátorů Parlamentu České republiky. Jejich činnosti, práva a povinnosti vycházejí z Jednacího řádu Poslanecké sněmovny a Jednacího řádu Senátu. Zde jsou upraveny zásady jednání obou komor, jejich orgánů a funkcionářů, zásady jednání společné schůze komor Parlamentu, styky Sněmovny navenek, postavení poslanců, orgánů a funkcionářů Sněmovny. Ústava České republiky přiznává **zákonodárnou iniciativu jednotlivému poslanci, skupině poslanců, Senátu jako celku**, vládě a zastupitelstvu vyššího územního samosprávného celku.

Kapitola pátá je věnována činnosti soudů v České republice. Soudní moc vykonávají nezávislé soudy. Soudci jsou při výkonu své funkce nezávislí. Jejich nestrannost nesmí nikdo ohrožovat.

Zvláštní postavení má Ústavní soud, který je orgánem pro ochranu ústavnosti. Rozhodnutí (nálezy), jsou publikovány ve Sbírce zákonů České republiky a tím závazné pro subjekty. **Soustavu soudů tvoří Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soud, vrchní soudy, krajské soudy a okresní soudy.**

Kapitola šestá s názvem **Nejvyšší kontrolní úřad** je věnována poslání tomuto nezávislému orgánu České republiky. Nejvyšší kontrolní úřad vykonává kontrolu **hospodaření se státním majetkem a finančními prostředky, státního závěrečného účtu, plnění státního rozpočtu, hospodaření s prostředky**, poskytnutými České republice ze zahraničí, a s prostředky, za něž převzal stát záruky a **vydávání a umořování státních cenných papírů a zadávání státních zakázek**. Výsledkem kontrolní činnosti NKÚ je kontrolní zpráva, obsahující shrnutí a vyhodnocení skutečností zjištěných při kontrole.

NKÚ zpracovává a **předkládá Poslanecké sněmovně** stanovisko ke zprávě o vývoji ekonomiky a plnění státního rozpočtu a k návrhu státního závěrečného účtu, včetně seznamu kontrolních závěrů, které byly podkladem pro toto stanovisko.

Kontroloři Nejvyššího kontrolního úřadu provádějí kontrolní činnost, ta se řídí plánem kontrolní činnosti.

Schválené kontrolní závěry zveřejňuje prezident NKÚ ve **Věstníku NKÚ** a zasílá je Poslanecké sněmovně, Senátu a vládě ČR.

Sedmá kapitola pojednává o postavení, činnost, práva a povinnosti **Veřejného ochránce práv**, který vykonává působnost ve věcech práva na rovné zacházení a ochrany před diskriminací. Poskytuje metodickou pomoc obětem diskriminace, provádí výzkum, zveřejňuje zprávy a vydává doporučení, zajišťuje výměnu dostupných informací. Veřejný ochránce práv podává zprávu o své činnosti Poslanecké sněmovně.

Kapitola s názvem „**Kontrola veřejné správy veřejností**“, si klade za cíl uvést některé z aspektů, kterými může občan nebo skupina občanů v určité míře ovlivnit dění v obci. Občan má významná práva v této oblasti veřejného života, může se na chodu veřejné správy podílet v realizaci zájmů občanů **přímo**, tím že např. bude zvolen do zastupitelstva. **Nepřímo** může dění v obci vykonávat prostřednictvím volených orgánů. Významné postavení při kontrole veřejné správy, veřejností poskytuje např. zákon č.128/2000 Sb., o obcích ve znění pozdějších předpisů. Obec **pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů**; při plnění svých úkolů chrání též veřejný zájem. Občan obce má právo se podílet na činnostech jak přímo, tak nepřímo, ověřovat plnění přijatých rozhodnutí a usnesení zastupitelstva obce.

Tématem kapitoly deváté **Správní kontrola a její etapy**, vyklad je věnován na procesní postup oprávněného kontrolního orgánu při realizaci kontroly ve veřejné správě. Oprávnění k provedení kontroly vymezuje **zákon č. 255/2012 Sb., kontrolní řád** ve znění pozdějších předpisů. Kontrolní řád je procesním právním předpisem, který upravuje **postup orgánů moci výkonné, orgánů územních samosprávných celků, jiných orgánů a právnických nebo fyzických osob**, pokud vykonávají působnost v oblasti veřejné správy, **při kontrole činnosti orgánů moci výkonné, orgánů ÚSC, jiných orgánů, právnických a fyzických osob.**

Kontrolní orgán pravidelně, alespoň jednou ročně, zveřejní způsobem umožňujícím dálkový přístup obecné informace o výsledcích kontrol.

Desátá kapitola poskytuje informace o Finanční kontrole, ta je nepochybně součástí řízení, plánování, organizace kontroly, zjištění výsledků a zpětnou vazbu od kontrolovaného. Kontrolní činnost v oblasti financí představuje zjištění skutečného stavu a porovnání se stavem chtěným vyplývající z právních předpisů. Zákon č. 320/2001 Sb. o finanční kontrole ve veřejné správě ve znění pozdějších předpisů, je právním předpisem, kterým se řídí postup při finanční kontrole.

Kapitola jedenáctá s názvem **Kontrola hospodaření podle rozpočtu ÚSC**, klade zřetel na hospodaření s finančními prostředky obcí, krajů. **Rozpočet je základní nástroj hospodaření ÚSC, je finanční plán, který slouží k řízení financování činností ÚSC. Obsahuje příjmy, výdaje a ostatní peněžní operace (včetně tvorby a použití peněžních fondů).**

LITERATURA

HORIZNKOVÁ, E , NOVOTNÝ, V. *Základy organizace veřejné správy*. Aleš Čeněk s .r o., 2013. ISBN 9788073804596. [info](#)

NEMEC, J. a kol. *Kontrola ve veřejné správě*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2010. ISBN 978-80-7357-558-8. [info](#)

PRŮCHA, P. *Správní právo: obecná část*. 8., dopl. a aktualiz. vyd., (V nakl. Doplněk 3.). Brno: Doplněk, 2012, s. 330. ISBN 978-80-7239-281-0.

SCISKALOVÁ, M. *Veřejná správa*. SU OPF Karviná, 2013. ISBN 978-80-7248-917-6. [info](#)

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky ve znění pozdějších předpisů

Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků

Vyhláška č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 36/2006 Sb., o ověřování shody opisu nebo kopie s listinou a o ověřování pravosti podpisu, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 364/2009 Sb., o seznamu obecních úřadů a zastupitelských úřadů, které jsou kontaktními místy veřejné správy (vyhláška o kontaktních místech veřejné správy), ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 410/2009 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o účetnictví

Vyhláška Ministerstva vnitra č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška o kontaktních místech veřejné správy

Vyhláška o ověřování shody opisu nebo kopie s listinou a o ověřování pravosti podpisu

Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení) ve znění pozdějších předpisů

- Zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti
- Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 309/1999 Sb., o Sbírce zákonů a o Sbírce mezinárodních smluv, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve VS ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 420/2004 Sb., o přezkoumávání hospodaření ÚSC a DSO ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví

- *Kontrola ve veřejné správě*

Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 62/2003 Sb., volbách do Evropského parlamentu a o změně některých zákonů

Zákon č. 84/1990 Sb., o právu shromažďovacím, ve znění pozdějších předpisů

Zákon o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností

Příloha 1

Ukázka z vyhlášky č.222 /2010 Sb., o katalogu prací ve veřejné službách a správě

B. Zařazení prací do povolání a platových tříd 1. ČÁST, DÍL 1.01. PRÁCE VE SPRÁVĚ ORGANIZACE

1.01.08 Kontrolor

7. platová třída

1. Příprava podkladů pro kontrolní činnost a provádění dílčích kontrolních akcí, například ověřování správnosti vykazování skutečností a navrhování dílčích závěrů kontrolních akcí.

2. Organizace a zajišťování průběhu kontrolních akcí.

8. platová třída

1. Provádění kontroly v ekonomické, hospodářsko-správní, technické nebo v jiné oblasti vnitřní činnosti organizace, například kontrola a vyhodnocování plnění stanovených harmonogramů a kvality prováděných prací, kontrola čerpání finančních prostředků.

2. Kontrola včasnosti, úplnosti a správnosti vyřizování podnětů, petic a stížností.

3. Samostatné provádění kontrol v rámci samosprávného celku nebo jeho části.

4. Soustavné sledování hospodaření městské části nebo organizační složky obce.

9. platová třída

1. Plánování, koordinace a usměrňování kontrolního systému organizace.

2. Zajišťování kontrol ve všech oblastech vnitřní činnosti organizace. Stanovování kontrolních záměrů podle potřeb organizace.

3. Samostatné provádění kontrol ve vymezeném rozsahu činnosti kontrolovaného objektu nebo provádění specializovaných činností v rámci kontrolní skupiny.

4. Prošetřování závažných podnětů, petic, oznámení a stížností včetně jejich vyřizování.

5. Soustavné sledování, analýza a vyhodnocování hospodaření organizace.

10. platová třída

1. Koordinace kontrolního týmu, sestavování návrhů plánů kontrolních akcí a norem pro činnost vnitřního kontrolního systému. Zajišťování součinnosti s orgány vnější kontroly.

2. Samostatné provádění vysoce náročných kontrol ve specializované oblasti.

3. Analýza jednotlivých rizikových oblastí činnosti organizace nebo městské části a stanovování zaměření kontroly.

4. Komplexní koordinace kontrol v celém rozsahu činnosti obce nebo městské části hlavního města Prahy.

5. Stanovování metodiky komplexní kontrolní činnosti statutárních měst nebo městských částí hlavního města Prahy.

6. Vyřizování závažných stížností a navrhování opatření k nápravě.

11. platová třída

1. Stanovování hlavních směrů rozvoje kontrolního systému organizace.

2. Stanovování hlavních směrů rozvoje kontrolního systému statutárního města nebo městské části hlavního města Prahy.

3. Komplexní koordinace kontrol v celém rozsahu činnosti kraje nebo hlavního města Prahy.

4. Koordinace výkonu finanční kontroly.

12. platová třída

1. Stanovování hlavních směrů rozvoje kontrolního systému správního úřadu, v jehož čele není člen vlády s celostátní působností.

2. Stanovování celostátních metodik kontrolní činnosti ve specializovaném oboru pro kontrolu vykonávanou kontrolními orgány včetně vydávání kontrolních směrnic, řádů a jiných norem a zajišťování jejich věcné a formální funkčnosti.

3. Metodické usměrňování kontrolní činnosti ministerstva, kraje nebo hlavního města Prahy.

4. Vyhodnocování účinnosti kontrolního systému a provádění analytických, hodnotících a jiných systémových specializovaných prací na úseku kontroly v působnosti ministerstva, kraje nebo hlavního města Prahy.

13. platová třída

1. Stanovování hlavních směrů rozvoje kontrolního systému ministerstva, kraje nebo hlavního města Prahy včetně tvorby koncepce, koordinace a usměrňování finanční kontroly v jejich působnosti.

1.01.09 INTERNÍ AUDITOR

10. platová třída

1. Komplexní provádění nezávislého a objektivního přezkoumávání a vyhodnocování operací a vnitřního kontrolního systému, zpracovávání návrhů na zdokonalování kvality vnitřního kontrolního systému, na předcházení nebo zmírňování rizik a opatření k nápravě zjištěných nedostatků (dále jen „interní audit“) v organizacích s menší pravděpodobností výskytu nepřiměřených rizik při hospodaření s veřejnými prostředky včetně přípravných a analytických prací.

2. Provádění dílčích prací pro výkon interního auditu obce s rozšířenou působností, městské části hlavního města Prahy, organizační složky státu s územní působností s rozsáhlým vnitřním členěním na další organizační celky nebo organizace s vyšší pravděpodobností výskytu nepřiměřených rizik při hospodaření s veřejnými prostředky nebo výkon jednotlivých typů interního auditu v těchto organizacích.

11. platová třída

1. Komplexní výkon interního auditu obce s rozšířenou působností, městské části hlavního města Prahy, organizační složky státu s územní působností s rozsáhlým vnitřním členěním na další organizační celky nebo organizace s vyšší pravděpodobností výskytu nepřiměřených rizik při hospodaření s veřejnými prostředky.

2. Provádění dílčích a analytických prací pro výkon interního auditu organizační složky státu s celostátní působností nebo územně členěného statutárního města nebo výkon jednotlivých typů interního auditu v těchto organizacích.

12. platová třída

1. Komplexní výkon interního auditu hlavních oblastí činnosti organizační složky státu s celostátní působností nebo územně členěného statutárního města nebo vyhodnocování výsledků interního auditu v těchto organizacích.

2. Provádění dílčích a analytických prací pro výkon interního auditu ministerstva, Nejvyššího kontrolního úřadu, kraje nebo hlavního města Prahy nebo výkon jednotlivých typů interního auditu v těchto organizacích.

13. platová třída

1. Komplexní výkon interního auditu oborů hlavní činnosti ministerstva, Nejvyššího kontrolního úřadu nebo stěžejních směrů rozvoje kraje nebo hlavního města Prahy nebo vyhodnocování výsledků tohoto interního auditu.

Příloha 2

Seznam zákonů, nad jejichž plněním česká obchodní inspekce ve vymezeném rozsahu vykonává dozor:

zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele: Zákon stanoví některé podmínky podnikání významné pro ochranu spotřebitele, přičemž jejich nedodržení představuje přešůpek postižitelný sankcí. Jde o poměrně různorodou směs povinností podnikatele, z nichž lze jako příklad uvést požadavek poctivosti prodeje a poskytování služeb, zákaz nekalých obchodních praktik, zákaz diskriminace spotřebitele, různé informační povinnosti ohledně výrobků a služeb, dále požadavky na informace o uplatňování reklamace spotřebitelem, formálně správný průběh reklamačního řízení (nikoli tedy na věcnou správnost rozhodnutí o reklamaci, toto upravuje občanský zákoník) a oznamování předváděcích akcí. Zákon též v části třetí obsahuje úpravu mimosoudního řešení spotřebitelských sporů (ADR), přičemž jedním ze subjektů pověřených ve vymezeném rozsahu touto činností je i ČOI.

Je též nutno upozornit, že zákon o ochraně spotřebitele nepředstavuje úplný katalog práv spotřebitele, resp. jim odpovídajících povinností podnikatele. Mnohá další ustanovení spotřebitelského práva lze nalézt v jiných předpisech, ať již v oblasti práva soukromého (občanský zákoník), anebo veřejného (různé právní úpravy řešící specifickou oblast podnikání (energetika, elektronické komunikace apod.), včetně tzv. svobodných povolání (např. advokacie či daňové poradenství). Česká obchodní inspekce je jedním z orgánů provádějících dozor nad tímto zákonem v rozsahu stanoveném v § 23. Na rozdíl od ostatních orgánů nejsou dozorové kompetence ČOI nad tímto zákonem vymezeny určitým věcným hlediskem. ČOI kontroluje dodržování tohoto zákona jako celek, ovšem s výjimkou případů, kdy je dána výlučná působnost specializovaného orgánu. To se týká dodržování různých povinností ohledně zemědělských, potravinářských a tabákových výrobků; výrobků a služeb upravených zákonem o ochraně veřejného zdraví (např. výrobků ve styku s potravinami, výrobků pro děti do tří let, kosmetiky, stravovacích služeb, koupališť, dodávek pitné vody apod.); úseku veterinární péče; střelných zbraní, střeliva a pyrotechniky; subjektů pod dohledem České národní banky, úseku podnikání v energetických odvětvích, úseku léčiv a úseku služeb elektronických komunikací a poštovních služeb, hazardních her, jakož i výkonu povolání s povinným členstvím v příslušné profesní komoře.

zákon č. 102/2001 Sb., o obecné bezpečnosti výrobků: Zákon stanoví povinnosti a mechanismy, které mají zajistit, aby se na trhu nevyskytovaly výrobky nebezpečné pro spotřebitele. Dozor nad jeho plněním provádějí různé orgány podle toho, zda daný výrobek svou povahou spadá do jejich působnosti. Pokud nelze takovýmto způsobem působnost žádného orgánu stanovit, je k provádění dozoru příslušná Česká obchodní inspekce.

zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky: Tento zákon formou prováděcích nařízení vlády stanoví určité skupiny výrobků, které před uvedením na trh musejí projít předchozím posouzením tak, aby neohrožovaly zdraví nebo bezpečnost osob, majetek nebo životní prostředí, popř. jiný veřejný zájem. Tento proces tzv. posouzení shody se završuje tím, že výrobek je opatřen příslušným označením, typicky jde o písmena CE. Dozor nad zákonem o technických požadavcích na výrobky provádí ve většině oblastí

Česká obchodní inspekce, nicméně může to být i jiný orgán stanovený zvláštním zákonem, např. Státní ústav pro kontrolu léčiv (u zdravotnických prostředků).

zákon č. 90/2016 Sb., o posuzování shody stanovených výrobků při jejich dodávání natrh: U tohoto předpisu se uplatňují obdobné základní charakteristiky jako v případě výše uvedeného zákona č. 22/1997 Sb. Jedná se však o pozdější, více rozpracovaný systém uvádění stanovených výrobků na trh. Zákon č. 90/2016 Sb. je určen v právním řádu ČR k zajištění aplikace evropských předpisů vypracovaných již dle tzv. nového legislativního rámce (jehož vzorová ustanovení lze nalézt v rozhodnutí EP a Rady č. 768/2008/ES).

zákon č. 477/2001 Sb., o obalech: Účelem tohoto zákona je chránit životní prostředí předcházením vzniku odpadů z obalů. ČOI je jedním ze správních úřadů v dané oblasti a kontroluje plnění povinností týkajících se prevence, uvádění obalů na trh nebo do oběhu, jejich označování a opakovaného použití (s výjimkou obalů kosmetických prostředků, obalů, které přicházejí do přímého styku s potravinami, obalů léčivých přípravků a obalů surovin pro přípravu humánních léčivých přípravků). Kontroluje zajištění zpětného odběru obalů osobami, které uvádějí obaly nebo balené výrobky na trh nebo do oběhu prodejem spotřebiteli. Kontroluje rovněž zajištění prodeje piva ve vratných zálohovaných obalech u právnických osob nebo fyzických osob oprávněných k podnikání, které uvádějí tyto balené nápoje na trh nebo do oběhu prodejem spotřebiteli.

zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší: Česká obchodní inspekce je jedním z orgánů ochrany ovzduší, přičemž do její kompetence spadá kontrola paliv na vnitřním trhu a spalovacích stacionárních zdrojů a dále kontrola osob nakládajících s vybranými barvami, laky a výrobky pro opravy nátěru silničních vozidel.

zákon č. 311/2006 Sb., o pohonných hmotách: Na základě tohoto zákona provádí Česká obchodní inspekce kontrolu a monitorování jakosti pohonných hmot určených pro pohon motorových vozidel. Zprávy o výsledcích předává Ministerstvu průmyslu a obchodu. Dále má v kompetenci dozor nad plněním některých povinností při provozu čerpacích stanic, výdejních jednotek a dobíjecích stanic.

zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek: Plnění tohoto předpisu Česká obchodní inspekce kontroluje z hlediska dodržování některých povinností, které mají za cíl omezení dostupnosti tabákových výrobků apod., dále dodržování zákazu prodeje hraček napodobujících tyto výrobky a dodržování různých povinností při jejich prodeji, vč. prodeje na dálku. ČOI má rovněž v kompetenci vybrané povinnosti regulující prodej a podávání alkoholických nápojů, jakož i dodržování zákazu hraček napodobujících obal těchto nápojů.

zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních: ČOI kontroluje dodržování tohoto zákona z hlediska správného jednotkového balení a značení tabákových výrobků, jejich prodeje za stanovenou cenu pro konečného spotřebitele, a dále též z hlediska značkování a barvení vybraných minerálních olejů.

zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku: ČOI, kromě případů v kompetenci ČNB, provádí kontrolu internetových stránek, kde se srovnávají úplaty za služby spojené s platebními účty různých poskytovatelů, a dále pak plnění některých povinností obchodníků při přijímání platebních karet a povinností plátce a příjemce při úhradách či inkasech v eurech.

zákon č. 189/1999 Sb., o nouzových zásobách ropy: ČOI je jedním z orgánů, které by kontrolovaly plnění povinností stanovených pro případ stavu nouze vzniklého z nedostatku ropy a ropných produktů.

zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu: Plnění tohoto zákona ČOI kontroluje u osob oprávněných k obchodování s použitým zbožím nebo ke zprostředkování takových obchodů nebo k přijímání věci do zástavy a dále u osob oprávněných k obchodování s kulturními památkami nebo s předměty kulturní hodnoty nebo ke zprostředkování takových obchodů.

zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích: ČOI má v tomto zákoně stanovenou kompetenci ke kontrole plnění informační povinnosti ohledně spotřeby pohonných hmot a emisí kysličníku uhličitého u nově vyrobeného osobního automobilu.

zákon č. 247/2006 Sb., o omezení nočního provozu zastaváren a některých jiných provozoven v noční době: Zákon stanoví, že v noční době mezi 22. a 6. hodinou je zakázán nákup a prodej veškerého použitého zboží nebo zboží bez dokladu nabytí, přijímání tohoto zboží do zástavy nebo zprostředkování jeho nákupu či přijetí do zástavy (v bazarech a zastavárnách) a výkup odpadu v zařízeních určených ke sběru a výkupu odpadů. Dozorovým orgánem je vedle místně příslušného živnostenského úřadu rovněž ČOI.

zákon č. 73/2012 Sb., o látkách, které poškozují ozonovou vrstvu, a o fluorovaných skleníkových plynech: Česká obchodní inspekce kontroluje označování výrobků nebo zařízení, které obsahují dané látky.

zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech: Česká obchodní inspekce je jedním z orgánů veřejné správy v oblasti odpadového hospodářství, přičemž do její kompetence spadá kontrola plnění povinností týkajících se baterií a akumulátorů.

zákon č. 206/2015 Sb., o pyrotechnických výrobcích a zacházení s nimi: Do kompetence ČOI spadá kontrola zpřístupňování jednotlivých tříd pyrotechniky osobám s dostatečným věkem, případně odborností, dodržení různých podmínek skladování.

zákon č. 307/2013 Sb., o povinném značení lihu: ČOI je jedním ze správních orgánů, které na základě tohoto zákona kontrolují a projednávají různé přestupky z oblasti nakládání s lihem a s kontrolními páskami.

zákon č. 226/2013 Sb., o uvádění dřeva a dřevařských výrobků na trh: ČOI dle tohoto předpisu v rámci kontroly vyžaduje od obchodníků se dřevem a dřevařskými výrobky informace o jejich dodavatelích a odběratelích.

zákon č. 223/2016 Sb., o prodejní době v maloobchodě: ČOI je pověřena dozorem nad dodržováním zákazu prodeje (a některých dalších podnikatelských činností) o vybraných svátcích.

zákon č. 259/2014 Sb., o prekurzorech výbušnin: ČOI kontroluje ověřování platnosti vydaného povolení při zpřístupnění prekurzoru a vedení evidence těchto zpřístupnění, dále též registraci transakcí u peroxidu vodíku, nitrometanu a kyseliny dusičné.

ÚŘEDNÍ POSTUP ČOI UPRAVUJÍ:

Procesní ustanovení ve výše uvedených zákonech a dále ...

zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád)

zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

PŘEHLED DOSTUPNÝCH IKON

	Čas potřebný ke studiu		Cíle kapitoly
	Klíčová slova		Nezapomeňte na odpočinek
	Průvodce studiem		Průvodce textem
	Rychlý náhled		Shrnutí
	Tutoriály		Definice
	K zapamatování		Případová studie
	Řešená úloha		Věta
	Kontrolní otázka		Korespondenční úkol
	Odpovědi		Otázky
	Samostatný úkol		Další zdroje
	Pro zájemce		Úkol k zamyšlení

Pozn. Tuto část dokumentu nedoporučujeme upravovat, aby byla zachována správná funkčnost vložených maker. Tento poslední oddíl může být zamknut v MS Word 2010 prostřednictvím menu Revize/Omezit úpravy.

Takto je rovněž omezena možnost měnit například styly v dokumentu. Pro jejich úpravu nebo přidávání či odebrání je opět nutné omezení úprav zrušit. Zámek není chráněn heslem.

Název: **Kontrola ve veřejné správě**

Autor: **JUDr. Marie Sciskalová, Ph.D.**

Vydavatel: Slezská univerzita v Opavě
Fakulta veřejných politik v Opavě

Určeno: studentům SU FVP Opava

Počet stran: 18687

Tato publikace neprošla jazykovou úpravou.